

MINISTERUL EDUCAȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA

Liliana NICOLAESCU-ONOFREI,
Dorin ONOFREI, Alexandru GHERMAN

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Manual pentru clasa a **VIII**-a
din școlile cu instruire în limba rusă

Ediția a III-a revăzută și adăugită

CARTIER

Elaborat conform Curriculumului disciplinar în vigoare și aprobat
prin Ordinul Ministrului nr. 321 din 28 aprilie 2016.
Editat din sursele financiare ale Fondului Special pentru Manuale.

Comisia de experți pentru ediția a III-a: Svetlana Caras, *profesoară, grad didactic I*; Lidia Cojocaru, *profesoară, grad didactic I*.

Comisia de experți pentru edițiile I, II: Alexandra Barbăneagră, *doctor în pedagogie, conf. universitar*; Tatiana Gheorghîță, *profesoară, grad didactic I*;
Nina Pulbere, *profesoară, grad didactic I*; Silvia Șilov, *profesoară, grad didactic I*; Galina Talasimov, *profesoară, grad didactic I*.

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.
Tel./fax: 022 20 34 91, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr.24, sectorul 2, București.
Tel/fax: 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md
Cartier & Roman LLC, Fort Lauderdale, SUA. E-mail: usa@cartier.md
Suport juridic: Efrim, Roșca și Asociații
www.cartier.md

*Cărțile Cartier pot fi procurate online pe shop.cartier.md și în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.
Cartier eBooks pot fi procurate pe iBooks, Barnes & Noble și www.cartier.md*

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03. E-mail: librariadincentru@cartier.md
Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel.: 022 24 10 00. E-mail: librariadinhol@cartier.md

Colecția *Cartier Educațional* este coordonată de Liliana Nicolaescu-Onofrei

Editor: Gheorghe Erizanu

Autori: Liliana Nicolaescu-Onofrei, Dorin Onofrei, Alexandru Gherman

Lector: Valentin Guțu

Coperta seriei: Vitalie Coroban

Coperta: Vitalie Coroban

Credit fotografic: arhiva ziarului „Timpul”

Design/tehnoredactare: Vitalie Coroban, Ana Cioclo, Mircea Cojocaru

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Combinatul Poligrafic

Liliana Nicolaescu-Onofrei, Dorin Onofrei, Alexandru Gherman

LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ. MANUAL PENTRU CLASA A VIII-A DIN ȘCOLILE CU INSTRUIRE ÎN LIMBA RUSĂ

Ediția a III-a, iunie 2016

© 2016, 2011, 2006, Editura Cartier pentru această ediție.

Toate drepturile rezervate. Cărțile Cartier sînt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Nicolaescu-Onofrei, Liliana.

Limba și literatura română: Manual pentru clasa a 8-a din școlile cu instruire în limba rusă/

Liliana Nicolaescu-Onofrei, Dorin Onofrei, Alexandru Gherman; Min. Educației al Rep. Moldova. – Ed. a 3-a rev. și adăugită. –
Chișinău: Cartier, 2016 (Combinatul Poligrafic). – 192 p. – (Colecția „Cartier educațional”, ISBN 978-9975-79-896-9).

9100 ex.

ISBN 978-9975-86-080-2.

811.135.1'243(075.3)

N 61

Acest manual este proprietatea Ministerului Educației al Republicii Moldova

Școala/Liceul _____

Manualul nr. _____

Anul	Numele și prenumele elevului care a primit manualul	Anul școlar	Starea manualului	
			la primire	la returnare
1				
2				
3				
4				
5				

- Profesorul trebuie să controleze dacă numele elevului este corect scris.
- Elevii cărora le este destinat manualul nu trebuie să facă nici un fel de notații pe pagini.
- Rugăm ca manualele să fie păstrate cît mai îngrijit.
- Starea manualului se va înscrie folosind termenii: nouă, bună, îngrijită, nesatisfăcătoare, proastă.

LIMBA ROMÂNĂ

CAPITOLUL I. PATRIA MEA

Unitatea 1.	Marile noastre Marii	6
	Substantivul. Declinarea numelor proprii	
Unitatea 2.	Unde joacă moldovenii...	12
	Ortografia numelor proprii	
Unitatea 3.	Locuri memorabile din Basarabia	16
	Verbul. Situații de utilizare a verbelor la infinitiv	
Unitatea 4.	Chișinăul nostru necunoscut	21
	Utilizarea construcțiilor cu verbe la imperfect	

CAPITOLUL II. ARTA COMUNICĂRII

Unitatea 5.	Comunicarea la telefon	28
	Utilizarea construcțiilor verbale de tip condițional+conjunctiv	
Unitatea 6.	Mijloace de comunicare	34
	Scrisoarea. SMS-ul. Poșta electronică (e-mail). Anunțul publicitar Prepozițiile	
Unitatea 7.	Avem nevoie de servicii	40
	Noțiuni de sintaxă. Punctuația în propoziție și în frază	

CAPITOLUL III. TRADIȚII ȘI OBICEIURI

Unitatea 8.	Codul bunelor maniere	46
	Structurarea argumentelor și expunerea ipotezelor	
Unitatea 9.	Cîte bordeie, atîtea obiceie...	50
	Diateza reflexivă. Utilizarea construcțiilor cu verbe reflexive	

CAPITOLUL IV. NATURA. FLORA ȘI FAUNA

Unitatea 10.	În lumea celor care nu cuvîntă	54
	Utilizarea construcțiilor cu verbe la modul conjunctiv	
Unitatea 11.	Limbajul florilor	59
	Repriza pronumelor personale la cazul dativ	

CAPITOLUL V. OAMENI ȘI CARACTERE

Unitatea 12.	Portretul unui om ideal	65
	Adjectivul. Flexiunea adjectivelor	
Unitatea 13.	Prieten ar putea să-mi fie...	70
	Adjectivul. Gradele de comparație ale adjectivelor	
Unitatea 14.	În pas cu moda	74
	Utilizarea pronumelor personale neaccentuate la cazurile dativ și acuzativ	

CAPITOLUL VI. ARTA ȘI CULTURA

Unitatea 15.	Povestea mea preferată	81
	Imperativul. Utilizarea verbelor la modul imperativ	
Unitatea 16.	Muzica mea preferată	86
	Utilizarea verbelor la perfectul compus	
Unitatea 17.	În lumea sportului	91
	Numeralul. Utilizarea numeralelor colective	
Unitatea 18.	Un hobby: fotografia	97
	Utilizarea construcțiilor cu verbe la timpul viitor	

CAPITOLUL VII. CĂLĂTORII

Unitatea 19.	O călătorie subterană	103
	Adverbul. Ortografia adverbilor	

LITERATURA ROMÂNĂ

CAPITOLUL I. SPECTACOLUL LUMII – O VEȘNICĂ ȘCOALĂ

Unitatea 1.	Pe-un picior de plai... 112
	<i>Balada Miorița</i>
Unitatea 2.	Între două lumi 116
	<i>Legenda Povestea Vrancei</i>
Unitatea 3.	De-ale lui Păcală 122
	<i>Snoava Păcală și boierul</i>
Unitatea 4.	Povestea vorbei 125
	<i>Proverbul. Păcală și Tindală de Constantin Negruzzi</i>

CAPITOLUL II. COPILĂRIA – O VÎRSTĂ PERENĂ

Unitatea 5.	Cîntecele copilăriei 131
	<i>Poezia Cîntec de George Coșbuc</i>
Unitatea 6.	Ia am fost și eu în lumea asta... 135
	<i>Povestirea Amintiri din copilărie de Ion Creangă</i>

CAPITOLUL III. NATURA E MAI PRESUS DE ORICE ÎNVĂȚĂTURĂ

Unitatea 7.	Tablouri de iarnă 144
	<i>Pastelul Iarna de Vasile Alecsandri</i>
Unitatea 8.	De vorbă cu natura 149
	<i>Poezia Revedere de Mihai Eminescu</i>

CAPITOLUL IV. OMUL ESTE MĂSURA TUTUROR LUCRURILOR

Unitatea 9.	Asemeni oamenilor 155
	<i>Fabula Musca de Alexandru Donici</i>
Unitatea 10.	Șapte ani de acasă 161
	<i>Schița Vizită de I. L. Caragiale</i>

CAPITOLUL V. MERIDIANE SPIRITUALE

Unitatea 11.	Parabolele – înțelepciune și învățătură 169
	<i>Parabola celor doi datornici</i>
Unitatea 12.	Miturile Greciei antice 173
	<i>Mitul lui Icar</i>
Unitatea 13.	Pe planeta mea 178
	<i>Micul Prinț de Antoine de Saint-Exupéry</i>

VOCABULAR	185
------------------------	-----

LIMBA ROMÂNĂ

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ PRE-TEXT PRACTICUM LECTURA TEXTULUI

Din istoria cuvintelor

Minienciclopedie

Marile noastre Marii

Sînt voci care nu exprimă numai frumosul muzical, minunea veche și, cu toate astea, mereu nouă a cîntecului, ci ceva mai mult, exprimă sufletul unui loc și al unui timp. Așa a fost vocea Mariei. Cînd cînta ea, (...) parcă plîngea un violoncel cu strunele de mătase.

Constantin NOTTARA

Maria Tănase

START

1. Enumeră cît mai multe personalități cunoscute cu numele Maria:
 - a. biblice;
 - b. istorice;
 - c. din lumea artelor (muzică, teatru, film etc.).

2. Cine sînt persoanele menționate în continuare? Ce știi despre ele?

Maria Tănase, Maria Cebotari, Maria Lătărețu, Maria Drăgan, Maria Ciobanu, Maria Bieșu, Maria Dragomiroiu, Maria Codreanu, Maria Iliuț, Maria Sarabaș.

3. Lucru în perechi. Examinați tabelul cronologic al vieții mării artiste Maria Tănase. Care sînt, în opinia voastră, cele mai importante momente din cariera ei?

- **25 septembrie 1913, București** – se naște Maria Tănase.
- **1921** – debutul în public, la serbarea de sfîrșit de an a școlii primare.
- **1934** – cooptarea, prin concurs, la Teatrul de Vară „Cărbuș” al marelui actor român Constantin Tănase.
- **1935-1936** – înregistrarea primelor discuri: *Romanța mansardei*, *Nunta țigănească*.
- **20 februarie 1938** – debutul radiofonic, cu un program de piese folclorice.
- **Aprilie 1938** – la invitația marelui istoric Nicolae Iorga, cîntă la închiderea cursurilor de vară de la Vălenii de Munte. Cu acest prilej, marele cărturar a numit-o „Pasărea măiastră”.
- **1939** – este aleasă să reprezinte cîntecul popular românesc pe continentul american, în cadrul Expoziției Internaționale de la New York. Cîntă în fața unor personalități remarcabile precum Constantin Brîncuși, George Enescu, André Gide, Yehudi Menuhin, fostul președinte american Hoover ș.a.
- **1940** – regimul legionar îi interzice Mariei Tănase orice activitate artistică. Îi sînt distruse toate plăcile de gramofon de la radio, pentru că în cercul ei de prieteni se numărau și oameni de cultură evrei.
- **1941** – revine în scenă. Are un turneu în Turcia. Președintele Turciei îi oferă un post de... cercetătoare la Institutul Etnografic din Istanbul și chiar cetățenia de onoare a Turciei.
- **1944** – debutează în calitate de cîntăreață de operetă.
- **1945** – debutează în calitate de actriță dramatică, în rolul Mașei din drama *Cadavrul viu* de Lev Tolstoi.
- **1955** – este distinsă cu Premiul de Stat al României.
- **1957** – i se conferă titlul de Artistă Emerită. Este distribuită în coproducția româno-franceză *Ciulinii Bărăganului*, după romanul lui Panait Istrati; interpretează rolul principal Anica, alături de actorii Marcel Anghelescu, Mihai Berechet și Florin Piersic.
- **22 iunie 1963** – răpusă de boală, părăsește definitiv scena vieții.

Minicienclopedie

Constantin Brîncuși
(1876-1957)

Mare sculptor român, stabilit la Paris din 1902. Figură prominentă în sculptura secolului al XX-lea. Creația lui este dominată de căutarea unei esențe simbolice a formei. Subiectele capodoperelor lui sînt preluate din miturile primordiale sau din legendele românești.

RE-TEXT

- Audiază o piesă folclorică (sau mai multe) în interpretarea Mariei Tănase și examinează portrete ale ei din diferite perioade ale vieții. Emite câteva presupuneri cu privire la trăsăturile de caracter ale cîntăreței.
- Citește cu atenție. Ce trăsături de caracter ale Mariei Tănase ai reușit să intuiești?

ȘI-A ADUS UN COPAC ÎN BALCON... (după Temistocle Popa)

Maria Tănase.
Fotografie cu autograf
pentru Temistocle Popa

...Îi plăcea să-și schimbe domiciliul mai în fiecare an și făcea din apartamentele în care se muta un mic paradis. Avea momente, și nu puține, cînd fugea de lume, de unde nevoia unui cămin care s-o ascundă. Iubea mult florile, pînă și cea mai umilă pădădie, iar casa îi era veșnic plină de flori. În apartamentul din strada Brezoianu a adus chiar un copac pe care l-a instalat în balcon. Au trebuit să-l urce, din stradă, pompierii, cu scările și frînghiile lor, pînă acolo, la ultimul etaj. Era extrem de modestă. Fugea de fotografi, de larma publicității. La masă se mulțumea cu un ou fiert, o felie de pîine prăjită, o roșie și un ardei...

Bani nu avea niciodată. Rămînea fără ei imediat ce-i cîștiga, astfel că trăia din împrumuturi. Cînd întîlnea vreo fată săracă și frumoasă, îi dăruia rochiile ei cele mai scumpe. Le iubea îndeosebi pe florărese, de la care cumpăra brațe întregi de flori, rămînîndu-le nu o dată datoare...

...S-a îmbolnăvit grav pe cînd se afla într-un lung turneu prin țară. A fost adusă în grabă la București și internată la Spitalul Fundeni. Zile în șir nu am avut puterea să mă duc s-o văd în starea în care o adusesese boala. Dar Maria se grăbea, voia să-și ia rămas-bun de la toți prietenii. Citise adevărul în privirile medicilor. M-am dus, în sfîrșit, s-o văd. Am găsit-o străvezie, numai piele și os. Doar strălucirea ochilor îi rămăsese la fel de vie. Cînd mi-am luat rămas-bun de la ea, mi-a strecurat în mînă niște hîrtii pe care le scosese de sub pernă. Era testamentul ei...

Ultima ei dorință a fost să i se sape o fîntînă într-o cîmpie secetoasă, undeva lîngă Făgăraș, sau în Dobrogea, din care să se împartă ulcioare cu apă trecătorilor. Apoi, să i se cumpere mai multe perechi de pantofi ușori, fără branțuri, ca papucii de casă, care să fie dăruiti unor femei nevoiașe, iar o pereche să-i fie pusă în sicriu, „ca să poată alerga nestingherită, prin poieni, în lunga călătorie”.

Minieniciclopedie

Constantin Tănase
(1880-1945)

Actor român care și-a cîștigat o mare popularitate datorită spectacolelor de revistă jucate la Teatrul „Cărbuș”, pe care l-a înființat în 1919. Autor al unor cuplete celebre și unul dintre primii actori români de film.

CUVINTELE TEXTULUI

DICTIONAR

cămin, *subst.* – aici: casă sau apartament propriu

umil, *adj.* – aici: simplu, modest

pădădie, *subst.* – одуванчик

pompier, *subst.* – пожарный

împrumut, *subst.* – obiect sau sumă de bani împrumutată de la cineva

florăreasă, *subst.* – femeie care vinde flori

străveziu, *adj.* – transparent; aici: lipsit de culoare, palid

testament, *subst.* – завещание

secetos, *adj.* – uscat, fără apă

branțuri, *subst.* – стельки

nestingherit, *adj.* – fără a fi deranjat de cineva

SINONIME

paradis – rai
larmă – gălăgie, zgomot
frînghie – funie

ANTONIME

a câștiga – a pierde scump – ieftin
sărac – bogat a iubi – a urî

EXPRESII

a-și lua rămas-bun – a se despărți
de cineva
a fi numai piele și os – a fi foarte slab

NOTA BENE!

fotograf – фотограф boală – болезнь
turneu – турне poiană – поляна

Din istoria cuvintelor

Numele **Maria**, foarte răspândit în toată lumea (cu forme ca *Marie, Mary, Mariah* ori – mai puțin obișnuită – *Mhairi*, în gaelica din Scoția), vine din Orientul Apropiat antic. El derivă fie din cuvîntul egiptean antic *Marye* „preaiubită”, fie din numele ebraic *Miryam* „copil dorit”, fie din expresia aramaică *Mar-i-yah*, care înseamnă „Dumnezeul meu e Yahweh”.

LECTURA TEXTULUI

4. Răspunde la întrebări:

a. Ce făcea Maria Tănase mai în fiecare an?	e. De la cine cumpăra brațe întregi de flori?
b. Pe ce stradă locuia atunci cînd și-a adus un copac în balcon?	f. Cînd s-a îmbolnăvit Maria Tănase?
c. Ce nu avea Maria Tănase niciodată?	g. Ce citise ea în ochii medicilor?
d. Ce se întîmpla cu banii pe care îi câștiga?	h. Ce a cerut ea să i se cumpere, în testamentul său?

5. Citește fragmentele în care:

- este descrisă dragostea Mariei Tănase pentru flori;
- este arătată atitudinea ei față de publicitate;
- se relevă modestia Mariei Tănase;
- este descrisă atitudinea ei față de cineva sărac;
- este descrisă situația financiară a cîntăreței;
- este descrisă starea ei la spital;
- este detaliat conținutul testamentului ei.

6. Citește fragmentul care te-a impresionat cel mai mult. Argumentează-ți opțiunea.

7. Formulează întrebări pe baza textului.

8. Lucrînd în echipe, completați textul cu două-trei replici ale:

- unui vecin al Mariei Tănase;
- unui pompier care a ridicat copacul la balcon;
- unui fotograf de care fugea cîntăreța;
- unei florărese de la care Maria Tănase cumpăra flori;
- unui medic de la Spitalul Fundeni.

SENSURILE TEXTULUI

9. Lucru în perechi. Emiteți cîte o ipoteză-două drept răspuns la următoarele întrebări:

- De ce își schimba Maria Tănase atît de des domiciliul?
- De ce fugea de fotografi?
- De ce rămînea foarte repede fără bani?
- De ce își dăruia hainele scumpe fetelor sărace?
- De ce a dorit să i se sape o fîntînă din care să bea trecătorii?

10. Cum înțelegi expresia: *doar strălucirea ochilor îi rămăsese la fel de vie?*
11. Despre care călătorie era vorba în testamentul Mariei Tănase?
12. Lucrînd în echipe, reconstruiți portretul psihologic al Mariei Tănase, așa cum se desprinde acesta din text.
13. Formați trei echipe. Explicați semnificația următoarelor simboluri în text:
 - copac; • floare; • fîntînă.
14. Dacă ar trebui să alegi un fundal muzical pentru acest text, care/cum ar fi acesta? De ce?
15. Formați trei echipe. Explicați cum înțelegeți expresiile: *un mic paradis, cea mai umilă pădărie, lungă călătorie*, raportîndu-vă la conținutul textului.
16. Improvizează ce ar fi putut spune, aflînd de plecarea Mariei Tănase:
 - o fată sărmană care a primit rochii drept cadou de la ea;
 - o florăreasă de la care Maria cumpăra flori.
17. Documentează-te și notează în caiet cîteva evenimente istorice importante care au avut loc în Europa și în lume în timpul vieții Mariei Tănase (1913-1963). Ce poți spune despre această perioadă istorică?

E LEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

DECLINAREA NUMELOR PROPRII

NOMINATIV: cine? ce?	DATIV: cui?
Maria Tănase este pasărea măiastră a muzicii populare românești. Făgărașul este un oraș în România. Dobrogea este o cunoscută zonă viticolă.	Presedintele Turciei i-a oferit Mariei Tănase cetățenia de onoare a țării lui. Făgărașului i se potrivește comparația cu orașele din Elveția. Dobrogei îi revine onoarea de a fi locul odihnei de veci a marelui poet latin Ovidiu.
GENITIV: a, al, ai, ale cui?	ACUZATIV: pe cine? ce?
Temistocle Popa a fost un bun amic al Mariei Tănase . Casele Făgărașului sînt moderne. Vinurile Dobrogei sînt foarte căutate.	Regimul legionar a lăsat-o pe Maria Tănase fără cele mai bune înregistrări ale ei la radio. Nu am vizitat niciodată Făgărașul . Am un prieten originar din Dobrogea .

18. Selectează numele proprii din tabelul cronologic al vieții Mariei Tănase. Spune la ce caz sînt acestea.
19. Selectează cîteva nume proprii din textul despre Maria Tănase (denumiri de locuri, zone geografice, nume de persoane). Încadrează-le în contexte potrivite pentru a ilustra declinarea lor. Poți folosi îndrumarul de mai sus.
20. Declină, după modelul de mai sus pentru Făgăraș și Dobrogea, numele localității în care locuiești, formulînd enunțuri despre aceasta.
21. Descrie, în 2-3 propoziții, o localitate din țară sau de peste hotare pe care ai dori să o vizitezi. Explică de ce ai ales anume această localitate. Folosește corect formele de caz.

PRACTICUM

Maria CEBOTARI

Cîntăreață de operă, actriță

Anii de viață: 10.02.1910 – 09.06.1949

Locul nașterii: Chișinău

Debutul în fața publicului – 1914,

Chișinău, în corul bisericii

Debutul pe scena profesionistă – 1931,
Berlin

Maria TĂNASE

Interpretă de muzică populară, actriță

Anii de viață: 25.09.1913 – 22.06.1963

Locul nașterii: București

Debutul în fața publicului – 1921, la școală

Debutul pe scena profesionistă – 1934, București

Maria DRĂGAN

Interpretă de muzică populară

Anii de viață: 23.08.1947 – 06.10.1986

Locul nașterii: Bălăurești, Nisporeni

Debutul în fața publicului – în
concerte la școală

Debutul pe scena profesionistă – 1974,
Chișinău

23. Avansează două-trei ipoteze cu privire la motivele:

- a. vieții relativ scurte a cîntărețelor; b. carierei destul de scurte a cîntărețelor.

24. Lucru în perechi. Structurați șase-opt întrebări care v-ar putea ajuta să aflați mai multe detalii despre viața și activitatea unei cîntărețe cu numele Maria. Aceste întrebări vă vor servi ulterior la îndeplinirea uneia dintre sarcinile din rubrica *Teme*.

25. Lucrînd în echipe, alcătuiți o listă de acțiuni pe care ar trebui să le întreprindă statul și societatea pentru:

- a. a promova talentele tinere;
b. a asigura un trai decent actorilor și cîntăreților în vîrstă care și-au încheiat cariera.

26. Nicolae Iorga a numit-o pe Maria Tănase „Pasărea măiastră”. Ce calități ale cîntăreței crezi că au îndreptățit acest nume?

27. Comentează motto-ul temei.

28. Cuvintele lui Constantin Nottara se referă la Maria Tănase. Le-ai putea raporta și la alte cîntărețe? Pentru cine ai opta?

29. Pe baza citatelor care urmează, prezintă o descriere a calităților vocale și a măiestriei artistice a Mariei Tănase:

- a) „Inegalabila frumusețe a cîntecului românesc al Mariei Tănase, prospețimea și elevația pun în lumină noblețea sufletului plin de demnitate al colectivității care a dat naștere unei asemenea opere... Baladele și doinele românești sînt cele mai originale din Europa.”

Prof. Austrogesilo de Athalyde, Președintele Academiei de Litere din Brazilia

Constantin Brâncuși.
Măiastra

b) „Fluier și cobză, bucium, scripcă, țambal, frunză și trestie este Maria Tănase. Cîntecul l-a prins din îngemănarea frunzelor, din arcușul vîntului, din răsunetul codrilor și din șipotul izvoarelor. A strîns în glasul ei lacrima și jalea din bocetele și revolta străbunilor. A cules alintul din cîntecul de leagăn și dorul din freamătul pădurilor.”

Dorina Rădulescu

Coperte ale discurilor
Mariei Tănase

- 30.** Luînd ca punct de plecare ideile expuse în text, discutați în echipe despre modestie ca trăsătură importantă pentru o personalitate celebră.
- 31.** Lucrînd în echipe, încercați să determinați, intuitiv, tematica repertoriului Mariei Tănase, pornind de la denumirile cîntecelor interpretei:
„Dragi mi-s cîntecele mele”, „Aseară ți-am luat basma”, „Lung îi drumul Gorjului”, „Ciuleandra”, „Trenule, mașină mică”, „Bătrînețe, haine grele”, „Mi-am pus busuioc în păr”, „Am iubit și-am să iubesc”, „Lume, lume...”, „Doină din Maramureș”, „Frică mi-e să mor ca mine”, „Cine m-aude cîntînd...”
- 32.** Comentează, din perspectiva zilei de azi, testamentul Mariei Tănase.
- 33.** În echipe, inițiați o discuție cu tema: „Soarta personalităților celebre”.

TEME

- 34.** Verifică ipotezele emise la îndeplinirea sarcinii din exercițiul 21 de la rubrica *Practicum*, aflînd mai multe despre viața Mariei Cebotari și a Mariei Drăgan. Folosește resursele existente din bibliotecă, din Internet.
- 35.** Documentează-te și structurează o informație despre viața și activitatea uneia dintre cîntărețele cu numele Maria, la alegere. Folosește drept reper întrebările formulate la exercițiul 3 de la rubrica *Practicum*. Poți folosi ca resurse biblioteca, Internetul, dar și cunoștințele uneia dintre persoanele adulte cu care comunică.
- 36.** S-ar putea ca în localitatea ta să existe, în prezent, străzi care poartă numele unor femei celebre cu numele Maria. Află și prezintă cîteva detalii referitoare la localizarea acestor străzi. Găsește una dintre ele și intervievează cîteva persoane întîlnite în stradă: ce știi acestea despre persoana al cărei nume îl poartă strada? Ce concluzii poți trage pe baza acestor interviuri?
- 37.** Elaborează o listă de acțiuni pe care ar trebui să le întreprindă școala și părinții pentru ca generația tînăără:
 - a. să cunoască moștenirea lăsată de marii oameni de cultură;
 - b. să păstreze memoria personalităților de cultură.
- 38.** Elaborează un eseu cu titlul: *Un mare artist e sufletul unui loc și al unui timp*, în care să argumentezi afirmația din titlu, vorbind despre un cîntăreț /o cîntăreață modern(ă) preferat(ă).

Varia

Conform unor date statistice curioase, 10 % din femeile de origine română (adică fiecare a zecea!) poartă vechiul și frumosul prenume Maria.

START

1. Enumeră cît mai multe:
 - a. denumiri ale unor trupe de dans cunoscute, din orice țară;
 - b. nume de dansatori celebri (dansuri populare, moderne, balet).
2. Ce dansuri știi să dansezi?
3. Ce dansuri ai vrea să înveți a dansa? De ce?

PRE-TEXT

- Citește interviul. Ce este important pentru un dansator?

„CODREANCA ARE O REPUTAȚIE IMPECABILĂ...”

– Dle Petru Guzun, cum a reușit Moldova să devină una dintre cele mai bune la capitolul dans sportiv? Din cîte cunosc, nu avem tradiții atît de vechi ca Marea Britanie, bunăoară...

– Firește, nu ne putem compara cu Anglia sau cu Germania, dar cred că putem vorbi de tradiții și la noi. „Codreanca” există din 1973. Un avantaj e că am menținut sistemul de club, care era răspîdit în fosta URSS, în țările socialiste, dar și în Germania și în Italia. Dansatorii din aceste țări iau astăzi cele mai multe medalii. S-a dovedit că acest sistem este mai eficient decît cel practicat în Marea Britanie, unde perechile se antrenează individual. Sistemul de club avantajează concurența sănătoasă, spiritul de echipă, disciplina și responsabilitatea, dar și prietenia dintre dansatori, ceea ce e foarte important.

* * *

– Cum se „plămădesc” viitorii campioni?

– Talentul este necesar, dar rezultate poți obține doar prin muncă titanică, prin disciplină, voință și tenacitate. Cînd mămica vreunui puști de 6-7 ani mă întreabă după primul antrenament: „Va fi copilul meu campion?”, îi răspund: „Va fi. Dacă va dori să muncească”. Uneori, obține succese mai curînd un copil care la început pare „netalentat”, dar care prin antrenamente își dezvoltă o tehnică impecabilă. De asemenea, dansul trebuie să fie cea mai mare pasiune a ta. Din acest considerent, nu facem o selecție riguroasă cînd înscriem copiii la „Codreanca”. Acceptăm toți doritorii, iar pe parcurs are loc o „selecție naturală”, ca să-i zic așa.

– Ce calități mai contează pentru un bun dansator?

– Punem accentul pe dezvoltarea multilaterală a copiilor și tinerilor noștri. Nu poate deveni campion un copil care nu se împacă bine cu școala. Pentru un dansator este important nu doar să cunoască la perfecție tehnica dansului, dar și să dea dovadă de un intelect dezvoltat, de calități umane deosebite. Și să fie foarte disciplinat și responsabil. La „Codreanca” disciplina e de fier. Nu e vorba de dictatură, ci de niște reguli stricte ce trebuie respectate. Tinerii de la „Codreanca” sînt elevi foarte buni, apoi studenți, chiar dacă sînt nevoiți să lipsească de la lecții din cauza orarului competițional. Totodată, nu am avut pînă acum de tras cu obrazul din cauza comportamentului dansatorilor noștri.

Codreanca

Din istoria cuvintelor

Termenii literari românești **dans** și **a dansa** sînt împrumuturi din limba franceză: *danse*, *danser*. Există însă și variante populare ale acestor cuvinte, care au ajuns în limba română prin alte filiere, împrumutînd și particularitățile fonetice ale limbilor respective: *danț*, *a danța* și *a dănțui* – după italiană: *danza*, *danzare*; *tanț* și *a tănțui* – după germană: *Tanz*, *tanzen*.

* * *

– *Dansul sportiv este un sport sau o artă?*

– Indiscutabil, este un sport. Sistemul de antrenamente, sistemul competițional este similar cu cel de la alte probe. Ca și în orice disciplină sportivă, poți obține performanțe numai după ani buni de antrenamente. În două minute de dans se consumă o cantitate de energie similară cu cea cheltuită de un sportiv care aleargă 400 de metri! Dar este un sport frumos, spectaculos, ce se înrudește mult cu arta.

– *„Codreanca” este un adevărat ambasador cultural al Republicii Moldova. Aveți susținere din partea statului?*

– Ne-am bucura dacă ne-ar susține ceva mai mult. Nu putem spune că statul nu ne acordă chiar nici un sprijin. Statul nu ne face greutăți, și mulțumim măcar pentru atât. Faptul că nu avem sprijin financiar ne mobilizează să luptăm cu îndrăzneală și atunci succesele sînt mult mai prețioase. Nu împărtășesc ideea că statul trebuie..., statul e obligat... Trebuie să dai din coate, nu să aștepti să-ți ofere cineva totul de-a gata.

(După ziarul TIMPUL)

CUVINTELE TEXTULUI

DICȚIONAR

concurență, *subst.* – întrecere, competiție
avantaj, *subst.* – преимущество
 a se „plămădi”, *verb* – aici: a se educa, a se dezvolta, a se forma
tenacitate, *subst.* – perseverență
impecabil, *adj.* – fără cusur, perfect
considerent, *subst.* – соображение
performanță, *subst.* – rezultat înalt, succes remarcabil
indiscutabil, *adj.* – care nu poate fi contestat; care nu necesită discuție
 a se înrudi, *verb* – aici: a fi strîns legat

SINONIME

răspîndit – frecvent
 puști – copil
 riguros – minuțios
 similar – asemănător

ANTONIME

cheltuit – economisit, păstrat
 performanță – insucces, eșec

FAMILII DE CUVINTE. FORMAREA CUVINTELOR

competiție – competițional, competitiv
 dans – a dansa, dansator, dansatoare, dansant

NOTA BENE!

reputație – репутация sistem – система
 tradiție – традиция probă – проба
 campion – чемпион

EXPRESII

a trage cu obrazul – a fi într-o situație jenantă, a fi făcut de rușine
 a da din coate – a se strădui, a depune efort

LECTURA TEXTULUI

4. Citește frazele în care:

- sînt comparate sistemele de pregătire ale dansatorilor din diferite țări;
- se specifică cine nu poate deveni campion;
- se descrie cum sînt tinerii de la „Codreanca”;
- se spune cîtă energie se consumă în două minute de dans.

5. Cum înțelegi expresiile: *concurență sănătoasă*, *spirit de echipă*, *muncă titanică*, *selecție naturală*, *disciplină de fier*?

6. Formulează propoziții cu aceste expresii pentru a demonstra înțelegerea sensului lor.

7. Răspunde la întrebări:

- De când există trupa „Codreanca”?
- În ce țări era răspândit sistemul de club?
- Ce fel de calități trebuie să aibă un dansator?
- În ce condiții se pot obține performanțe la dansul sportiv?

SENSURILE TEXTULUI

8. Răspunde la întrebări:

- De ce este important ca un dansator să cunoască la perfecție tehnica dansului?
- De ce este important ca un dansator să dea dovadă și de un intelect dezvoltat, de calități umane deosebite?

9. Discută cu colegul/colega și expune-ți opinia:

- Poți sau nu să fii elev sau student bun dacă lipsești mult de la ore?
- Faptul că unii părinți vor să-și vadă copiii campioni este pozitiv ori negativ?
- Ce înseamnă, după părerea ta, concurență sănătoasă?
- Ce înseamnă spirit de echipă?

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

Ortografia numelor proprii

Numele proprii românești se scriu în conformitate cu dorința purtătorilor și uneori pronunțarea lor diferă de scriere. De exemplu: V. Alecsandri, B.P. Hasdeu (pronunțat *Hașdeu*), C. Negruzzi (pronunțat *Negruți*) etc.

Numele proprii caracteristice etniilor care folosesc *alfabetul chirilic*, în general, se transcriează, adică fiecare literă a alfabetului chirilic este înlocuită cu litera / grupul de litere latin corespunzător: Пушкин – Pușkin, Толстой – Tolstoi, Шевченко – Șevcenko, Ботев – Botev. Există și excepții; de exemplu, **й** la sfârșitul unor nume și prenume nu se transcriează: Маяковский – Maiakovski, Юрий – Iuri, Валерий – Valeri etc.

Numele proprii din țările care folosesc *alfabetul latin* se scriu cu ortografia limbilor respective: Shakespeare, Flaubert, Goethe, Schiller, Mickiewicz, Bordeaux, München, Newcastle etc. și se pronunță ca în limba din care provin: *Șecspir, Flober, Ghiote, Șiler, Mițchievici, Bordo, Miunhen, Niucasl*.

PRACTICUM

10. Examinează fotografiile. Pentru fiecare dintre acești dansatori renumiți, află și notează în caiet, după model:

- Țara de origine
- Anii de viață
- Unde a devenit foarte cunoscut/cunoscută, unde a activat.

Model:

Nume: Rudolf Nureev
Țara de origine: Rusia
Anii de viață: 1938-1993
Unde a activat: Franța, Paris

Maia
Plisețkaia

Mihail
Barișnikov

Anna
Pavlova

Michael Flatley

11. Lucrați în perechi.

- Citiți textul.
- Extrageți toate numele de origine străină din text. Verificați, dacă e nevoie, modul în care se pronunță acestea (utilizând un dicționar englez-român sau recurgând la ajutorul profesorului).
- Formulați, fiecare în parte, cîte șase întrebări la text pe care să le adresați colegului/colegei. Apoi răspundeți la întrebările lui/ei.

Michael Flatley este deja un dansator renumit în lumea întreagă. Născut la 16 iulie 1958, este al doilea dintre cei cinci copii ai familiei. Irlandez de origine, a moștenit și a păstrat o imensă dragoste pentru folclorul irlandez și, în special, pentru dansul irlandez, deși s-a născut în Chicago, S.U.A. Mama și bunica lui fuseseră odinioară campioane la dansuri irlandeze.

La 11 ani, Michael a fost adus „de urechi” în clasa de dans, apoi însă nu a mai putut fi scos de acolo nici cu forța. La 17 ani a devenit campion mondial la dansuri irlandeze. După absolvire și-a deschis propria școală de dans. A devenit și un neîntrecut instrumentist: cîntă la flaut. Dar cea mai importantă rămîne a fi cariera de dansator. Concertele trupei sale de dans au plăcut foarte mult publicului din diverse țări. Casetele video cu programul de concert *Lord of the Dance* („Stăpînul dansului”) s-au vîndut în toată lumea în sute de mii de exemplare. La 9 mai 1989, Flatley a stabilit un record Guinness: 28 de bătăi ritmice din picior pe secundă!

Se spune că, la fiecare concert al său, Michael Flatley insistă ca primul rînd de scaune să fie lăsat gol, în amintirea bunicii sale, Hannah Ryan, care l-a încurajat să-și urmeze visul de a deveni cel mai mare dansator de step irlandez din lume.

- 12.** Examinează fotografiile de alături. Pe baza lor și a textului de la exercițiul 9, formulează șase-opt întrebări (cît mai interesante!) pe care ai vrea să le adresezi lui Michael Flatley într-un eventual interviu.

13. Scrie corect în caiet:

- numele colegilor tăi de clasă;
- 15 nume de origine străină pe care le cunoști.

T E M E

14. Documentează-te și completează în caiet următoarea grilă:

a. Dansuri populare:

Românești	Ucrainene	Rusești	Găgăuze	Bulgare	Spaniole	Poloneze	Germane
...

b. Țara de origine a dansului:

Lezhinka	Tangou	Sirtaki	Vals	Samba
...

Lezhinka

- 15.** Intervievează o persoană mai în vîrstă (o rudă, o cunoștință) cu privire la dansurile tinereții ei. Află:
- cum se numeau dansurile în vogă pe atunci;
 - cum se dansau ele (în perechi, în grup etc.);
 - ce fel de mișcări aveau aceste dansuri.
- 16.** Intervievează o persoană mai în vîrstă (o rudă, o cunoștință) cu privire la:
- dansurile populare românești pe care le cunoaște;
 - dansurile populare ale etniei din care face parte;
 - strigăturile care însoțesc dansurile populare (de exemplu: *Unde joacă moldovenii, acolo pămîntul geme!*).
- 17.** Documentează-te și găsește informații referitoare la unu-două filme de ficțiune în care:
- protagonistul/protagonista este un dansator/o dansatoare;
 - un dans popular are un rol important.

Locuri memorabile din Basarabia

*Privește orice lucru ca și cum l-ai vedea pentru prima sau ultima oară.
Atunci timpul petrecut de tine pe pământ va fi plin de glorie.*

Betty SMITH

START

1. Cine identifică primul obiectivele turistice reprezentate pe harta Republicii Moldova?

Minieniciclopedie

Maria Voichița

Fiica domnului Munteniei Radu cel Frumos, învins de Ștefan cel Mare în 1473. În urma acestei expediții victorioase, domnitorul Moldovei le-a luat captive pe soția și pe fiica voievodului valah. În 1478, Ștefan-Vodă s-a căsătorit cu Maria Voichița, cu care a avut mai mulți copii, unul dintre aceștia, Bogdan al III-lea, moștenind tronul tatălui său.

2. Lucrând în echipe, redactați cartea de vizită a Republicii Moldova, folosind următoarele repere:
 - așezarea geografică;
 - drapelul;
 - limba oficială;
 - capitala;
 - valuta națională;
 - stema statului;
 - imnul;
 - populația;
 - sărbători naționale etc.
3. Amintește-ți și relatează ceva ce ai aflat, la lecțiile de literatură sau de istorie, despre o mănăstire din țară sau de peste hotare (informații documentare, legende etc.).

PRE-TEXT

4. Scrie cinci cuvinte/expresii care ți se asociază cu cuvântul „mănăstire”. Explică alegerea făcută.
5. Citește textul. Ce fel de mormânt a fost descoperit în apropiere de Țipova?

MĂNĂSTIREA ȚIPOVA

Probabil, cel mai renumit ansamblu monastic rupestru din Republica Moldova este cel de la Țipova, considerat unul din cele mai mari din Europa. Nu e de mirare, întrucât ansamblul este constituit în câteva nivele și se întinde pe o suprafață destul de mare, iar pe timpuri schiturile mănăstirii adunau peste 700 de călugări. Sute de chilii călugărești se află în împrejurimi. Comunitatea călugărească de aici a fost creată cu mult înainte de fondarea statului feudal moldovenesc. Se afirmă că unele chilii au fost săpate în malul stîncos al Nistrului încă în secolele X-XII. Această mănăstire a stat de strajă la hotar și era un semnalizator în cazurile năvălirii barbarilor ce veneau din stepa ucraineană.

Minienciclopedie

Orfeu. Mozaic antic

ORFEU

Fiul zeului tracic Eagru și al muzei Calliope, poet și cântăreț mitic celebru, care fermeca, prin armoniile divine ale lirei sale, zeei, oamenii, animalele sălbatice și chiar arborii, pietrele și alte obiecte neînsuflețite. Când soția lui, nimfa Euridice, a murit mușcată de un șarpe, Orfeu a coborât în împărăția morților și, cu ajutorul artei sale, a reușit să-l facă pe Hades, stăpînul lumii subpămîntene, s-o elibereze, cu condiția că poetul nu o va privi pînă ce nu vor fi ieșit din infern. Cîntărețul a încălcat interdicția chiar în pragul lumii celor vii și a pierdut-o pe Euridice, de această dată pentru totdeauna. Disperarea l-a făcut pe Orfeu să disprețuiască și chiar să insulte alte femei. În cele din urmă, menadele – adepte ale cultului lui Bacchus – l-au sfișiat, furioase, în bucăți.

Mănăstirea este zidită pe vîrfurile unor stînci abrupte, deschizînd o priveliște fermecătoare a luncii fluviului Nistru, fiind situată la o înălțime de 100 m deasupra nivelului apei. Un interes deosebit prezintă biserica „Adormirea Maicii Domnului”, care este destul de spațioasă, de tip bazilical, avînd pereții tencuiți și calota semisferică boltită imitînd cerul. Anul 1776 este recunoscut drept anul prosperării, cînd mănăstirea începe a se extinde. Biserica rupestră a fost divizată în spații mari, separate prin coloane masive, au fost lărgite căile de acces și dispăre funcția ei primordială de apărare.

Spiritul special al acestor locuri îl simți imediat ce ajungi pe terasa Nistrului. Se zice că locurile de aici au o energetică benefică. De aceste locuri sînt legate și unele legende. Se spune că în această mănăstire domnitorul Moldovei Ștefan cel Mare și Sfînt s-a cununat cu soția sa Maria Voichița. Și că spiritul acesteia poate fi văzut noaptea în forma unei doamne în alb. Sau că spiritul ar fi al fiicei acesteia, Marușca, ce și-a găsit aici locul odihnei de veci. Iar chilia ei emană energie ce poate fi simțită prin simpla atingere.

O altă legendă, mai veche, ne spune că prin aceste locuri, lîngă cetatea geto-dacă, și-a petrecut ultimii ani din viață poetul mitic Orfeu. El a fost înmormîntat sub o lespede de piatră la poalele cetății. Iar cercetătorii afirmă că un astfel de mormînt a fost descoperit în apropiere de Țipova. Pe unul dintre dealurile reliefate de la intrarea în defileul de la Țipova, în perioada Antichității (sec. IV-III î.H.), se înălța o cetate din pămînt a geto-dacilor. Și pînă în zilele noastre s-au păstrat aici bastioanele ei de promontoriu.

În general, peisajul de aici este excepțional: liniștea apelor Nistrului pe jumătate în stuf, stîncile abrupte cu sute de chilii și grote ce atestă o istorie milenară, frumusețea naturii și zbuciumul cascadelor. Dacă dispuneți de timp și de forțe pentru a ajunge pînă la cascade, veți avea ocazia de a vedea cele mai mari cascade de la noi din țară.

CUVINTELE TEXTULUI

DICȚIONAR

rupestru, *adj.* – care este construit în stîncă

abrupt, *adj.* – обрывистый

fluviu, *subst.* – apă curgătoare mare, care se varsă în mări sau în oceane

bazilical, *adj.* – (despre biserici) în formă de dreptunghi împărțit în trei părți prin șiruri de coloane

tencuit, *adj.* – оштукатуренный

calotă, *subst.* – aici: boltă în formă de emisferă

prosperare, *subst.* – dezvoltare, înflorire, progresare

a (se) extinde, *verb* – a (se) mări, a (se) lărgi, a (se) întinde

primordial, *adj.* – 1. primul, întîiul, originar; 2. principal, esențial, important, decisiv

benefic, *adj.* – favorabil, binefăcător

a se cununa, *verb* – обвенчаться

a emana, *verb* – a răspîndi, a împrăști, a emite

lespede, *subst.* – плита

reliefat, *adj.* – care este scos în relief; (fig.) scos în evidență, accentuat

defileu, *subst.* – ущелье

promontoriu, *subst.* – fișie de pămînt înaltă și stîncoasă care înaintază în mare; высокий, скалистый мыс

stuf, *subst.* – тростник, камыш

SINONIME

excepțional – deosebit, neobișnuit, admirabil, extraordinar, nemaipomenit

comunitate – societate, colectiv

fondare – întemeiere, înființare

a diviza – a împărți, a fragmenta

grotă – peșteră, catacombă

a atesta – a dovedi, a confirma, a demonstra, a certifica, a adevăra

zbucium – neliniște, tulburare, agitație, frământare, îngrijorare

fermecătoare – încîntătoare, fascinante, ademenitoare, captivante

EXPRESII

a sta de strajă – a străjuî, a păzi
de veci – veșnic, etern

FAMILII DE CUVINTE. FORMAREA CUVINTELOR

călugăr – călugăresc/călugărească
stîncă – stîncos
a se întinde – întindere
semn – a însemna, semnal, a semnaliza,
semnalizare, semnalizator

a apăra – apărare, apărător
mormînt – a înmormînta, înmormîntare
a cerceta – cercetare, cercetător

6. Lucrați în perechi. Observați diferența de sens dintre cuvintele subliniate.

- Îți stă foarte bine în acest costum. De o jumătate de oră stă de vorbă cu directorul.
- Țara noastră este situată în sud-estul Europei. Vacanța mi-am petrecut-o la țară, la bunici.
- Să admitem cazul că toți vor cunoaște subiectele. Transcrie din text enunțul care conține un substantiv la cazul genitiv.
- Nivelul de trai rămîne a fi foarte scăzut. Interiorul peșterii impresionează prin frumusețea galeriilor situate în patru nivele.

7. Identifică relația din cadrul fiecărei serii de cuvinte:

- a diviza – a fragmenta – a împărți;
- memorabil – important – remarcabil;
- ansamblu (totalitate) – ansamblu (colectiv de artiști);
- cer (arbore) – cer (spațiu cosmic) – cer (formă a verbului „a cere”);
- poală (a fustei) – poală (a muntelui, a pădurii);
- loc – a locui – locuitor;
- intrare – ieșire.

Alcătuiește trei enunțuri cu cîteva dintre cuvintele de mai sus (la alegere).

8. Utilizează, într-o singură frază, două sinonime ale cuvîntului *memorabil*.

9. Include, într-un text coerent pe orice temă, trei-patru cuvinte (la alegere) de la rubrica *Dicționar*.

L ECTURA TEXTULUI

10. Selectează și sistematizează informația din text referitoare la:

- poziția geografică și suprafața ocupată de mănăstire;
- biserica „Adormirea Maicii Domnului”;
- cununia domnitorului Ștefan cel Mare;
- mormîntul descoperit în apropiere de Țipova;
- peisajul din preajma mănăstirii.

11. Completează enunțurile pe baza textului:

- ...cu mult înainte de fondarea statului feudal moldovenesc.
- În cazul năvălirii barbarilor...
- Mănăstirea este zidită pe vârful...
- Biserica „Adormirea Maicii Domnului”...
- Se spune că în această mănăstire Ștefan cel Mare...

12. Rememorează textul. Enunțurile ce urmează sînt adevărate sau false?

- Ansamblul monastic de la Țipova este construit în stîncă.
- Mănăstirea de la Țipova a fost construită de Ștefan cel Mare.
- În apropiere de Țipova a fost descoperită lira lui Orfeu.
- Ansamblul monastic de la Țipova este considerat unul dintre cele mai mari din Europa.

Varia

Schiturile săpate în stîncă de la Țipova, Saharna, Butuceni nu reprezintă un fenomen izolat. Tradiția mănăstirilor rupestre este una străveche în aria creștinismului răsăritean. De celebritate se bucură, de exemplu, mănăstirea din anticul oraș Petra, în actuala Iordania, săpată adînc în stîncă, ca și întregul oraș, cu aproape 2.000 de ani în urmă.

13. Formați echipe. Recitiți textul și:

- formulați, pe baza textului, zece întrebări;
- rezumați textul în opt enunțuri.
- alcătuiți planul textului;

SENURILE TEXTULUI

14. Utilizînd informații din text, găsește argumente în favoarea următoarei afirmații:

Ansamblul monastic de la Țipova este un loc memorabil din Basarabia.

15. Care este sensul următoarelor cuvinte/expresii din text: *a sta de strajă la hotar, a simți, benefică, zbucium?*

16. Selectează din text trei cuvinte-cheie. Argumentează, în trei enunțuri, rolul/ semnificația unuia dintre aceste cuvinte (la alegere).

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

SITUAȚII DE UTILIZARE A VERBELOR LA INFINITIV

Infinitivul denumește acțiunea sau starea, fără a indica persoana, numărul sau timpul realizării.

De exemplu: • a învăța, a vizita (conjugarea I); • a merge, a face (conjugarea a III-a);
• a vedea, a cădea (conjugarea a II-a); • a călători, a hotări (conjugarea a IV-a).

Din istoria cuvintelor

În greaca medievală, cuvîntul *askētēs*, care însemna inițial „antrenat, exersat”, dar și „versat, experimentat”, a căpătat și sensul de „ascet, sihastru”. De la acest termen provine cuvîntul din neogreacă *skētē* „mănăstire mică și retrasă”, care a fost împrumutat și de alte limbi: vechea slavă – *скитъ*, română – *schit*, rusă – *скит*.

Situații de utilizare a verbelor la infinitiv	Exemple
I. cu prepoziția a (în diferite funcții sintactice)	Ce înseamnă a ocroti natura? Visul lui este de a vizita mănăstirea Țipova. Dorința de a se răzbuna îl frămînta tot mai mult. Profesorul începe a explica tema nouă. A plecat fără a preveni pe cineva. A greși este omenește.
II. fără prepoziție	
• după verbul a putea	Eu nu pot veni astăzi la antrenament.
• după verbul a avea cînd e însoțit de adverbele: cînd, unde, cum sau de pronumele ce, cine	El nu are cînd învăța . Eu nu am ce face la școală astăzi după lecții.
• în structura viitorului forma I	Cînd veți pleca în excursie?
• în structura imperativului (singular, forma negativă)	Nu alerga !
• în structura condiționalului prezent	Și eu aș merge la mănăstirea Țipova.

NOTA BENE!

- În dicționarele de limba română, verbele figurează la modul infinitiv.
- Modul infinitiv se utilizează cu prepozițiile: *pînă, pentru, înainte de, fără* etc.

PRACTICUM

17. Identifică, în textul *Mănăstirea Țipova*, toate verbele la infinitiv. Încadrează-le în enunțuri proprii.

Din istoria cuvintelor

Asemănarea evidentă dintre românescul **mănăstire**, bulgărescul *манастир* și rusescul *монастырь* se datorează provenienței lor comune de la termenul grecesc medieval *monastērion*. Din familia lexicală, destul de bogată, a cuvintului grecesc mai fac parte adjectivul *monos* „unul, singur” și un alt termen din domeniul religiei, *monachos* „călugăr”, adică, literal, „cel care este singur”. Acest cuvânt a fost preluat de multe limbi, de exemplu: română – *monah*, spaniolă – *monje*, engleză – *monk*, franceză – *moine*, germană – *Mönch*, italiană – *monaco*, rusă – *монах* etc.

Cuvântul românesc **biserică** provine din latinescul *basilica* „portic; biserică”. De fapt, acest termen reprezintă un împrumut din greaca veche, unde cuvântul *basileus* „rege, împărat” are o bogată familie lexicală. Adjectivul grecesc *basilicos* „regesc, împărătesc” se regăsește, astfel, în două cuvinte românești: *biserică*, adică „(încăpere) împărătească”, și *busuioac* „(plantă) împărătească”.

18. Răspunde la următoarele întrebări, utilizând verbe la modul infinitiv.

- Ce înseamnă a ocroti natura?
- Ce înseamnă a face o faptă bună?
- Ce înseamnă a avea șapte ani de acasă?
- Ce înseamnă a fi patriot?

19. Continuă enunțurile.

- Înainte de a vizita un loc memorabil...
- Înainte de a traversa strada...
- Înainte de a oferi un cadou...
- Înainte de a întreba ceva...
- Întotdeauna avem ce învăța...
- Pentru a comunica în limba română...

20. Formați perechi. Alcătuiți, pe baza textului *Mănăstirea Țipova*, un dialog din 8–10 replici, utilizând cel puțin două verbe la infinitiv.

21. Formați patru echipe. Imaginați-vă și descrieți, în șase-opt enunțuri, peisajul din preajma mănăstirii Țipova în cele patru anotimpuri.

22. Formați trei echipe. Apelînd la cunoștințele acumulate la lecțiile de limba română, geografie, istorie, redactați, folosind reperele propuse, un text informativ cu titlul:

- echipa I: *Republica Moldova – țară europeană* (repere: capitala, stema, drapelul, 27 august, orașe, sate, râuri, limba oficială, valuta națională etc.);
- echipa a II-a: *Arta, cultura Moldovei* (repere: Maria Bieșu, Nelly Ciobanu, Mihai Volontir, Grigore Vieru, *Joc*, *Codreanca*, portul național, Guguță, *Zdob și Zdub*, meșteșuguri populare etc.);
- echipa a III-a: *Obiceiuri și tradiții moldovenești* (repere: Casa Mare, busuioac, prosop, mămăliguță, obiceiuri și tradiții calendaristice).

23. Fă o relatare de minimum șase enunțuri despre locul care este, pentru tine, cel mai important de pe Pământ. Motivează-ți preferința pentru acest loc.

24. Prezintă trei-patru argumente în favoarea păstrării monumentelor istorice.

TEME

25. Completează informația din text cu alte date despre mănăstirea Țipova.

26. Explică, în cinci-șase enunțuri, valoarea simbolică a mănăstirilor, referindu-te la textul *Mănăstirea Țipova*, dar apelînd și la alte texte citite de tine în limba română sau în limba maternă.

27. Caută informație! Selectează și completează „fișa biografică” a unei mănăstiri de peste hotare: Putna; Pecerska Lavra; Monte Cassino; Stoudios; Cluny etc.

a. Denumire	c. Fondatorul/ctitorul
b. Anul fondării/primei mențiuni	d. ...

28. Proiect de grup. Elaborați un colaj de fotografii din presă cu mănăstirile Moldovei. Redactați un anunț publicitar care i-ar putea interesa pe turiștii din alte țări.

29. Selectează și prezintă o informație cât mai amplă despre unul dintre obiectivele turistice reprezentate pe harta de la exercițiul 1, pag. 16.

Arhitectura este muzică încremenită.

Johann Wolfgang GOETHE

START

1. Discută cu colegul/colega:
 - Ce oraș / localitate ai vizitat recent?
 - Ce te-a impresionat acolo? De ce?
2. Enumeră cât mai multe determinative pentru substantivul *oraș*.
3. Completează enunțurile:
 - Chișinăul este un oraș...
 - În acest an, vom sărbători aniversarea a... a Chișinăului.

Minienciclopedie

Alexei Viktorovici Șciusev (1873, Chișinău – 1949). Arhitect, istoric și teoretician al artei, membru al Academiei de Arte a Imperiului Rus, ulterior al Academiei de Științe a URSS. A învățat la Gimnaziul nr. 2 din Chișinău (1883–1891). Arhitect, printre altele, al Teatrului de Operă și Balet din Tașkent, al bulevardului Kreșchatik din Kiev, al Observatorului Astronomic Pulkovo, al Bisericii Sf. Treime din Cuhureștii de Sud. În prezent, în Chișinău există un muzeu și o stradă care îi poartă numele – strada Alexei Șciusev.

PRE-TEXT

4. Amintește-ți:
 - Ce monumente istorice din Chișinău cunoști?
 - Ce străzi din Chișinău poartă numele unor personalități istorice?
 - Ce străzi din Chișinău poartă denumiri ale unor evenimente istorice?
 - Ce clădiri și monumente se află chiar în centrul Chișinăului.
5. Citește textul. Ce am fi avut astăzi dacă proiectul lui Alexei Șciusev s-ar fi realizat?

CHIȘINĂUL NOSTRU NECUNOSCUT

de Iurie COLESNIC

Chișinăul de azi, Chișinăul nostru e altfel decât era Chișinăul părinților noștri. Chișinăul de azi arată cu totul altfel decât arăta Chișinăul tinereții bunicilor noștri.

În anul 1946, când marele arhitect Alexei Șciusev, originar din Chișinău, a fost invitat să se ocupe de refacerea orașului, acesta a venit cu un proiect remarcabil pentru Casa Guvernului, care urma să fie amplasată în centrul capitalei.

Preocupat de restaurarea Chișinăului, Șciusev făcea tot posibilul ca să păstreze valoarea istorică a orașului. La modernizarea planului urbanistic, la lărgirea străzilor, la construirea unor case noi, el ținea seama de un nivel firesc al clădirilor, care să nu devină presant pentru pietoni și pentru locuitorii orașului. Undeva, în memoria lui, persista amintirea unui oraș patriarhal, dar și teama de puternicele seisme care pot veni din zona Vrancei. Chișinăul suportase în noiembrie 1940 un cutremur distrugător.

Dar clădirea de astăzi din Piața Marii Adunări Naționale nu amintește deloc de proiectul marelui arhitect. După lungi perioade de indecizie, abia în

*Proiectul Casei Guvernului.
A. Șciusev, 1947*

Casa Guvernului

Minieniciclopedie

Piața Marii Adunări Naționale

se află în centrul Chișinăului și a fost numită astfel în onoarea Marii Adunări Naționale de la 27 august 1989, întrunire ce s-a ținut în această piață în cadrul mișcării de renaștere națională de la sfârșitul anilor '80. Este un monument de arhitectură de importanță națională. În apropierea pieței se află Arcul de Triumf, Catedrala Mitropolitană, Casa Guvernului, precum și Grădina Publică Ștefan cel Mare.

Din istoria cuvintelor

Cuvântul **guvern** este un derivat al verbului *a guverna*, provenit, prin filieră franceză (*gouverner*), din latinescul *gubernare* „a conduce, a dirija”, care, la rândul său, este un împrumut din limba greacă: *kybernaō* „a conduce, a cârmui”. Este interesant faptul că în română există un dublet al lui *a guverna* – verbul *a chivernisi* „a conduce, a administra”, dar și „a câștiga, a se îmbogăți”, preluat direct din neogreacă.

1964, a fost înălțată Casa Guvernului după proiectul lui Semion Fridlin, în cheia modernă a acelor vremuri – adică din sticlă și beton. Clădirea venea ca o replică la proiectul lui Alexei Șciusev, ca un fel de antiproiect. Dacă acesta concepușe Casa Guvernului în formă de „P” rusească, o clădire care parcă îmbrățișa Piața Marii Adunări Naționale, Fridlin, în schimb, a inversat litera, aducând partea centrală a edificiului chiar la marginea pieței.

Din punct de vedere stilistic, clădirea nu se leagă cu niciun alt edificiu din preajmă. Ca și atunci, ea arată ca un corp străin în mijlocul unor clădiri din altă epocă, ba chiar din alt secol. Poate că factorii de decizie de atunci au vrut să demonstreze prin acest proiect o descătușare arhitecturală, o modernizare rapidă a Chișinăului, un alt nivel al posibilităților tehnologice. Poate au vrut să transmită mesajul că, de acum încolo, capitala Moldovei trebuia să se rupă de tradiție, de trecutul său istoric. Actualmente, acest mesaj pare multiplicat fără nicio schimbare prin construcțiile diforme și bizare care se înalță în fiecare an în orașul nostru și care nu sînt deloc în armonie cu clădirile istorice pline de eleganță.

Dacă proiectul lui Alexei Șciusev s-ar fi realizat, Republica Moldova de astăzi ar fi avut o Casă a Guvernului de invidiat, iar Chișinăul – un centru istoric de toată frumusețea.

Dar așa, nu ne rămîne decît să regretăm că există un Chișinău pe care nu o să-l vedem niciodată...

CUVINTELE TEXTULUI

DICȚIONAR

refacere, *subst.* – aici: reconstrucție, restaurare urbanistică, *adj.* – referitor la planificarea lucrărilor de construire într-un oraș

firesc, *adj.* – natural, potrivit, obișnuit

presant, *subst.* – care apasă, давящий
a persista, *verb* – a rămîne, a se menține

seism, *subst.* – cutremur, землетрясение

edificiu, *subst.* – clădire, construcție

diform, *adj.* – fără o formă regulată

bizar, *adj.* – ciudat, straniu

a regreta, *verb* – a-i părea rău (cuiva), сожалеть

NOTA BENE!

Compară cu echivalentele din limba rusă:

arhitect
patriarhal
proiect
epocă
tradiție
armonie
elegantă

EXPRESII

a ține seama – иметь в виду, принять во внимание

factori de decizie – органы или лица, принимающие решения; ключевые фигуры
(nu) se leagă – (не) вяжется, (не) подходит

6. Formează trei-patru îmbinări de cuvinte, apoi încadrează-le în enunțuri.
Poți schimba forma cuvintelor (număr, caz etc.), acordîndu-le în funcție de necesitate.

oraș	înalt
clădire	pietonal
stradă	elegant
nivel	remarcabil
posibilitate	istoric
proiect	bizar
centru	tehnologic
decizie	modificat

Din istoria cuvintelor

Termenul **capitală** „oraș în care își au sediul organele supreme ale puterii de stat” este de origine latină; în latină, adjectivul *capitalis* provine din cuvântul *caput, capitis* „cap” și înseamnă, așadar, „de frunte, de primă importanță”. Prin urmare, *capitala* unei țări este „orașul de frunte” al acestei țări.

7. Citește expresiile. Cum le înțelegi? Discută cu colegul / colega pentru a vedea cum le înțelege și ce crede el / ea în legătură cu aceasta. Notează în caiet explicațiile asupra cărora ați convenit.
- o casă de invidiat;
 - un oraș de toată frumusețea;
 - un proiect remarcabil;
 - o decizie istorică.

LECTURA TEXTULUI

8. Citește:
- enunțurile referitoare la originea arhitectului Alexei Șciusev;
 - fragmentul în care se descrie grija lui A. Șciusev pentru refacerea orașului;
 - descrierea proiectului lui A. Șciusev pentru Casa Guvernului;
 - enunțurile în care autorul își exprimă un regret.
9. Lucru în perechi. Formulează 3-4 înrebări la text, apoi adresează-le colegului/colegei. Răspunde la întrebările lui/ei.
10. Redă succint textul, folosind cuvintele de la rubrica *Dicționar*.
11. Alcătuieste 4-5 enunțuri, folosind cuvinte de la rubrica *Nota bene!*

SENSURILE TEXTULUI

12. Lucru în perechi. Examinați cele două imagini care însoțesc textul și comparați proiectul lui A. Șciusev cu clădirea realizată de facto. Ce puteți spune despre:
- felul cum ar fi arătat / arată clădirea;
 - felul cum ar fi arătat / arată Piața Marii Adunări Naționale.
13. Cum crezi:
- De ce a încercat A. Șciusev să păstreze cu orice preț valoarea istorică în timpul restabilirii orașului?
 - De ce arhitectul ținea seama de un nivel firesc al clădirilor?
 - De ce un oraș nu trebuie să fie apăsător, presant pentru locuitorii săi?
 - De ce este important să se țină seama de amplasarea geografică a unei localități la construirea clădirilor din ea?
14. Compară fotografiile istorice ale acestor clădiri locuri și imaginile lor contemporane. Prin ce se deosebesc? Documentează-te cu privire la ce se afla în trecut în ele și ce se află acum?

Bulevardul Ștefan cel Mare și Sfint, 83 (colț cu strada Vlaicu Pârcălab)

Strada M. Kogălniceanu, 65 (colț cu strada A. Pușkin)

15. Alege o clădire istorică dintre cele de mai jos. Documentează-te la bibliotecă și pe internet și prezintă o informație succintă despre ea.

Chișinău, bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt, 148
(colț cu strada Mitropolit Gavriil Bănulescu-Bodoni)

Chișinău, bulevardul Ștefan cel Mare și Sfânt, 115.

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

Utilizarea construcțiilor cu verbe la imperfect

Verbele la imperfect exprimă o acțiune din trecut, care se desfășoară în același timp cu o altă acțiune, trecută și ea.

În timp ce **luam** prânzul, a sunat telefonul. Era Mădălina. Conveniserăm să ne întâlnim la ora cinci. De obicei, ne întâlneam în fiecare zi la complexul sportiv. Ea făcea gimnastică. Eu **învățam** să înot. Dar ceva intervenise și mă ruga să nu o aștept. Veneau niște prieteni în vizită și ea îi însoțea într-o excursie la țară.

Nu-mi plăcea să merg singură la sport și am plecat să mă plimb. Am trecut pe strada unde locuiam în copilărie. Pe unde obișnuiați să vă plimbați voi când erați mici?

16. Citește cu atenție textul *Chișinăul nostru necunoscut*. Selectează și scrie în caiet toate verbele la imperfect. Încadrează două-trei verbe (la alegere) în contexte imaginate de tine.

17. Completează cu exemple proprii:

Eu	<ul style="list-style-type: none"> • învățam la geometrie când m-a sunat Nelu. • făceam ordine în camera mea când m-a chemat bunica. • mă duceam acasă când am întâlnit-o pe Ada. 	Noi	<ul style="list-style-type: none"> • învățam... • făceam... • ne duceam...
Tu	<ul style="list-style-type: none"> • învățai... • făceai... • te duceai... 	Voi	<ul style="list-style-type: none"> • învățați... • făceți... • vă duceți...
El, ea	<ul style="list-style-type: none"> • învăța... • făcea... • se ducea... 	Ei, ele	<ul style="list-style-type: none"> • învățau... • făceau... • se duceau...

PRACTICUM

18. Lucrând în perechi, formulați, pe baza textului, cinci-șase întrebări, utilizând verbe la imperfect.

- 19.** Formați perechi noi cu un coleg/o colegă din perechea vecină. Adresează întrebările formulate în cadrul primei perechi noului tău partener. Răspunde la întrebările lui/ei.
- 20.** Folosiți-vă creativitatea! Formați echipe a câte patru membri. Utilizând cât mai multe verbe la imperfect, continuați istorioara despre o întâlnire neobișnuită imaginară, prezentînd:
- o întâmplare comică:
Eram în sufragerie cînd am auzit în camera de alături un zgomot infernal. Am alergat imediat să văd ce se întîmplă. Spre marea mea uimire...
 - o întâmplare care v-a speriat:
Era tîrziu. Ploua. Bătea un vînt puternic. Rafalele de ploaie izbeau cu putere în geamuri. Nu puteam să adorm. Răsfoiam o carte ca să-mi fac de urît. Pe neașteptate, am auzit...
 - o întâmplare fantastică:
Eram în al treilea an de călătorie. Pe nava noastră nu se întîmpla nimic neobișnuit. Din cînd în cînd, ieșeam în spațiul cosmic pentru mici reparații exterioare ale navei. Ne plictiseam cu toții. Într-o zi, comandantul navei ne convocă de urgență...
- 21.** Redactați istorioara. Adunați toate lucrările într-o minirevistă pe care s-o completați ulterior. Găsiți un titlu adecvat pentru această revistă..

T E M E

- 22.** Imaginează-ți că ai putea folosi o mașină a timpului pentru a călători în trecut. Ce întrebări i-ai pune primarului Chișinăului Carol Schmidt (n. 25 iunie 1846, Bălți – d. 9 martie 1928, Chișinău)? Dar arhitectului Alexei Șciusev? Scrie patru-cinci întrebări pe care le-ai adresa fiecăruia dintre ei.
- 23.** Dacă ai avea ocazia să întâlnești alte personalități remarcabile din trecut sau din prezent, cu cine ai vrea să discuți și despre ce? Structurează un interviu din cinci-șase întrebări.
- 24.** Lucrînd în perechi, improvizați dialoguri pe baza întrebărilor formulate, jucînd pe rînd rolurile personalităților alese de voi. Prezentăți unul dintre dialoguri în fața clasei.
- 25.** Ai întîlnit în viața reală persoane neobișnuite? Ce întîlnire te-a impresionat cel mai mult? Fă o scurtă relatare despre o astfel de întîlnire, răspunzînd la întrebările de mai jos.
- Despre ce persoană este vorba?
 - Unde și cînd a avut loc întîlnirea?
 - Despre ce ați discutat?
 - V-ați mai întîlnit apoi?
 - De ce te-a impresionat această persoană?
- 26.** Examinează imaginile cu clădiri construite recent în diferite zone ale Chișinăului. Ce poți spune despre ele? Cît de armonios se înscriu ele în ansamblul arhitectural din preajmă? Cum crezi, ce ar schimba astăzi Alexei Șciusev în felul cum arată și cum se construiește Chișinăul? Argumentează-ți opinia.

ÎNCEARCĂ ȘI VEI REUȘI

Citește cu atenție textul și realizează sarcinile propuse. Succes!

Maria Cebotari s-a născut la Chișinău, pe 10 februarie 1910. A crescut alături de fratele mai mare și o soră. Toți aveau un talent muzical deosebit. Tatăl ei, profesor, a fost un mare iubitor al muzicii. La vârsta de patru ani, ea începe să cînte în corurile bisericilor, fiind remarcată pentru vocea ei perfectă. În anul 1924, la vârsta de numai paisprezece ani, este admisă la Conservatorul din Chișinău.

Talentul ei extraordinar a fost descoperit de contele rus Alexandr Vîrbov. Acesta, aflîndu-se cu o trupă de teatru în Chișinău, rămîne uimit de vocea și frumusețea Mariei, îndrăgostindu-se pe loc de ea. Împreună cu teatrul rus, Maria merge să cînte la București. De acolo, pleacă în Franța ca să joace pe scene renumite din Paris. La numai douăzeci și unu de ani, divina voce a Basarabiei debutează pe scena operei din Dresda. Din 1943, a evoluat cu succes pe scena teatrelor de operă ale Berlinului și Vienei, fasci-nînd publicul cu vocea sa irepetabilă.

1. Scrie în spațiile libere numele potrivite de persoane și localități, punîndu-le la forma de caz necesară. ..(5)
 - a) Tatăl _____ a fost profesor.
 - b) Maria a cîntat în corurile mai multor biserici ale _____ de la vârsta de patru ani.
 - c) Lui _____ i-au plăcut vocea și frumusețea fetei.
 - d) Cîntăreața a fascinat publicul din _____ și _____ cu vocea sa.
2. Unește prin linii cuvintele din prima coloană cu afirmațiile potrivite ca sens din coloana a doua, utilizînd informații din text..... (6)

a) Maria a început să cînte	1) ... cînd era destul de tînăra.
b) Maria a început să învețe la Conservator	2) ... de cînd era copil mic.
c) Maria a început să cînte la Dresda	3) ... cînd era adolescență.
3. Scrie sinonime pentru cuvintele: (3)

a) deosebit _____	b) uimit _____	c) renumit _____
-------------------	----------------	------------------
4. Scrie antonime pentru cuvintele: (3)

a) perfect _____	b) a pleca _____	c) succes _____
------------------	------------------	-----------------
5. Completează spațiile libere cu verbe potrivite la forma de infinitiv, indicînd acțiunile Mariei. (6)
 - a) Pînă _____ la Conservator, Maria a cîntat în coruri bisericești.
 - b) Înainte de _____ la Paris, Maria a fost la București.
 - c) Maria a muncit foarte mult pentru _____ pe scena operei din Dresda.

6. Transcrie enunțurile, punînd verbele la imperfect..... (2)

a) Tatăl ei, profesor, a fost un mare iubitor al muzicii.

b) La numai douăzeci și unu de ani, divina voce a Basarabiei debutează pe scena operei din Dresda.

7. Intitulează textul printr-o îmbinare de cuvinte selectată din text. (3)

8. Numește:..... (4)

a) două personalități românești celebre din trecut: _____,

b) două personalități românești celebre din prezent: _____,

9. Formulează trei întrebări pe care le-ai adresa uneia dintre aceste personalități într-un interviu... (9)

10. Alcătuieste trei enunțuri despre un loc memorabil din Republica Moldova. Menționează:

a) ce fel de loc este acesta; b) unde se află; c) prin ce e interesant. (9)

Comunicarea la telefon

A comunica ceva este un fapt al naturii; a primi o comunicare, așa cum este ea gândită, este faptul culturii.

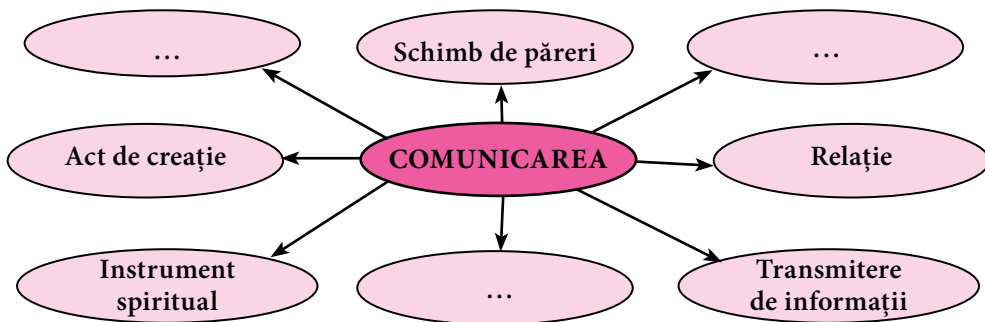
Johann Wolfgang GOETHE

START

1. Formați echipe, la indicația profesorului/profesoarei. Treceți la tablă (cîte un reprezentant din fiecare echipă, pe rînd) și scrieți cîte un sinonim al verbului *a comunica* însoțit de un calificativ (adverb, locuțiune adverbială).

Model: *a vorbi corect.*

2. Lucrînd în perechi, completați schema propusă. Răspundeți, în patru-cinci enunțuri, la întrebarea: „Ce este comunicarea?”

3. Alege imaginea preferată. Argumentează preferința, în patru-cinci enunțuri.

4. Citește chestionarul. Răspunde la întrebări. Utilizează dicționarul pentru a preciza sensul cuvintelor noi.

a. Care dintre obiectele enumerate este mai util? De ce?

- ☐ telefonul
- ☐ faxul
- ☐ telefonul mobil

b. Care dintre afirmațiile de mai jos exprimă un adevăr despre tine? Comentează.

- ☐ Îmi place mult să vorbesc la telefon.
- ☐ Uneori nu răspund, lăsînd telefonul să sune.
- ☐ Îmi place să telefonez prietenilor.
- ☐ Viața mea ar fi imposibilă fără telefon.
- ☐ Îmi place mai mult cînd îmi telefonează alții.
- ☐ Varianta ta.

Varia

Telefonia mobilă se bucură de un mare succes comercial, deoarece, după cum recunosc înșiși utilizatorii, telefonul mobil poate spori productivitatea muncii și oferă un plus de siguranță. Furnizorii de mărfuri, tehnicienii-depanatori, avocații, precum și reprezentanții altor categorii profesionale au fost printre primii care au adoptat serviciile telefoniei mobile. Pe măsură ce rețelele acestea acoperă arii geografice tot mai mari, iar prețul serviciilor scade, numărul utilizatorilor de telefoane mobile crește, fiindcă toți doresc să beneficieze de mai multă securitate personală, siguranță în călătorii și de multe alte avantaje.

c. Cui îi telefonezi cel mai des?

☐ Prietenilor	☐ Colegilor de clasă
☐ Rudelor	☐ Dirigintei/dirigintelui
☐ Medicului	☐ Varianta ta

d. Dacă ai pleca într-o călătorie în care ți s-ar permite să iei doar două obiecte, care ar fi ele? De ce?

☐ o hartă	☐ un sac de dormit
☐ o busolă	☐ o lanternă
☐ un telefon mobil	☐ o cutie de chibrituri

5. În echipe a câte patru, discutați răspunsurile la chestionar. Câți elevi din grup au păreri comune? Argumentele cui vi se par mai interesante? Care răspuns îl considerați neașteptat?
6. Lucrând în echipe, continuați, în decurs de un minut, șirul formulelor de politețe: *nu vă supărați, vă rog, ...*
7. Formați echipe. Enumerați, timp de două minute, cât mai multe avantaje ale telefoniei mobile.

RE-TEXT

8. Citește. Care dintre regulile expuse sînt noi pentru tine?

Cum trebuie să se desfășoare o convorbire telefonică

Cînd sună telefonul, trebuie să răspundem cel mai tîrziu după cel de-al cincilea apel. De asemenea, cînd chemăm pe cineva, nu vom lăsa aparatul să sune mai mult de cinci ori decît în cazuri speciale.

Modul în care începe o conversație telefonică diferă de la țară la țară și se înscrie într-un adevărat „cod”. De pildă, în Germania, Franța, Anglia, în momentul ridicării receptorului, cel solicitat își spune automat numele și așteaptă un răspuns. Cel care a sunat își spune și el numele. La noi, s-a stabilit regula ca persoana care sună să se prezinte, după ce, obligatoriu, a spus „Bună ziua”, „Bună seara” sau „Mă scuzați că vă deranjez...”.

Regulă generală: persoana care a sunat pune capăt discuției. Dacă există motive serioase, poate să o facă interlocutorul acesteia.

Nu este obligatoriu de a saluta cînd sunăm la pompieri, la poliție sau la salvare.

Este bine ca o convorbire telefonică să fie cît mai scurtă. Să nu uităm că telefonul a fost inventat pentru transmiterea rapidă, la distanță, a unor mesaje importante. A discuta la nesfîrșit despre cele mai banale subiecte a devenit o adevărată „boală” a zilelor noastre.

Grijă mare cînd răspundem la telefon. Cînd sîntem ocupați, curge apa în cadă, avem ceva pe foc, nu ne repezim la primul semnal, ci oprim tot ce ar putea provoca mici „catastrofe” și răspundem calm.

Dacă din întîmplare am greșit un număr de telefon, trebuie să ne cerem scuze.

(A. Marinescu, *Codul bunelor maniere astăzi*)

CUVINTELE TEXTULUI

DICȚIONAR

a se desfășura, *verb* – a avea loc, a decurge

apel, *subst.* – chemare, solicitare, sunet

a diferi, *verb* – a se deosebi

solicitat, *adj.* – chemat, căutat

a (se) stabili, *verb* – aici: устанавливать

a pune capăt – a încheia, a termina

interlocutor, *subst.* – cel cu care discutăm

a discuta la nesfârșit – a vorbi foarte mult

subiect banal – teme de discuție foarte obișnuite, plictisitoare

9. Construiește enunțuri, utilizând îmbinările: *convorbire telefonică, reguli stabilite, a pune capăt, motiv serios, mesaj important, subiect banal, a discuta la nesfârșit.*
10. Enumeră cîte trei termeni din familiile lexicale ale cuvintelor: *a comunica, telefon, a solicita, a suna, discuție, a răspunde.* Alcătuiește enunțuri cu cîte un cuvînt din fiecare familie lexicală.
11. Formați perechi. Formulați, timp de cinci minute, cît mai multe enunțuri cu diferite sensuri ale următoarelor cuvinte: *cazuri, ori, modul, automat, mare, sunet.*

LECTURA TEXTULUI

12. Selectează din text și citește enunțul/enunțurile care conțin(e):
 - formule de adresare politicoasă;
 - numere;
 - denumiri de țări;
 - o expresie sinonimă cu verbul *a termina*;
 - răspunsul la întrebarea: „Pentru ce a fost inventat telefonul?”
13. Lucrînd în perechi, formulați cîte o întrebare la fiecare fragment al textului.
14. Citește enunțurile/fragmentele care pot fi asociate cu proverbele:
 - Vorba multă – sărăcia omului.
 - După „bună ziua” și mulțumita.
 - Dacă tăceai, filozof rămîneai.
15. Formați echipe. Intitulați fragmentele textului, utilizînd proverbe, expresii, maxime potrivite.

SENSURILE TEXTULUI

16. Formulează cîte două argumente în sprijinul afirmației că textul dat:
 - se referă la codul bunelor maniere;
 - dezvoltă competențe comunicative;
 - este actual;
 - conține informații noi.
17. Lucrați în grup. Spuneți dacă acceptați sau nu acceptați următoarea idee formulată în text și enumerați cel puțin trei argumente în sprijinul opiniei exprimate.
Nu este obligatoriu de a saluta cînd sunăm la pompieri, la poliție sau la salvare.
18. Precizează sensurile contextuale ale următoarelor cuvinte din text: *cod, boală, catastrofe.* De ce aceste cuvinte sînt luate în ghilimele?

19. Lucrînd în echipe, expuneți-vă opinia:

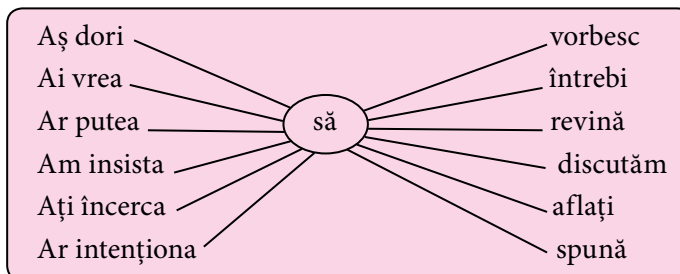
Care variantă de inițiere a conversației vă place mai mult: cea din Germania, cea din Franța, cea din Anglia sau cea de la noi? De ce?

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

Utilizarea construcțiilor verbale de tip condițional+conjunctiv

Structurile cu verbe la aceste moduri sînt foarte frecvente în comunicare. Cu ajutorul lor putem exprima:

- o solicitare
- o doleanță
- o rugăminte
- o cerere

PRACTICUM

20. Citește replicile. Împreună cu colegul/colega, memorați-le pe roluri. Însenați unul dintre dialogurile date.

- A.**
- Alo, pompierii?
 - Serviciul de combatere a incendiilor ascultă.
 - Veniți urgent în strada Salcîmilor, a luat foc un apartament în blocul nr. 11!
 - La ce etaj e?
 - La patru.
 - Venim imediat!

- C.**
- Alo, poliția? Ajutor, am fost jefuiți!
 - Calmați-vă și spuneți ce s-a întîmplat.
 - Am venit de la serviciu și am găsit ușa apartamentului forțată. Ne-au furat toate lucrurile!
 - Adresa dumneavoastră?
 - Cireșilor, 4, bloc 2, scara 1, apartament 12.
 - Nu atingeți nimic în apartament ca să nu ștergeți amprente de hoților.
 - Bine, dar veniți mai repede!
 - Venim imediat!

- B.**
- Alo, salvarea? Veniți urgent!
 - Colegul meu se simte rău!
 - Ce s-a întîmplat?
 - Mi-a spus că are dureri de cap foarte mari.
 - Are și febră. Grăbiți-vă!
 - Numele colegului?
 - Marian Onescu.
 - Vîrsta?
 - Șaisprezece ani.
 - Adresa?
 - Strada Nucarilor, nr. 9, apartament 27. E la etajul 6, scara 1.
 - Telefonul?
 - 24-42-22.
 - Apelul dumneavoastră a fost înregistrat.
 - Așteptați.

21. Citește atent dialogurile de mai jos. Reține formulele evidențiate. Utilizează-le ulterior în dialoguri similare.

- A.**
- Alo!
 - Constanța? Bună ziua! Silviu sînt.
 - Bună, Silviu.
 - **Aș vrea să vorbesc** cu Florin. E acasă?
 - Nu, încă n-a venit.

- **Aș putea să te rog să-i transmiți** că l-am căutat?
- Desigur, cu plăcere.
- Mulțumesc. O zi bună.
- La revedere.

B. – Alo, vă ascult!
 – Ilona? Bună ziua. Ce mai faci?
 – Îmi pare rău, nu sînt Ilona. Sînt Elena, sora ei.
 – Scuză-mă, am greșit. Vocea ta seamănă cu a Ilonei.
 – Nu-i nimic. Se întîmplă.
 – **Aș putea să vorbesc** cu Ilona?
 – O clipă. O chem imediat. Cine o caută?
 – Dan, un coleg.

C. – Alo!
 – Bună ziua! Apartamentul Spătaru?
 – Da. De cine aveți nevoie?
 – **Aș dori să vorbesc** cu doamna Spătaru.
 Sînt elevul dumneaei, Aurel Ilie.
 – Doamna e încă la școală. Să-i transmit ceva?
 – Nu, mulțumesc. Voi reveni dacă se poate.
 – Bine.
 – Mulțumesc. La revedere.
 – La revedere.

22. Completează în caiet o schemă pe baza celor trei dialoguri de la exercițiul 2, folosind modelul propus:

	În ce relații sînt interlocutorii?	Ce formule de adresare/politețe sînt folosite?	Cu ce ocazie se telefonează?	Ce mesaje sînt transmise?
Model:	<i>Sînt prieteni.</i>	– <i>Nu te supăra...</i> – <i>Te rog mult...</i> – <i>Ai putea să...</i>	<i>Se solicită ajutor.</i>	<i>Nu se transmite nici un mesaj.</i>

23. Alegeți, împreună cu colegul de bancă, un dialog din cele trei. Însenați-l.

24. Modificați, împreună cu colegul/colega, dialogurile de la exercițiul 21, folosind varianta de inițiere a conversației acceptată în Germania sau în Anglia. Scrieți unul dintre dialoguri în caiete. Însenați-l.

25. Formați trei echipe. Cu ajutorul informației din dialogurile de la exercițiul 21 improvizați un dialog între:

- Florin și Silviu, după ce Constanța a transmis mesajul;
- Dan și Ilona;
- elevul Aurel Ilie și doamna profesoară Spătaru.

Din istoria cuvintelor

Elementul **tele-** este de origine greacă (*tēle* „departe”) și are semnificația „la (din) depărtare”. El intră în componența mai multor neologisme, de obicei termeni tehnici: *telecomunicație, telefon, telegraf, televiziune, telecomandă, telespectator, telegramă, telescop, telepatie* etc.

Formule magice I

Atunci cînd dialogați cu persoane mai în vîrstă, cunoscute sau necunoscute, folosiți frazele:

Nu vă supărați...
 Aș dori să vorbesc cu...
 Aș vrea să vorbesc cu...
 Aș putea vorbi cu...?
 Vreau să vorbesc cu...
 Vă rog să-i transmiteți mesajul meu...
 Aș putea să vă rog să-i transmiteți un mesaj?
 Vă mulțumesc mult.
 Sînteți foarte amabil/ă.
 Vă sînt recunoscător/oare.

Varia

Alexander Graham BELL

(1847 - 1922)

Telefonul a fost inventat în 1876. Brevetul de autor îi aparține lui Alexander Graham Bell, fizician american de origine scoțiană. Bell dădea lecții de muzică. El le-a ajutat pe multe persoane cu deficiențe de auz să învețe a vorbi.

Primul telefon construit de A. Graham Bell

Formule magice II

Cu prietenii sau cunoștințele de vîrstă voastră puteți utiliza un limbaj mai puțin formal:

Nu te supăra...

Pot să te rog ceva?

Te rog să-i transmiți mesajul următor...

Îți mulțumesc.

Ești foarte amabil/ă (drăguț/ă).

Îți sînt recunoscător/oare.

Formule magice III

Dacă ați greșit numărul, spuneți neapărat:

Scuzați, am greșit.

Îmi pare rău că v-am deranjat.

Am greșit, scuzați-mă, vă rog.

26. Alcătuiți împreună cu colegul/colega un dialog din 8-10 replici, folosind cel puțin patru dintre formulele magice.

27. Modifică enunțurile de mai jos conform modelului propus.

Model: *Eu (a vrea + a vorbi) civilizat, dar nu am cu cine. Eu **aș vrea să vorbesc** civilizat, dar nu am cu cine.*

Eu (a dori + a participa) la acest concurs de inteligență.

Noi (a dori + a afla) adevărul.

Tu (a putea + a aștepta) cinci minute?

Eu nu (a putea + a părăsi) casa părintească.

Voi (a încerca + a vorbi) cu profesorul?

Echipa noastră (a putea + a învinge) astăzi.

28. Comentează, în patru-șase enunțuri, mottoul temei.

TEME

29. Alcătuieste un dialog telefonic cu o persoană publică bine-cunoscută în prezent (interpret/interpretă, actor/actriță, fotbalist, prezentator TV, om de afaceri, politician etc., la alegere). Pentru a reuși să structurezi dialoguri interesante, selectează mai întii informații despre aceste persoane. Succes!

30. Comentează, în 8-10 enunțuri, următoarea maximă:

- „Vrei să plictisești pe cineva? Spune-i tot ce știi.”

Voltaire (1694-1778), scriitor francez

31. Pregătește o informație mai amplă despre telefonie mobilă.

32. Selectează și prezintă, în 10-12 enunțuri, o informație despre inventatorul telefonului.

33. Ești de acord cu afirmația: „Un om bine-crescut nu vede ceea ce nu trebuie să vadă și nu aude ceea ce nu a fost spus pentru urechile lui”? De ce?

Varia

În multe culturi tradiționale din Africa și America, unul dintre principalele mijloace de comunicare în masă este **tam-tamul**, o tobă confecționată dintr-un trunchi de copac scobit, cu capetele acoperite cu piele. Semnalele tam-tamului se transmit pînă la distanțe de cîteva zeci de kilometri. Limbajul lui se aseamănă cu cel al goarnei, constînd din mai multe teme cifrate conform unui anumit cod. Sunetele acestor teme diferă ca ton, ritm, frecvență a loviturilor. Tam-tamul poate să declare război, să vestească victoria, să anunțe urcarea pe tron ori moartea suveranului, să dea alarma, să transmită un ordin, să indice o direcție etc. Codul tam-tamului este destul de complex, de aceea acest limbaj se învață din copilărie, atît în familiile de toboșari din tată în fiu, cît și într-un fel de școli speciale.

START

1. Enumeră cît mai multe modalități folosite azi pentru a transmite o informație.

2. Pe care dintre acestea le-ai folosit personal vreodată?
3. Pe care o folosești cel mai des?
4. Ce modalități de transmitere a mesajelor folosite în trecut nu mai sînt utilizate azi?

PRE-TEXT

- Citește. Care este cea mai veche modalitate de comunicare la distanță? Dar cea mai nouă?

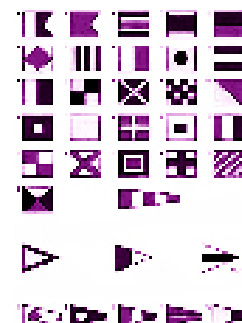
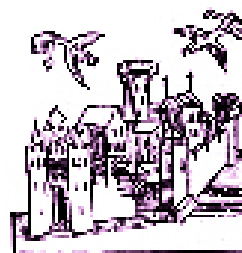
MIJLOACE DE COMUNICARE VECHI ȘI NOI

Societățile din vechime au dezvoltat sisteme de expediere a unor mesaje sau semnale simple care puteau fi văzute ori auzite la distanțe mici, cum ar fi tam-tamul, semnalele de foc sau de fum, farurile. În civilizațiile antice, rolul de far îl îndeplineau diverse semnale lansate din locuri înalte pentru a-i anunța pe oameni despre incendii, invazii ori alte pericole. Astfel de semnale sînt menționate în scrieri antice din Grecia, Persia, Palestina.

Mesajele scrise puteau fi atașate de picioarele porumbeilor de poștă, care erau lăsați, mai apoi, să zboare spre casă (acest sistem a fost folosit pe scară largă pînă la Primul Război Mondial). Pentru a trimite mesaje la distanțe relativ scurte, dar greu de străbătut, cum ar fi de la o înălțime la alta ori de la o corabie la alta, erau utilizate coduri de semnalizare vizuală prin intermediul unor fanioane, heliografe ori proiectoare.

În prezent, pentru ghidarea navelor maritime și a avioanelor sînt folosite radiofaruri și sisteme electronice moderne de navigație cum este radarul.

Cine dintre tinerii de azi nu preferă telefonul mobil celorlalte mijloace de comunicare? De exemplu, SMS-ul (din engleză: Short Message Service – Serviciul de mesaje scurte) este deja un bine cunoscut mijloc de comunicare bidirecțional prin care se pot transmite și primi mesaje pe și de pe telefonul mobil. Textul poate conți-

Mijlocul de comunicare	Prima utilizare		Ultima utilizare	
	Unde	Cînd	Unde	Cînd
Porumbeii de poștă	Egipt	2900 î.H.	California	1981
Semnalizarea cu foc/cu fum	Troia	1184 î.H.	Anglia	1588
Mesageria „strigătorilor”	Persia	400 î.H.	Germania	1796
Heliograful	Grecia	400 î.H.	Arizona	1886
Fanioanele	Grecia	400 î.H.	Flota maritimă	Sînt folosite pînă în prezent

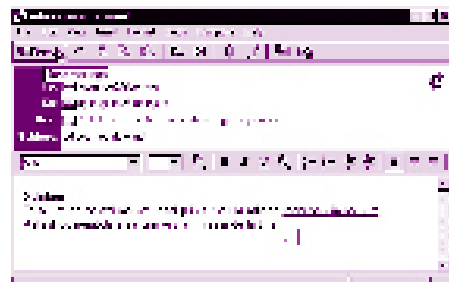

ne cuvinte, numere sau combinații alfanumerice, care trebuie să se încadreze în limita de 160 de caractere pe text pentru alfabetul latin și 70 pentru cel chirilic.

Dacă ai telefonul închis sau nu te afli în aria de acoperire, mesajul va fi păstrat pînă la patru zile, timp în care sistemul va încerca, în mod repetat, să trimită mesajul pînă la recepționarea acestuia.

Pentru a face economie la tastat și la numărul de caractere, se pot folosi o mulțime de abrevieri.

Bineînțeles, este cazul să menționăm și comunicarea prin Internet. La ora actuală, Internetul este accesat de sute de milioane de oameni de pe tot globul. Cel mai popular serviciu de pe Internet este poșta electronică (e-mailul). Pentru cei mai mulți utilizatori, poșta electronică a înlocuit practic serviciul de poștă obișnuit.

Mesaj e-mail

Varia

Primul **SMS** din lume a fost trimis în decembrie 1992 de pe un calculator personal pe un telefon mobil din rețeaua GSM Vodafone din Marea Britanie. Ce înseamnă azi SMS-ul pentru englezi ne spun declarațiile lor reunite într-un sondaj de dată recentă. Ei mărturisesc că ar putea renunța mai degrabă la televizor sau la ciocolată decît la a mai trimite SMS-uri. 75% dintre cei care trimit mesaje pe mobil afirmă că o fac pentru a flirta, iar 25% spun că SMS-urile le dau încredere în forțele proprii și îi fac să se simtă la modă.

CUVINTELE TEXTULUI

DICȚIONAR

incendiu, subst. – foc mare care cuprinde și distruge o clădire, o pădure etc.; пожар

far, subst. – construcție înaltă, prevăzută cu o sursă de lumină puternică, folosită, de obicei, pentru ghidarea corăbiilor noaptea în zona de coastă

a lansa, verb – aici: a trimite

invazie, subst. – intrare într-o țară a unei armate inamice

mesaj, subst. – ceea ce trebuie comunicat cuiva; informație, scrisoare

a menționa, verb – a aminti în treacăt, a semna ceva

a atașa, verb – a prinde de ceva, a lega, a alătura

a străbate, verb – a parcurge, a traversa

a ghida, verb – a călăuzi, a orienta, a dirija pe cineva/ceva într-o anumită direcție, spre un anumit scop

heliograf, subst. – aparat pentru transmiterea semnalelor luminoase prin dirijarea, cu ajutorul unor oglinzi, a reflectării razelor solare

alfanumeric, adj. – care este exprimat prin intermediul literelor și cifrelor

SINONIME

a expedia – a trimite

a utiliza – a folosi

ANTONIME

recepționare – trimitere

Minieniciclopedie

Internetul, numit adeseori simplu *net*, este o rețea mondială de rețele de calculatoare. A fost conceput de către *Advanced Research Projects Agency* (ARPA) a guvernului american în anul 1969 și a fost numit *ARPAnet*. Ideea inițială a fost de a construi o rețea care va funcționa chiar dacă o mare porțiune din ea este distrusă, de exemplu în cazul unui atac nuclear.

E-mail (din engleză: *electronic mail* – poștă electronică) este un serviciu de poștă electronică similar celui de poștă din viața de zi cu zi. Prin intermediul poștei electronice se pot transmite mesaje și fișiere între două calculatoare. Fiecare utilizator al serviciului e-mail are o adresă proprie de forma *nume@domeniu*. E suficient să se introducă adresa de e-mail a destinatarului și mesajul care urmează să fie trimis. Textului ce conține mesajul i se pot atașa diverse fișiere.

FAMILII DE CUVINTE. FORMAREA CUVINTELOR

a comunica – comunicare, comunicație, comunicant, comunicabil, comunicativ
a transmite – transmite, transmițător
a expedia – expediere, expeditor, expeditiv
semnal – a semnala, a semnaliza, semnalizare, semnalizator

NOTA BENE!

semnal – сигнал
civilizație – цивилизация
cod – код
semnalizare – сигнализация
proiector – прожектор

LECTURA TEXTULUI

5. Enumeră toate mijloacele de comunicare menționate în text.
6. Care dintre acestea sînt mijloace de transmitere a mesajelor scrise?
7. Completează enunțurile cu varianta potrivită:
 - a. Mesajele scrise puteau fi atașate de ... porumbeilor de poștă. (picioarele, aripile)
 - b. SMS-ul este deja un bine cunoscut mijloc de comunicare ... prin care se pot transmite și primi mesaje pe și de pe telefonul ... (unidirecțional, bidirecțional) (mobil, fix)
 - c. SMS-ul este, totodată, cel mai ... mijloc de comunicare internațională. (ieftin, scump)
 - d. Cel mai ... serviciu de pe Internet este poșta electronică. (nepopular, popular)
8. Lucru în perechi. Formulați propoziții cu fiecare element al familiei de cuvinte: a comunica, comunicare, comunicație, comunicant, comunicabil, comunicativ. Atenție la sensul cuvintelor!
9. Răspunde la întrebări:
 - a. Cîte caractere poate conține un SMS?
 - b. Cît timp va fi păstrat mesajul dacă ai telefonul închis sau nu te afli în aria de acoperire?
 - c. Ce se poate întreprinde pentru a face economie la tastat și la numărul de caractere?

SENSURILE TEXTULUI

10. Descrie cu cuvinte proprii:
 - a. Ce este Internetul?
 - b. Ce este un SMS?
 - c. Ce este poșta electronică?
11. Cum crezi:
 - a. Care sînt avantajele telefoniei mobile față de telefonie fixă?
 - b. Care sînt avantajele SMS-urilor față de comunicarea vocală la telefonul mobil?
12. Lucru în perechi. Faceți o listă cît mai amplă de avantaje ale Internetului. Enumerați apoi riscurile utilizării Internetului, dacă acestea există. Prezentați rezultatele colegilor. Discutați în grupul mare:
 - a. De ce este nevoie în școala voastră pentru folosirea la maximum a avantajelor Internetului?
 - b. Ce se poate face, în general, pentru a evita riscurile legate de utilizarea Internetului?

Varia

În Evul Mediu, atunci când năvălitorii pătrundeau pe pământurile românești, acest fapt era semnalizat pe toată întinderea țării prin aprinderea unor focuri pe locuri înalte. Mișcările invadatorilor erau anunțate, ziua, prin coloane de fum, iar noaptea prin lumina focului. Acest mod de transmitere a informației era numit **a da șfară în țară** – șfară însemnând „fum înecăcios”, „coloană de fum”. De mult nu mai este utilizată această modalitate de comunicare, dar expresia **a da șfară în țară** este folosită și azi cu sensul „a răspîdi o veste”.

13. Citește cu atenție. Formulează patru întrebări referitoare la text și adresează-le colegului/colegei. Apoi răspunde la întrebările lui/ei.

Poșta electronică are câteva caracteristici:

- simplitatea și rapiditatea transmisiei;
- programele și sistemele informatice asigură înregistrarea unor informații clare despre expeditor, data și ora expedierii; de aceea, în mesajul propriu-zis pot lipsi formula de adresare și chiar semnătura;
- din motive tehnice, semnele diacritice specifice alfabetului românesc (ă, â, î, ș, ț) nu pot fi întotdeauna folosite și sînt transcrise *a, a, i, s, t*, înțelegerea mesajului bazîndu-se pe context;
- există anumite principii și recomandări practice privind comunicarea prin poșta electronică ce țin de așa-zisa *netichetă*: de exemplu, se recomandă să nu fie trimise mesaje unei liste mari de destinatari, care s-ar putea să nu vrea ca adresa lor să fie cunoscută de oricine.

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

PREPOZIȚIILE

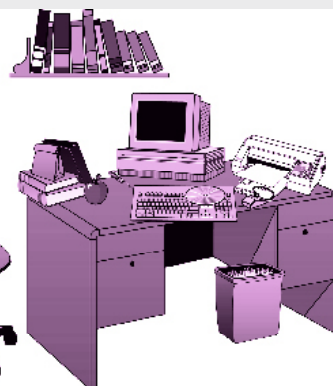
14. Examinează cu atenție anunțul. Selectează și transcrie în două coloane prepozițiile și locuțiunile prepoziționale care:
- indică poziția unui obiect în raport cu altele;
 - indică o anumită direcție de deplasare în raport cu un obiect.

Se vinde: apartament **cu** trei camere, **pe** strada Morii, **în** sectorul Centru. Avantaje: apartamentul e reparat de curînd. **Deasupra** locuiesc vecini simpatici, atenți, care nu fac gălăgie.

Localizare: **după** cinematograful Odeon, **lingă** hotelul Orhideea. **În fața** blocului se află un mic scuar. **Vizavi de** scuar este o piață de legume. Deplasare cu troleibuzul nr. 28, direcția **spre** aeroport, **pînă la** stația Odeon. **De la** stație **pînă la** casă: două minute.

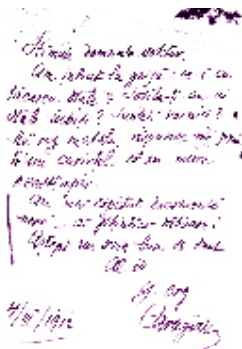
15. Redactează un anunț propriu în care să utilizezi prepoziții sau locuțiuni prepoziționale.

16. Descrie imaginea, folosind prepozițiile necesare.

PRACTICUM

17. Examinează ilustrațiile. Cum se numește fiecare dintre aceste mesaje scrise?

18. Combină denumirile de mesaje scrise cu definițiile lor.

Anunțul		Este o comunicare scrisă trimisă cuiva prin poștă sau prin intermediul unei persoane.
Posterul		Oferă o informație de interes pentru un anumit public-țintă, fixînd uneori o dată-limită pînă la care cei interesați pot răspunde la acesta.
Scrisoarea		Este un anunț ori un afiș de reclamă produs în masă, de obicei tipărit pe o coală mare de hîrtie, pentru a fi expus în public. El reprezintă, de obicei, o poză sau o ilustrație color, însoțită de un scurt text sau de un simbol comercial.

19. Din cîte părți este alcătuită o scrisoare?

20. Lucru în perechi. Comparați structura unei scrisori clasice, expusă mai jos, cu mesajele de poștă electronică și stabiliți:

A. elementele comune; B. elementele care diferă.

	Structura unei scrisori	A	B
1.	Vom începe o scrisoare prin a nota numele localității și data (ziua, luna, anul) în partea dreaptă a paginii, sus.		X
2.	La mijlocul paginii, la cîțiva centimetri de marginea de sus, vom scrie formula de adresare.		
3.	Exemple de formule de adresare: <i>Stimate domnule X, ...; Stimate doamnă Y, ...; Dragă mamă, ...; Dragă frate, ...; Dragă Elena, ... etc.</i>	X	
4.	După o frază–două de introducere, urmează conținutul propriu-zis al scrisorii.		
5.	Fiecare idee nouă sau fiecare subiect abordat trebuie prezentat cu alineat.		
6.	Este bine să numerotăm paginile, în cazul unei scrisori mai lungi.		
7.	La sfîrșit, se va folosi formula de încheiere adecvată, în funcție de relația pe care o avem cu persoana căreia îi scriem: <i>Cu drag, ...; Cu stimă, ...; Cu deosebit respect, al dumneavoastră ...; Cu toată considerația etc., etc.</i>		
8.	Semnătura se pune sub textul scrisorii, în dreapta, jos.		
9.	Dacă e nevoie să revenim, vom utiliza un post-scriptum: P.S.		
10.	În caz de necesitate, putem folosi și al doilea post-scriptum – P.P.S. –, dar nu e bine să abuzăm de asemenea completări.		
11.	Nu trebuie să lipsească de pe plic numele expeditorului. În afară de faptul că e important să se știe de la cine e mesajul, uneori, din diverse motive, s-ar putea să vi se returneze scrisoarea.		

21. Examinează anunțurile publicitare de mai jos.

Cărui public-țintă îi este adresat fiecare dintre acestea?

OFER spre închiriere apartament cu 2 camere mobilat. Sectorul Ciocana.
Tel.:

ANGAJĂM profesionist de perfecționare a CV-urilor, scrisori de însoțire, pregătire pentru interviuri. Cu rezultate de muncă prestigioase.
Tel.: e mail:

BOOKFEST

Salonul Internațional al cărții
Bookfest 2014 își deschide
porțile între 2-5 Iunie, pentru
cititorii de toate vîrstele, la
Complexul expozițional Romexpo,
pavilionurile C1, C2, C4, C5, C6.
Programul zilnic este de la
10.00 la 22.00.
INTRAREA este LIBERĂ.

Bookfest - Regatul cărții, un loc pentru
întrunirea talentelor

22. În perechi, redactați un anunț referitor la un eveniment din școală. Folosiți prepoziții.

- 23.** Citește cu atenție textul. Examinează ilustrațiile. Care dintre ele este un poster turistic și care – unul cinematografic?

Posterele sau afișele au apărut în secolul al XV-lea, odată cu inventarea tiparului. Primele postere conțineau texte fără ilustrații: decrete regale sau municipale, anunțuri despre iarmaroace și, mai rar, informație publicitară despre cărțile noi. Abia în secolul al XIX-lea, posterele și-au căpătat aspectul de azi. De atunci și-au câștigat popularitatea două noi tipuri de postere: cinematografice și turistice. Ele au, de regulă, un scop comercial: a face reclamă unor produse sau unor spectacole. Uneori, ele au un scop instructiv (în campanii de sănătate publică) ori reprezintă instrumente de propagandă (în campanii electorale). Dar pot fi, pur și simplu, opere de artă fără un mesaj clar.

TEME

- 24.** Redactează un anunț (utilizând corect prepozițiile necesare):
- pentru a restitui cuiva un obiect găsit;
 - pentru ședința unui ceneclu literar;
 - pentru un concurs de desene la școală.
- 25.** Proiect pentru lucru în grup.

Elaborarea unui afiș (poster)

Etapa 1: Tema și obiectivul

- În echipă, alegeți o temă pentru afiș. Puteți alege una dintre cele propuse: protecția mediului ambiant, colectarea fondurilor pentru un ziar școlar, dauna fumatului, promovarea echipei de fotbal a clasei/a școlii sau puteți alege orice altă temă pe care ați fi interesați să o explorați împreună.
- Definiți obiectivul: ce doriți să realizați prin acest afiș? (De exemplu, vreți să sensibilizați colegii și profesorii în legătură cu necesitatea curățării și îngrijirii parcului din apropierea școlii).

Etapa 2: Cercetarea

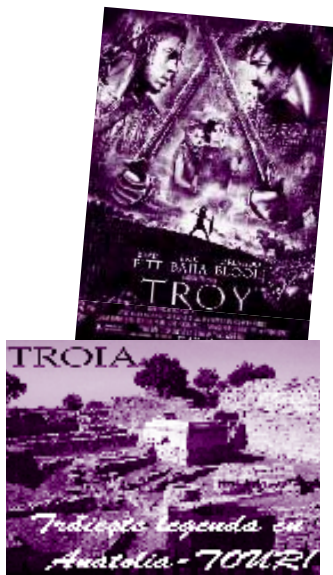
- Cercetați posibile resurse informative pentru a colecta informații referitoare la tema aleasă (articole de enciclopedie, articole de ziar, reviste, cărți, pagini Web etc.).
- Pe măsura avansării lecturilor, luați notițe cu privire la orice informații care pot veni în sprijinul obiectivului pe care l-ați formulat. Aveți grijă să vă faceți și notițe cu referire la sursele folosite (cartea și autorul; titlul articolului, ziarul și data publicării; adresa paginii Web etc.).

Etapa 3: Schița

- Organizați-vă ideile. Pe o foaie de hârtie notați:
 - obiectivul urmărit;
 - conceptele-cheie și momentele principale pe care trebuie să le reflectați.
- Elaborați schița. Gândiți-vă cum veți prezenta conceptele-cheie în mod vizual. (De exemplu, împărțiți imaginar foaia în nouă pătrate de mărime egală. Decideți unde veți plasa titlul afișului (în mijloc, sus sau jos), iar în pătratele rămase decideți cum veți reprezenta conceptele-cheie (prin desene, fotografii, cuvinte, colaje etc.).

Etapa 4: Produsul final: afișul

- Faceți o listă cu materialele de care aveți nevoie pentru realizarea posterului (ilustrații din reviste, fotografii, hârtie colorată, lipici, bandă adezivă, creioane, acuarele, markere, șabloane etc.) și adunați-le pe toate.
- Folosind schița drept reper, creați afișul. Dați dovadă de creativitate. Aveți grijă să nu vă abateți de la obiectivul urmărit.

Unde e o necesitate, trebuie să fie o posibilitate.

Titu MAIORESCU

START

1. Formați patru echipe. În decurs de trei minute, conturați, în cheia tehnicii *Graffiti*, spectrul de servicii prestate de unitățile indicate în următorul tabel:

Agenzie de turism	Salon de frumusețe	Croitorie	Cizmărie
<ul style="list-style-type: none"> organizarea excursiilor; 	<ul style="list-style-type: none"> tratamente cosmetice; hair styling; ... 	<ul style="list-style-type: none"> confeccionarea echipamentelor speciale de protecție; ... 	<ul style="list-style-type: none"> repararea încălțămintei; ...

2. Lucrând în perechi, continuați enunțurile:

Deoarece pantofii tăi necesită o reparație urgentă, ...

Aș vrea să merg la curățătorie...

Ceasul meu rămîne în urmă...

Preferi să-ți coși haine...

Londa, Perfect, Wella, Schwarzkopf...

Un nou atelier de tâmplărie a fost...

În cadrul concursului național de artă a coafurii...

PRE-TEXT

- Citește textul cu atenție. Ce servicii prestează salonul de frumusețe *Afrodita*?

Numărul unităților care prestează servicii pentru populație (în special, saloane de frumusețe) este în continuă creștere. Un exemplu în acest sens este salonul *Afrodita*, deschis recent în zona centrală a capitalei.

Într-o ambianță plăcută, doamnele și domnișoarele pot beneficia de întreaga gamă de servicii de ameliorare și întreținere a aspectului exterior, de la coafură și machiaj pînă la manichiură și pedichiură. Atuurile salonului sînt creativitatea și deschiderea spre nou, calitatea și profesionalismul atît în ceea ce privește serviciile, cît și produsele. Unitatea utilizează produse recomandate de specialiști: *L'Oreal, Londa, Wella, Coleston Perfect* și altele, dar acceptă și materialele aduse de clienți. Doamnele și domnișoarele pot veni însoțite de soții sau prietenii lor, aceștia putînd beneficia de tunsori clasice sau avangardiste, de masaje sau tratamente capilare cu efect benefic pentru pielea capului sau care contribuie la diminuarea căderii părului.

Menționăm câteva dintre tarifele practicate la momentul actual:

- tuns păr scurt/lung – 50-75 de lei;
- ondulare permanentă păr scurt/lung – 120-220 de lei;
- vopsit șuvițe păr scurt/lung – 200-250 de lei;
- vopsit păr scurt/lung – 180-240 de lei;
- coafat mireasă – 250-350 de lei.

Oferiți-vă plăcerea de a fi primii! Numai la salonul *Afrodita* vă așteaptă servicii de calitate și cei mai calificați profesioniști din domeniul tratamentelor de înfrumusețare.

Amplasat pe strada Columna, salonul de frumusețe *Afrodita* stă la dispoziția clienților de luni până vineri, între orele 8.00 și 20.00, precum și sîmbăta între 10.00 și 15.00; duminică unitatea este închisă.

Pentru informații suplimentare și programări nu aveți decît să formați numărul de telefon 93.05.05 și vi se va răspunde cu promptitudine.

CUVINTELE TEXTULUI

DICȚIONAR

a presta, verb – a îndeplini, a face, a efectua, a executa

recent, adv. – care s-a petrecut, s-a întîmplat, a apărut de curînd;
care datează de puțină vreme; nou, proaspăt

ambianță, subst. – mediu, anturaj, atmosferă, cadru

atu, subst. – element care, într-o anumită împrejurare,

oferă cuiva un avantaj sau o șansă în plus

ondulație, subst. – завивка

șuviță, subst. – прядь (волос)

a amplasa, verb – размещать, располагать

a însoți, verb – сопровождать

a beneficia, verb – а cîștiga, а se alege cu ceva,
а trage folos

tunsoare, subst. – стрижка

promptitudine, subst. – rapiditate

FAMILII DE CUVINTE. FORMAREA CUVINTELOR

frumos – frumușel, frumușică, frumusețe, а înfrumuseța, înfrumusețare

а coafa – coafor, coafeză, coafură

cosmetică – cosmetolog

а crea – creator, creație, creativ, creativitate

profesie – profesional, profesionist, profesionalism

beneficiu – а beneficia

а tunde – tuns, tunsoare

а trata – tratament

а ondula – ondulație

3. Lucrînd în perechi, traduceți în limba maternă expresiile:

recent înființat, **ambianță romantică**, **ondulație permanentă**, **amplasat în fața școlii**, **а însoți în fiecare zi**, **tunsoare clasică**.

- Încadrați expresiile evidențiate într-un text coerent din cinci-șase enunțuri.

LECTURA TEXTULUI

4. Selectează și citește enunțurile care indică:

- gama de servicii prestate de salonul *Afrodita*;
- tarifele practicate;
- atuurile salonului;
- programul de lucru al salonului.

Din istoria cuvintelor

Cuvîntul românesc **cizmă** provine din limba turcă, *çizme*. Termenul turcesc a fost împrumutat de majoritatea limbilor din regiune: maghiară – *csizma*, albaneză – *tşisme*, bulgară şi sîrbă – *чизма*, cehă şi poloneză – *čizma*. Chiar denumirea meşterului de încăl-ţăminte coincide în cîteva limbi: română – *cizmar*, slovenă – *čizmar*, bulgară şi sîrbă – *чизмар*.

Din istoria cuvintelor

În vechea slavă, *часъ* însemna „termen”, „moment pentru ce-va”. Limbile slave au moştenit acest cuvînt, adăugîndu-i şi sensul modern de „1/24 din zi, egală cu 60 de minute”: bulgară, sîrbă, rusă – *час*. Şi alte limbi au împrumutat acest termen: albaneză – *tşas*, română – **ceas**. Cuvîntul românesc desemnează, pe lîngă intervalul de timp, şi instrumentul de măsurare a timpului, ceasornicul.

5. Răspunde, pe baza textului, la întrebări.
 - Unde este amplasat salonul de frumuseţe?
 - Care e politica salonului în ce priveşte materialele aduse de clienţi?

SENSURILE TEXTULUI

6. Discută cu colegul/colega şi exprimaţi-vă opinia:
 - De ce este important ca un salon de frumuseţe să aibă o deschidere permanentă spre nou?
 - De ce salonul *Afrodita* acceptă şi produse aduse de clienţi?
7. Lucrînd în perechi, comentaţi denumirea salonului. Propuneţi o altă denumire, ţinînd seama de conţinutul textului. Argumentaţi noua denumire.
8. Selectează din text îmbinările de cuvinte potrivite pentru intitularea textului. De exemplu, *Servicii de calitate*, *Deschidere spre nou*. Argumentează alegerea.
9. Expune, în trei-patru enunţuri, de ce ai vrea/nu ai vrea să fii clientul salonului de frumuseţe *Afrodita*.
10. Formaţi trei echipe. Exprimaţi-vă opinia în legătură cu:
 - programul de lucru al salonului;
 - gama de servicii prestate de salon;
 - tarifele practicate.

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

Noţiuni de sintaxă. Punctuaţia în propoziţie şi în frază

Propoziţia este o comunicare ce conţine un singur predicat.

După structură, propoziţia este:

- simplă (alcătuită numai din părţi principale de propoziţie): *Atelierul se închide*.
- dezvoltată (are cel puţin o parte secundară de propoziţie): *Astăzi, atelierul se închide la ora 21.00*.

După scopul comunicării, propoziţia este:

- enunţiativă (*Mă duc la frizerie*);
- interogativă (*Cine ţi-a reparat ceasul?*);
- exclamativă (*Ce modele originale!*).

După aspectul predicatului, propoziţia este:

- afirmativă (*Salonul acceptă materiale aduse de client*);
- negativă (*Atelierul nu confecţionează echipamente speciale de protecţie*).

În cadrul propoziţiei utilizăm:

- punctul, semnul întrebării, semnul exclamării (la sfîrşitul propoziţiei);
- virgula (pentru a izola adresările, pentru a izola părţi de propoziţie de acelaşi fel);
- linia de dialog;
- două puncte (înainte a unei explicaţii, înainte a unei enumerări, înainte a unei citări).

Fraza este o comunicare alcătuită din două sau mai multe propoziţii. Între propoziţiile frazei există două tipuri de raporturi:

- de coordonare;
- de subordonare.

Atenție la punctuație!

Raportul dintre propoziții	Se utilizează virgula	Nu se utilizează virgula
de coordonare	<ul style="list-style-type: none"> Bunica nu vrea să-și vopsească părul, preferă părul cărunt și natural. Aș vrea să merg la frizerie, dar nu am timp. 	<ul style="list-style-type: none"> Am fost la atelier și l-am rugat pe meșter să-mi repare urgent ghetete. Meșterul este foarte amabil și îndeplinește orice capriciu al clientului.
de subordonare	<ul style="list-style-type: none"> Nu voi cumpăra acest costum, pentru că nu-mi place modelul. 	<ul style="list-style-type: none"> Nu vă pot spune exact când se va întoarce meșterul. Modelul pe care l-ai ales mi se pare foarte original.

PRACTICUM

11. Lucrând în echipe, alcătuiți propoziții simple pe baza următoarelor imagini.

12. Dezvoltați propozițiile simple. Ordonati-le astfel încât să obțineți un text coerent. Explicați semnele de punctuație din textul alcătuit de voi.

13. Formați trei echipe. Realizați un interviu cu:

- patronul salonului de frumusețe;
- un angajat al salonului de frumusețe;
- un client permanent al salonului de frumusețe.

14. Lucrând în echipe, redactați un text publicitar din 8-10 enunțuri pentru salonul de frumusețe *Afrodita*. Puteți începe astfel:

- Vrei să fii deosebit/deosebită? ...
- Încă nu ai vizitat salonul de frumusețe *Afrodita*?...

15. Lucrând în perechi, completați (la alegere) unul dintre următoarele dialoguri cu replicile omise.

A. La cizmărie

-
-
- Aș vrea să dau pantofii la reparat.
-
- Când aș putea veni după pantofi?
-
-

Repere:

pingele – подметки blacheuri – железки
flecuri – набойки fermoar – молния
talpă – подошва
toc – каблук

B. La ceasornicar

-
-
-
- A căzut și s-a spart sticla.
-
- Aș vrea să vă mai comunic că ceasul rămîne în urmă cu două minute pe zi.
-
-

Repere:

ace, arc, cadran fosforescent.

16. Lucrând în perechi, adresați-i directorului salonului de frumusețe *Afrodita* cinci întrebări la care doriți să obțineți răspunsuri conținând informații suplimentare.

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

Diateza reflexivă. Utilizarea construcțiilor cu verbe reflexive

Diateza reflexivă arată că subiectul gramatical este autorul unei acțiuni la care participă intens. Verbele la diateza reflexivă sînt însoțite, în mod obligatoriu, de un pronume reflexiv.

Exemple: Mă bucur că am aflat unde e cea mai bună cofetărie din oraș. Îți imaginezi cîte feluri de înghețată există? E bine cînd oamenii se interesează de lucrurile noi.

17. Pe baza tabelului, comentează diferența de sens pe care o comportă verbul **a afla** la diateza reflexivă față de diateza activă.

		Diateza activă		Diateza reflexivă
		A afla		A se afla
Singular	Pers. I	Am aflat o informație interesantă.	Pers. I	De Crăciun, m-am aflat la țară.
	Pers. II	Ai aflat o informație interesantă.	Pers. II	De Crăciun, te-ai aflat la țară.
	Pers. III	A aflat o informație interesantă	Pers. III	De Crăciun, s-a aflat la țară.
Plural	Pers. I	Am aflat o informație interesantă	Pers. I	De Crăciun, ne-am aflat la țară.
	Pers. II	Ați aflat o informație interesantă.	Pers. II	De Crăciun, v-ați aflat la țară.
	Pers. III	Au aflat o informație interesantă.	Pers. III	De Crăciun, s-au aflat la țară.

18. Alcătuieste îmbinări de cuvinte cu următoarele perechi de verbe, după model:

a exprima – a se exprima

a exprima o opinie – a se exprima corect

- a) a plînge – a se plînge; b) a duce – a se duce; c) a ține – a se ține;
d) a întîlni – a se întîlni; e) a preface – a se preface.

19. Formulează propoziții cu îmbinările alcătuite, structurînd un text scurt despre o posibilă experiență la una din întreprinderile ce prestează servicii în localitatea ta.

TEME

20. Tradu în limba română.

Модели причёсок, химическая завивка, современная причёска, лак для волос, крем для бритья, покрасить волосы в золотистый цвет, сделать маникюр, постричь волосы, двубортный пиджак, зимнее пальто, пришить пуговицы.

Încadrează în fraze trei dintre expresiile traduse (la alegere).

21. Exprimă-ți, în cinci-șase fraze, părerea cu privire la calitatea serviciilor prestate populației în ultimul timp.
22. Redactează un eseu din șapte-opt enunțuri despre rolul întreprinderilor ce prestează servicii populației.

ÎNCEARCĂ ȘI VEI REUȘI

1. Transcrie enunțurile, punînd verbele la forma necesară (condițional + conjunctiv):..... (10)

a) Eu (a dori + a călători) în cît mai multe țări.

b) Noi (a putea + a face) mult mai multe lucruri pentru a-i ajuta pe cei în vîrstă.

c) Tu (a dori + a merge) în excursie la Țîpova?

d) Eu nu (a încerca + a afirma) ceea ce nu știu.

e) Voi (a dori + a cîștiga) o bursă de studii în străinătate?

2. Descrie imaginea în 5 enunțuri, utilizînd prepoziții potrivite.(10)

3. Enumeră patru mijloace de transmitere a mesajelor scrise. (4)

4. Continuă enunțurile cu cuvinte potrivite: (6)

a) Cînd sună telefonul, trebuie să răspundem

_____.

b) Este bine ca o convorbire telefonică să fie

_____.

c) Dacă din întîmplare am greșit un număr de telefon

_____.

5. Enumeră cel puțin trei avantaje ale telefonului mobil față de cel fix: (6)

Este mai avantajos să ai telefon mobil, deoarece:

a) _____;

b) _____;

c) _____.

6. Telefonezi prietenului/prietenei pentru a-l/a o invita în ospetie. Alcătuește un dialog după schema de mai jos, respectînd semnele de punctuație indicate..... (14)

A - _____ ?

B - _____ .

A - _____ .

B - _____ ?

A - _____ .

B - _____ !

A - _____ .

Codul bunelor maniere

A avea bune maniere înseamnă a te comporta un pic mai bine decât e absolut necesar.

Will CAPPY

Din istoria cuvintelor

Termenul latin *codex* desemna niște tăblițe cerate folosite pentru scris (mai târziu și foi de papyrus), legate împreună în formă de carte. La sfârșitul secolului al III-lea, juristul Gregorius a editat, sub numele *Codex Gregorianus*, o culegere de constituții imperiale romane care s-a bucurat de un mare succes. Datorită acestui fapt, cuvântul *codex* a început să desemneze culegerile de legi, fiind folosit mai târziu și pentru diverse alte ansambluri de reguli și norme: etice, gramaticale, de comportament etc. Termenul a fost moștenit ori preluat de marea majoritate a limbilor moderne: italiană – *codice*, franceză – *code*, română – **cod**, *codice*, spaniolă – *código*, engleză – *code*, germană – *Code*, *Kodex*, rusă – *кодекс* etc.

Cuvântul francez *manière* „mod de acțiune, procedeu, comportament” a fost împrumutat, cu modificări fonetice specifice, de foarte multe limbi: italiană – *maniera*, română – **manieră**, spaniolă – *manera*, engleză – *manner*, germană – *Manier*, rusă – *манера* etc.

START

1. Scrie, timp de două minute, cât mai multe determinative potrivite pentru cuvintele:
 - cod;
 - maniere.
2. Lucrând în perechi, explicați următoarele noțiuni: *cod poștal*, *cod penal*, *cod de bare*, *cod genetic*, *cod al manierelor elegante*.

3. Lucrând în echipe, enumerați cât mai multe obiceiuri legate de primirea oaspeților la diferite popoare. (De exemplu, întâmpinarea oaspeților cu pâine și sare etc.)

PRE-TEXT

- Citește. Ce obiceiuri ți se par cele mai interesante?

GAZDE ȘI OASPEȚI

În Japonia, fie că ești gazdă, fie că ești oaspete, se consideră că este bine să fii respectuos și foarte modest. Oaspeții sînt întâmpinați adesea chiar în stația de autobuz sau atunci cînd coboară din mașina personală. Acest gest arată că ei sînt așteptați cu plăcere. Frazele de salut au un caracter general, dar sînt foarte politicoase. Acesta este momentul în care se aduc mulțumiri reciproce: gazda îi mulțumește oaspetelui pentru că și-a făcut timp să vină, iar oaspetele poate mulțumi pentru invitație sau pentru o vizită făcută de actuala gazdă anterior. De obicei, gazda are grijă ca oaspeții să se simtă cât mai bine și să fie serviți cu toată atenția. În foarte puține case japoneze se obișnuiește ca oaspetele să se servească singur. Gazda trebuie să fie foarte grijulie și să anticipeze toate dorințele oaspetelui. Este socotit un lucru rușinos ca oaspetele să fie nevoit să ceară singur ceva. La rîndul său, oaspetele nu trebuie să ceară nimic, în caz contrar comportamentul lui va părea nepolitic. Propunerile ori invitațiile, de asemenea, trebuie formulate cu mare atenție. De exemplu, dacă oaspetele trebuie să plece și are nevoie de un taxi, este nepolitic să fie întrebă: „Vreți să chem un taxi?”. Trebuie să se spună: „Am să chem un taxi pentru dumneavoastră”.

În lumea arabă, prietenii trebuie să se viziteze cât mai des, să discute mult, iar ospitalitatea față de străini este esențială pentru o bună reputație. Arabii vă vor invita foarte des în ospete. Nu e nevoie ca un străin care stă într-o țară arabă să-i invite la

el tot atît de des pe prietenii săi arabi, dar, dacă nu o face deloc, va fi considerat foarte nepoliticos. De obicei, imediat cum intri în casa gazdei, ți se oferă o băutură. Se recomandă s-o accepți și să bei din ea, fie și foarte puțin. Este foarte important să primești și să ții paharul numai cu mîna dreaptă. De cele mai multe ori, oaspeții vor fi rugați să ocupe locul cel mai de cinste și vor fi întrebați de mai multe ori dacă stau confortabil. Niciodată unui oaspete, fie chiar neașteptat sau nepoftit, nu i se va refuza intrarea. Excepție face doar situația cînd acasă este numai o femeie, iar oaspetele este un bărbat. În acest caz, se știe și se acceptă o singură regulă: oaspetele trebuie să refuze categoric să intre, chiar dacă, din clipă în clipă, trebuie să sosească un bărbat membru al familiei.

CUVINTELE TEXTULUI

DICȚIONAR

gazdă, *subst.* – aici: хозяин, хозяйка (дома)

reciproc, *adj.* – взаимный, обоюдный

anterior, *adv.* – aici: раньше

a anticipa, *verb* – a face sau a spune ceva înainte de o anumită dată sau înaintea timpului cuvenit; опережать

necesitate, *subst.* – необходимость, надобность, потребность, нужда

esențial, *adj.* – important, principal

deloc, *adv.* – совсем (не)

excepție, *subst.* – исключение

ANTONIME

a accepta – a refuza, a respinge

a coborî – a urca

des – rar

confortabil – neconfortabil, incomod

FAMILII DE CUVINTE. FORMAREA CUVINTELOR

respect – a respecta, respectuos, respectabil

NOTA BENE!

cod – кодекс maniere – манеры

EXPRESII

din clipă în clipă – с минуты на минуту

Reguli pentru gazde

1. Niciodată nu faceți cuiva o invitație dacă nu prea aveți chef de oaspeți. Singurul scop al unei invitații este ca și oaspeții, și gazdele să se simtă bine, să se distreze în egală măsură.

2. Pregătiți-vă din timp pentru a asigura o companie plăcută, mîncare și băuturi de calitate, precum și o atmosferă agreabilă.

4. Identifică perechile de antonime.

anterior	îngîmfat
politicos	ulterior
modest	a refuza
esențial	neînsemnat
a accepta	nepoliticos

- Încadrează în enunțuri două perechi de antonime (la alegere).

5. Continuă, timp de două minute, în cheia tehnicii *Sciere liberă*, enunțul:

Din clipă în clipă, trebuie să apară primii oaspeți...

LECTURA TEXTULUI

6. Găsește în text și citește:

- enunțurile în care se menționează obligațiile gazdei japoneze;
- enunțul referitor la întîmpinarea oaspeților în Japonia;
- enunțurile care conțin unități lexicale ce denumesc trăsături de caracter;
- pasajul referitor la modul de întîlnire a oaspeților la arabi;
- enunțurile care permit conturarea portretului unei gazde cu maniere elegante;
- enunțurile care te-au impresionat cel mai mult.

Reguli pentru oaspeți

1. Răspundeți unei invitații în decurs de 24 de ore, în scris sau la telefon.
2. Dacă nu vă simțiți bine, ați răcit sau v-ați îmbolnăvit, refuzați politicos.
3. Nu întârziați dacă ați fost invitați la o anumită oră.
4. Fiți energici și „pozitivi”.
5. Nu veniți însoțiți de copii dacă invitația nu a fost făcută și pentru ei.

Din istoria cuvintelor

Grădinile Versailles-ului

La baza folosirii cuvântului **etichetă** (în franceză *étiquette*) cu sensul de „protocol, ceremonie” stă o întâmplare cu caracter anecdotic. Grădinarul-șef al regelui Franței Ludovic al XIV-lea așezase în parcul de la Versailles inscripții prin care cerea să nu-i fie călcate în picioare straturile de flori și peluzele. Întrucât curtenii nu luau în seamă aceste inscripții, grădinarul l-a rugat pe rege să emită un decret cu privire la respectarea „etichetelor”. Astfel, acest cuvânt a început să desemneze și comportarea conformă anumitor norme.

7. Răspunde, cu ajutorul textului, la următoarele întrebări:

- Cum sînt frazele de salut în Japonia?
- Care sînt obligațiile gazdei japoneze?
- În ce cazuri comportamentul oaspeților este considerat nepoliticos la japonezi?
- Dar în ce cazuri este considerat nepoliticos comportamentul gazdei?
- Ce calitate este considerată esențială pentru o reputație bună în lumea arabă?
- Cum este recomandabil să procedeze un oaspete atunci cînd gazda îi oferă o băutură?
- Ce regulă trebuie să respecte la arabi un oaspete bărbat atunci cînd, în familia la care a venit în vizită, este acasă numai o femeie?

8. Completează următoarele enunțuri după a doua lectură a textului:

- În Japonia, fie că ești gazdă, fie că ești oaspete, se consideră că este bine să...
- În foarte puține case japoneze se obișnuiește ca oaspetele...
- La arabi, unui oaspete, fie chiar neașteptat sau nepoftit, niciodată nu...

9. Citește textul în gînd. Care dintre obiceiurile descrise în text sînt proprii și etniei din care faci parte?

10. Redă conținutul textului în numele:

- unui oaspete al unei gazde japoneze; • unui oaspete al unei gazde arabe.

SENSURILE TEXTULUI

11. Lucrînd în echipe, deduceți, din conținutul textului, principalele trăsături de caracter care îi reprezintă pe japonezi și pe arabi.

12. Compară obiceiurile descrise în text cu cele ale etniei tale.

13. Formați patru echipe. Alcătuiți, pe baza textului, o listă cu regulile de comportare:

- ale unei gazde japoneze; • ale unei gazde arabe;
- ale unui oaspete într-o casă japoneză; • ale unui oaspete într-o casă arabă.

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

Structurarea argumentelor și expunerea ipotezelor

La structurarea argumentelor și a enunțurilor ipotetice, putem folosi următoarele construcții cu caracter impersonal:

Se poate afirma că moldovenii sînt foarte ospitalieri.

Se poate spune că lumea modernă este o constelație de diverse culturi.

Se zice că bunele maniere țin de cei șapte ani de acasă.

Se presupune că există tradiții și obiceiuri puțin cunoscute.

PRACTICUM

14. Continuă enunțurile în spiritul temei *Gazde și oaspeți*:

- a. Se poate spune...
- b. Se poate afirma...
- c. Se crede...
- d. Se presupune...

15. Redactează textul unei invitații în ospetie adresate prietenului/prietenei.

Varia

Bunele maniere nu pot fi, pur și simplu, învățate. Ele depind de o anumită atitudine. În primul rând, trebuie să te gîndești la confortul și sentimentele celorlalte persoane. Se povestește cum, odată, regele Angliei George al V-lea a primit la palatul Buckingham din Londra vizita unui oaspete străin. Pe masă, conform uzanțelor, se aflau boluri cu apă pentru spălat mîinile. Oaspetele, nefind obișnuit cu așa ceva, a luat un bol și a băut din el. George al V-lea a făcut imediat la fel. Din punctul de vedere al etichetei, regele a comis o greșeală: nu se poate să bei dintr-un bol pentru spălatul mîinilor. Din punctul de vedere al bunelor maniere însă regele a procedat corect: oaspetele său a plecat liniștit, fără să bănuiască măcar că a greșit ceva și fără să se simtă prost din această cauză.

16. Formați două echipe. Răspundeți la întrebări, argumentîndu-vă opinia cu ajutorul textului de la această temă sau al cunoștințelor de la lecțiile de istorie.

- Ce se poate spune despre japonezi pe baza informației privind comportamentul lor în ospetie?
- Ce se poate spune despre arabi pe baza informației privind comportamentul lor în ospetie?

17. Lucrînd în echipe, examinați fotografia.

Creați o identitate pentru fiecare dintre persoanele reprezentate după algoritmul propus:

- nume
- prenume
- vîrstă
- ocupație posibilă
- loc de trai
- preferințe
- trăsături de caracter

- Care dintre persoanele reprezentate ar putea fi mai modestă? De ce credeți așa?

18. Formați echipe. Argumentați, în șase-opt enunțuri, necesitatea cultivării la școală (la radio, la TV, în presă) a unui cod al bunelor maniere.

19. Formați echipe. Realizați o dezbatere, cu argumente *pro* și *contra*, pornind de la următoarea afirmație:

Codul bunelor maniere ține de cei șapte ani de acasă.

20. În echipe, faceți o listă cît mai amplă de reguli de comportare:

- în ospetie;
- în mijloace de transport public;
- la restaurant;
- la un spectacol de teatru sau la un concert.

21. Formați trei echipe. Discutați cum se poate proceda în cazul următoarelor „accidente” care se pot întîmpla în ospetie:

- o furculiță cade sub masă;
- este răsturnat un pahar;
- ne pătăm haina cu sos.

22. Comentează, în 8–10 enunțuri, afirmația lui Will Cappy care servește unității drept motto: „*A avea bune maniere înseamnă a te comporta un pic mai bine decît e absolut necesar*”.

TEME

23. Lucrînd în perechi, alegeți două persoane a căror identitate ați creat-o la exercițiul 17 de la rubrica *Practicum*. Improvizați un posibil dialog între acestea cu tema: „Codul bunelor maniere în ospetie”, documentîndu-vă cu privire la țările pe care le-ar reprezenta persoanele respective.

24. Comentează aforismul lui Grigore Vieru: „*E bine să învețe un popor de la altul, nu este bine să învețe un popor pe altul*”.

25. Răspunde, în 8–10 enunțuri, la întrebarea: „Mai există astăzi bune maniere?”

Cîte bordeie, atîtea obiceiie...

Oamenii se aseamănă în natura lor; obiceiurile îi diferențiază.

CONFUCIUS

START

1. Discută cu colegul/colega și faceți o listă de sărbători tradiționale, religioase ori laice, care sînt sărbătorite în familiile voastre.
2. Descrie sărbătoarea ta preferată: cînd se sărbătorește, împreună cu cine o sărbătorești și cum anume.
3. Povestește cum se sărbătorește Anul Nou în familia ta.

PRE-TEXT

Citește. Care este cel mai neobișnuit obicei dintre cele descrise?

CÎTE BORDEIE, ATÎTEA OBICEIE...

Anul Nou este considerat un moment important în întreaga lume și este sărbătorit prin diferite datini și obiceiuri, unele păstrate de mii de ani și transmise de la o generație la alta.

În Spania, de Anul Nou, există obiceiul să se mănînce cîte o bobită de strugure la fiecare din cele 12 bătăi ale ceasului care vestesc trecerea în noul an, acestea reprezentînd dorințe pentru fiecare lună a anului următor.

În Italia, Anul Nou este întîmpinat printr-un obicei special, care constă în a arunca pe fereastră ceva vechi, simbol al anului care a trecut. Astfel, obiecte de mobilier, vase, haine etc. ajung în stradă, spre nefericirea gunoierilor, care trebuie să treacă în timpul nopții pentru a face curățenie. Tradiția însă tinde să dispară, deoarece prezintă reale riscuri pentru oricine trece pe stradă.

Anul Nou chinezesc este celebrat între 17 ianuarie și 19 februarie, în ziua cînd este lună nouă – *Yuan Tan*. El este sărbătorit de chinezii din întreaga lume prin procesiuni pe stradă, unde sînt aprinse mii de felinare. Chinezii cred că spiritele rele sînt peste tot în acea perioadă, de aceea ei aprind artificii pentru a le îndepărta. Uneori, ei își sigilează ferestrele și ușile cu hîrtie, pentru a nu lăsa ca vreunul dintre spiritele rele să pătrundă în casă.

În Iran, Afghanistan, Turkmenistan, Azerbaidjan, Uzbekistan, Kyrgyzstan și alte țări, Anul Nou, *Nowruz*, se sărbătorește pe 21 martie, în ziua echinocțiului de primăvară. După părerea savanților, această sărbătoare exista deja în Mesopotamia antică. Cu cîteva săptămîni înainte de această dată, oamenii pun la încolțit, în vase speciale, semințe de grîu. Pînă la sosirea Anului Nou, grîul crește, simbolizînd începutul primăverii și al unei vieți noi.

În ajun de Nowruz, pe străzi, pe acoperișuri, pe dealuri se aprind ruguri sărbătorești și toată lumea, indiferent de vîrstă, sare peste foc, fie de șapte ori peste același rug, fie cîte o dată peste șapte ruguri. După ce focul se stinge, băieții și fetele strîng cenușa și o aruncă în afara localității. Sensul simbolic al acestui obicei este că neplăcerile oricui dintre cei care au sărit peste rug au fost nimicite și aruncate afară.

O mare atenție se acordă mesei de sărbătoare. De pe masă nu trebuie să lipsească *Haft Sîn*, „șapte de S” – șapte alimente al căror nume începe cu „s”: *sabzeh* (grâu încolțit), *sumac* (pomușoare de culoare roșie), *samanu* (o prăjitură dulce), *senjed* (măslina uscată), *sîr* (usturoi), *sîb* (mere), *serkeh* (oțet). De asemenea, pe masă trebuie să fie multe fructe și dulciuri. Tradiția cere ca tot ce este pe masă să fie împărțit cu altcineva: rude, prieteni, vecini.

CUVINTELE TEXTULUI

DICȚIONAR

datină, subst. – obicei, tradiție
a vesti, verb – a anunța

a întâmpina, verb – a întâlni

a încolți, verb – проращать (о пшенице)

rug, subst. – костер

SINONIME

a celebra – a sărbători

a sigila – a închide o scrisoare, o încăpere aplicînd un sigiliu; опечатать

spirit – duh

ANTONIME

plăcere – neplăcere

început – sfîrșit

a (se) aprinde – a (se) stinge

FAMILII DE CUVINTE.

FORMAREA CUVINTELOR

gunoi – gunoier

a curăți – curat, curățenie

LECTURA TEXTULUI

4. Alcătuiește propoziții cu cuvintele: *a sărbători*, *a întâmpina*, *a simboliza*.
5. Cum înțelegi titlul textului?
6. Citește enunțurile în care:
 - a. se menționează obiceiuri de Anul Nou din țări europene;
 - b. se menționează obiceiuri de Anul Nou din China;
 - c. se descrie tradiția săritului peste rug.
7. Asociază ilustrațiile cu fragmente din text.
8. Răspunde la întrebări:
 - a. Care sînt datele de sărbătorire a Anului Nou la diferite popoare?
 - b. Ce obicei există în Spania? În China? În Italia? În țările care sărbătoresc Anul Nou primăvara?
 - c. Ce simbolizează cele 12 bobite? Dar mobila aruncată afară?
 - d. Ce simbolizează grîul încolțit de Nowruz?
 - e. De cîte ori se sare peste foc de Nowruz?
 - f. Ce semnificație are obiceiul săritului peste foc?
 - g. Care dintre tradițiile descrise se aseamănă cu vreun obicei de prin părțile noastre? Stabilește care sînt asemănările și deosebirile.
9. Care dintre obiceiurile descrise ți-a plăcut cel mai mult? De ce?

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

Pronumele nehotărît. Utilizarea pronumelor nehotărîte

Pronumele nehotărît ține locul unui substantiv fără să dea vreo indicație precisă asupra obiectului.

Pronumele nehotărîte sînt următoarele: *unul, altul, cineva, ceva, careva, altcineva, altceva, fiecare, ori(și)care, ori(și)cine, ori(și)ce, ori(și)cît, oarecare, cutare, atît(a), vreunul, cîtva*.

Exemple de utilizare a pronumelor nehotărîte:

- **Unii** zic **una**, **alții** **alta**.
- Vrea **cineva** să meargă în excursie?
- Mărioara a spus **ceva** despre testul de mîine.
- Trebuie să luăm în echipă pe **altcineva** în locul lui Ionuț.
- Există o șansă pentru **fiecare**.
- **Oricine** poate învăța să înoate.
- A fost **vreunul** dintre voi la concertul de aseară?

10. Selectează și transcrie din textul studiat pronumele nehotărîte.

11. Alcătuieste enunțuri proprii cu trei dintre pronumele selectate.

PRACTICUM

12. În echipe, realizați o linie a timpului, plasînd perioadele de sărbătorire a Anului Nou în țările menționate în text în ordine cronologică, pe parcursul unui an. Comentați rezultatul.

13. Discută cu colegul/colega și alcătuiți împreună o felicitare de Anul Nou pe care ar putea să și-o adreseze locuitorii uneia dintre țările menționate în text (la alegere). Asociați urările din felicitare cu ceea ce sugerează textul ca fiind important pentru ei.

14. Cum crezi, de ce este important ca masa de sărbătoare să fie împărțită cu cineva apropiat?

15. Lucru în echipe. Enumerați cît mai multe motive pentru care oamenii își doresc o viață nouă la început de an.

TEME

16. Intervievează o persoană mai în vîrstă și află cum se sărbătorește Anul Nou în copilăria sa. Relatează cele aflate colegilor.

17. Documentează-te și prezintă o informație (maximum 1/2 pagină) despre obiceiurile de Anul Nou dintr-o țară a lumii, alta decît cele menționate în text.

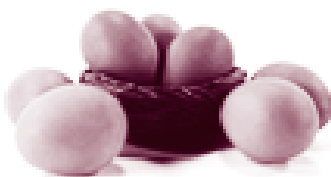
18. Desenează o ilustrată în culori pentru sărbătoarea Anului Nou (tradițională, obișnuită pentru noi, sau una care ar putea proveni din altă țară).

ÎNCEARCĂ ȘI VEI REUȘI

1. Enumeră trei obiecte de decor folosite de Anul Nou în familia ta. (3)

2. Descrie în trei enunțuri un fel de mâncare servit în mod tradițional de Anul Nou... (6)

3. Notează denumirile sărbătorilor asociate cu imaginile propuse. (3)

4. Scrie trei recomandări pentru o gazdă care așteaptă oaspeți din altă țară. (9)

5. Scrie trei recomandări pentru o persoană care merge în ospetie în altă țară. (9)

6. Completează cu pronumele nehotărâte potrivite:

a) ... cred că în noaptea de Anul Nou trebuie să fie cu familia, dar ... preferă să meargă la prieteni.

b) Fiecare an ne aduce ... nou.

c) ... dintre noi așteaptă sărbătorile cu nerăbdare. (3)

7. Formulează propoziții în care să folosești perechile de pronume nehotărâte:

cineva – altcineva, una – alta. (4)

8. Redactează un text din opt enunțuri, cu titlul „Sărbătoarea mea preferată”. Menționează:

a) numele sărbătorii; b) perioada în care se sărbătorește aceasta; c) ce faci de această sărbătoare;

d) de ce îți place. (16)

CAPITOLUL IV NATURA. FLORA ȘI FAUNA

Unitatea 10

În lumea celor care nu cuvîntă

Compasiunea față de animale e intim legată cu bunătatea caracterului și se poate afirma cu siguranță că cel crud față de animale nu poate fi un om bun.

Arthur SCHOPENHAUER

START

1. Împărțiți-vă în cinci grupuri, conform indicației profesorului/profesoarei. Timp de trei minute, faceți o listă cît mai mare de păsări, mamifere, reptile, pești, amfibieni și insecte care pot fi întîlnite pe continentul care v-a fost „repartizat”.

2. Ce păsări, mamifere, reptile, pești, amfibieni și insecte pot fi întîlnite în Republica Moldova?

PRE-TEXT

- Citește textul. Care dintre animale ți se pare a fi mai neobișnuit?

MINUNAȚII NOȘTRI VECINI

Animalele au făcut dintotdeauna parte din viața omului, fie că au locuit alături de el, fie că au trăit în pădurile ori cîmpiile din vecinătatea așezărilor omenești. De aceea cunoaștem foarte multe lucruri despre ele. Totuși, aceste ființe minunate reușesc să ne surprindă mereu.

Știați, de exemplu, că auzul pisicii este foarte sensibil la frecvențele înalte de pînă la 30 000 Hz? Urechea umană este limitată la doar 20 000 Hz. Deși pisica vede și aude mult mai bine decît oamenii, ochii ei nu pot să vadă în întuneric deplin. Totuși, ea vede excelent noaptea. Cu toate acestea, pisicile văd doar două culori: albastru și verde. Simțul mirosului la pisică este de patruzeci de ori mai dezvoltat decît al omului. Iar pentru a evita obstacolele în întuneric total, pisica își utilizează mustățile.

Forma dungilor rudei mai mari a pisicii, tigrlul, și distanța dintre ele variază de la o specie la alta, dar majoritatea tigrlilor au peste o sută de dungii. Și pielea tigrlilor este vîrgată, nu numai blana lor. Schema dungilor unui tigru este imprimată pe piele. Mai mult decît atît, dacă ar fi să tundem blana unui tigru pînă la piele, părul ar crește înapoi formînd dungii în aceleași locuri în care erau înainte. Ceea ce este și mai interesant la tigri este faptul că desenul dungilor unui tigru este unic pentru fiecare animal.

Dar cine s-ar fi gîndit că girafa, care seamănă cu o macara vie, este capabilă să se curețe singură în urechi, cu ajutorul limbii sale extrem de lungi și elastice, de aproximativ cincizeci și cinci de centimetri?

Crocodilii, în schimb, nu-și pot scoate limba din gură, deoarece au o protecție ca să nu și-o muște cu fălcile lor puternice și dinții fioși.

Dar v-ați întrebat vreodată cam câte cuvinte poate reține un papagal? Ei bine, papagalul african jako are un talent aparte în „arta” vorbitului, avînd un vocabular de pînă la trei sute de cuvinte, pe care le poate combina în propoziții, încercînd chiar să intre în dialog cu oamenii!

O vietate micuță, pe care adesea nici n-o observăm, melcul, este bine cunoscut pentru viteza sa de deplasare foarte lentă. Într-o singură zi, melcul se deplasează maximum zece metri... și asta doar dacă are la dispoziție o suprafață netedă! Se mai știe că un melc poate dormi și trei ani fără întrerupere.

Iar o altă ființă micuță și foarte muncitoare, pe care însă o putem observa peste tot, furnica, este un adevărat recordman la ridicarea greutăților. Ea poate să care o povară de zece ori mai grea decît propriul ei corp.

Natura are încă un izvor nesecat de lucruri interesante și surprinzătoare, dar, dacă vrea să le afle, omul trebuie să facă tot posibilul ca acești minunați vecini ai noștri, animalele, să fie protejați împotriva dispariției.

CUVINTELE TEXTULUI

DICȚIONAR

a evita, *verb* – избегать

falcă, *subst.* – челюсть

vietate, *subst.* – ființă vie: animal, pasăre, insectă etc.

aparte, *adj.* – aici: deosebit, special

SINONIME

rudă – neam

obstacol – piedică, barieră

povară – greutate

a reține – a memoriza

FAMILII DE CUVINTE. FORMAREA CUVINTELOR

A imprima – imprimare, imprimat, imprimantă, imprimeu

A cunoaște – cunoaștere, cunoștință, cunoscut, binecunoscut, necunoscut

ANTONIME

capabil – incapabil

lent – rapid

apariție – dispariție

LECTURA TEXTULUI

3. Alcătuieste îmbinări de cuvinte cu antonimele de mai sus.
4. Formulează propoziții cu cîteva elemente ale familiei de cuvinte:
a cunoaște – cunoaștere, cunoștință, bine-cunoscut:
5. Citește fragmentele în care:
 - a. este descris un animal domestic;
 - b. este descrisă ruda sălbatică a pisicii;
 - c. sînt prezentate vietăți care trăiesc în Africa;
 - d. este descrisă o insectă care se întîlnește peste tot.
6. Răspunde la întrebări:
 - a. Cîte culori văd pisicile?
 - b. Pentru ce își folosesc pisicile mustățile pe întuneric?
 - c. Cîte dungi au tigrii?
 - d. De ce este în stare girafa?
 - e. Ce nu poate face crocodilul?
 - f. Ce talent are papagalul jako?
 - g. Pentru ce este bine cunoscut melcul?
 - h. De ce furnica poate fi numită recordman la ridicarea greutăților?
 - i. Ce trebuie să facă omul pentru animale?

Minieniciclopedie

WWF (*World Wide Fund for Nature*) – Fondul Mondial pentru Natură – este o fundație independentă înființată în 1961, cu sediul în Elveția, de unde sînt coordonate acțiunile întregii ei rețele. Scopul acestei organizații este de a stopa degradarea accelerată a mediului înconjurător și de a păstra diversitatea biologică a planetei, de aceea direcția ei principală de activitate o constituie conservarea principalelor ecosisteme naturale: pădurile, oceanul, bazinele hidrografice, țărmurile marine. Din momentul creării sale, WWF, care întrunește organizații și persoane fizice de pe toate continentele, a finanțat mai bine de 11.000 de proiecte în 130 de țări.

Din istoria cuvintelor

Termenul **faună** vine din latină, unde o desemna pe zeița **Fauna**, protectoarea animalelor, care era soția lui Faunus, zeul câmpurilor și al pădurilor și ocrotitorul turmelor, nepotul lui Saturn. Numele ambelor zeități provin de la verbul *faveo* „a fi binevoitor, a favoriza”, cu care sînt înrudite cuvinte românești ca *favoare*, *favorabil*, *favorit* etc.

SENSURILE TEXTULUI

7. Furnica este caracterizată în text ca fiind muncitoare. Ce caracteristici principale au alți reprezentanți ai faunei, după părerea ta, prin asemănare cu oamenii? Lupul, lebăda, iepurele, vulpea, șarpele, struțul, cucul, musca, privighetoarea, melcul etc.
8. Girafa este comparată cu o macara, din cauza gîtului său lung. Propune comparații pentru alte animale, păsări etc. și explică ideea ce stă la baza comparației: Balenă, tigru, antilopă, maimuță, fluture, porumbel, urs, leu, crocodil, cangur, vrabie, țințar etc.
9. Discută cu colegul/colega și expuneți-vă opinia:
 - a. De ce oamenii trebuie să facă tot posibilul pentru a proteja animalele?
 - b. Ce acțiuni pot fi întreprinse pentru protecția animalelor?

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

UTILIZAREA CONSTRUCȚIILOR CU VERBE LA MODUL CONJUNCTIV

Structurile cu verbe la modul conjunctiv sînt foarte frecvente în comunicare. Le poți recunoaște ușor prin prezența morfemului **să**:

Eu vreau **să** particip la discuție.

Tu vrei **să** participi la un concurs despre lumea animalelor.

El/Ea vrea **să** participe la o campanie de informare.

Noi vrem **să** participăm la competiție.

Voi vreți **să** participați la dezbateri.

Ei/Ele vor **să** participe la activitate.

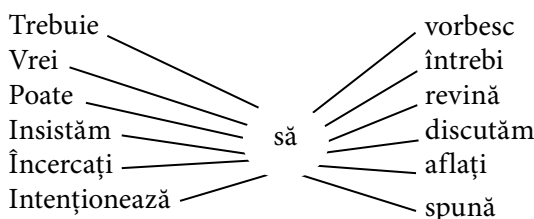
De obicei, verbele la conjunctiv însoțesc alte verbe, care parcă „cer” acest lucru:

a trebui, a-i veni, a putea, a vrea, a dori, a începe, a se apuca, a continua, a încerca, a îndrăzni, a renunța, a ruga, a îndemna, a cere etc.

10. Alcătuiește enunțuri, folosind construcțiile cu verbe la conjunctiv de mai jos.

11. Completează cu verbe potrivite:

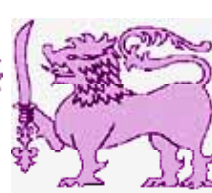
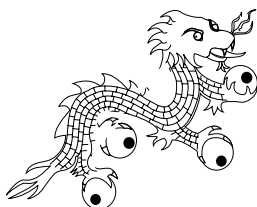
- Doresc să ... o informație despre *Cartea Roșie* a Republicii Moldova.
- Nu vrei să ... la grădina zoologică?
- Dacă ar putea să ..., ei ar face acest lucru.
- Nu am putea să ... cu cei care nu iubesc animalele.
- Pe cine ați încercat să ... cu privire la aceste probleme?

PRACTICUM

12. Transcrie din text verbele la modul conjunctiv. Formulează enunțuri proprii cu trei dintre ele.
13. Descrie situații în care ai înțeles, din comportamentul unor animale, că acestea sînt speriate, mulțumite, nemulțumite, triste etc.
14. Enumeră textele, în proză sau în versuri, studiate la limba română în clasele anterioare, în care se vorbea despre păsări, animale, insecte etc. Care dintre ele ți-a plăcut cel mai mult? De ce?
15. Ce cărți despre animale ai citit/cunoști?
16. Ce filme artistice despre animale ai vizionat/cunoști? (Exemplu: *101 dalmățieni*)
17. Ce filme de popularizare a științei despre lumea animalelor ai văzut? Ce te-a impresionat cel mai mult?
18. Examinează stemele statelor. Ce ființe sînt reprezentate?

19. Ce grupuri de muzică au denumiri legate de faună?
20. Care dintre următoarele fotografii este:
 - a. a grupului *Scorpions*?
 - b. a grupului *Eagles*?
 - c. a grupului *Animals*?
 - d. a grupului *Păsărea Colibri*?
 - e. a grupului *Zveri*?
21. Prin ce crezi că se evidențiază stilul grupurilor enumerate, dacă e să pornești de la denumirile lor? Dacă ai ascultat muzica acestor trupe, fă o scurtă caracterizare a stilului fiecăruia.
22. Pe baza celor discutate pînă acum, comentează titlul temei: *În lumea celor care nu cuvîntă*. Expune argumente pentru afirmația: „Reprezentanții faunei comunică, chiar dacă nu folosesc cuvinte”.
23. Ce emisiuni de televiziune despre animale cunoști?
24. Dacă ar fi să realizezi o emisiune TV, un show TV despre animale, ce teme ai aborda?
25. Discutați în echipe și elaborați proiectul unei emisiuni de tip show TV referitoare la protecția animalelor în Republica Moldova. Stabiliți:
 - a. tema emisiunii;
 - b. problema abordată;
 - c. lista invitaților (patru-cinci persoane);
 - d. liste de întrebări care ar putea fi adresate fiecărui invitat.
26. Prezentați proiectele și alegeți proiectul cel mai interesant.
27. La indicația profesorului, improvizați un joc de rol pe baza proiectului selectat.

Minienciclopedie

Păsărea Colibri – grup românesc de folk rock, format în 1992 de muzicanții Mircea Baniciu, Mircea Vintilă și Vlady Cnejevici și actorul Florian Pittiș. În anul 2000, Florian Pittiș și, la începutul anului 2003, Mircea Vintilă au părăsit formația, *Păsării Colibri* alăturându-i-se, între timp, Marius Bațu.

The Eagles – formație americană de country rock, foarte populară în anii '70 ai secolului XX. Grupul a înregistrat câteva hituri de mare succes, printre care *Take it Easy* (1972) și *Hotel California* (1976).

Minienciclopedie

The Scorpions – grup german de muzică rock, format în 1965, foarte popular în anii '70-80. Albumele acestuia abordează și subiecte politice: *Blackout*, *Savage Amusement*, *Crazy World* și altele.

Zveri – grup rusesc de pop-rock, fondat în 2001, în vogă printre tineri.

28. Expune-ți opinia despre afirmațiile de mai jos.

- „Animalul nu are nevoie de o pregătire specială pentru a fi animal, omul însă pentru a deveni om are nevoie de educație. Educația face diferența dintre oameni și animale.” (*Cicero*)
- „Animalele sînt prieteni foarte agreabili – nu pun întrebări, nu aduc niciun fel de critici.” (*Mary Ann Evans*)

TEME

29. Examinează emblemele. Ce organizații/întreprinderi reprezintă?

30. Selectează și prezintă o informație succintă despre una dintre aceste companii. Cum crezi, există vreo legătură între emblema companiei și modul ei de activitate?
31. Selectează și prezintă o informație succintă despre grupul *The Beatles*. Ce înseamnă în limba engleză denumirea acestui grup?
32. Selectează și prezintă o informație cu privire la cercetările întreprinse de oameni în domeniul comportamentului animalelor (de exemplu: delfini, cameleoni, panda etc.).
33. Lucrînd în echipe, elaborați o listă de acțiuni privind protecția faunei pe plan global, pe care ar trebui să le întreprindă:
 - Fondul Mondial pentru Natură;
 - ministerele pentru protecția mediului din diverse state ale lumii;
 - ministerele învățămîntului din diverse state ale lumii;
 - autoritățile publice locale (primăriile);
 - părinții;
 - copiii.
 Folosiți corect verbele la conjunctiv.

34. Documentează-te și prezintă o informație succintă (din internet, enciclopedii, reviste etc.) care să conțină curiozități despre un animal oarecare, după modelele de mai jos. Găsește ilustrații adecvate pentru textul prezentat.

<p>Iepurele australian (<i>bilby</i>)</p> <p>Cîndva foarte răspîndit în Australia, bilby este acum clasificat ca fiind în pericol. Masculii sînt de două ori mai mari decît femelele, crescînd pînă la 55 cm și cîntărind pînă la 2.5 kg. Urechile lor mari îi ajută să se răcoască pe vreme caldă.</p>	
<p>Koala</p> <p>Locuind doar în Australia, koala aparține clasei de animale ce se numără printre cei mai vechi locuitori ai planetei. Au una dintre cele mai specializate diete dintre toate viețuitoarele, hrănindu-se în mod exclusiv cu frunzele cîtorva specii de eucalipt. Koala doarme mult, chiar și 18 ore pe zi, și are o durată a vieții de pînă la 18 ani.</p>	

Minienciclopedie

Emil GÂRLEANU

(1878-1914)

Scriitor român, autor de povestiri scurte care evocă viața satului și de schițe ce zugrăvesc, cu căldură și umor, lumea animalelor și plantelor din jurul nostru (culegerea *Din lumea celor care nu cuvîntă*).

START

1. Cine răspunde primul?
 - Care floare înflorește prima?
 - Care floare se uită după soare?
 - Care floare „plînge”?
 - Care floare știe să răspundă la întrebarea: „Mă iubește? Nu mă iubește?”

PRE-TEXT

2. Numește cîteva flori despre care există legende ori povești.
3. Citește textul. De ce trandafirul a dorit să aibă ghimpi?

TRANDAFIRUL

după Emil GÂRLEANU

La o margine de drum a înflorit un trandafir. Și a fost o minune, căci floarea trandafirului era așa de gingașă, așa de albă, că parcă de la ea se luminase dimineața ceea de primăvară. Iar mirosul florii se împrăștia peste întreg cuprinsul cîmpiei; fluturii cădeau adormiți, celelalte flori se plecau în fața adevăratei stăpîne, pe cînd păsările veneau din depărtări adînci, atrase de mireasma vrăjită.

Pînă la amiază, trandafirul se acoperi întreg de flori.

Drumeții treceau și rămîneau locului, înghițeau mireasma, apoi, cu priviri lacome, rupeau cîte o floare. În locul ei răsărea îndată alt boboc și, cît ai clipi din ochi, se desfăcea. Și alți drumeți treceau, și toți rupeau cîte o floare.

După cîteva zile, trandafirul se mîhni: el se-mpodobeia, iar oamenii îl despuiau. „Uite, își zicea, spinul de lîngă mine. Ce nalt e, ce chipeș, și nimeni nu-l atinge; și pe mine mă dezbracă toți de frumusețile mele.” Un sticlete, care tocmai atunci se așezase pe o creangă, îl lămuri: „Cum să se atingă de spin, cînd tot e acoperit de ghimpi!” Atunci trandafirul se uită și văzu că spinul avea ghimpi.

Începu să se roage lui Dumnezeu să-l acopere și pe dînsul de ghimpi ca să-i păzească floarea. Și tulpina i s-a acoperit de ghimpi. Dar trecătorii tot se opreau și se repezeau, lacomi, la floarea minunată. Fiecare lăsa și cîte o bobită de sînge pe vîrfurile vreunui ghimpe. Iar din ghimpe sîngele a pătruns, încetul cu încetul, în tulpină, s-a ridicat pînă în boboci, și-ntr-o dimineață floarea trandafirului se desfăcu roșie, aprinsă, ca sîngele. Spinul stătea ursuz alături. „Uite cum se închină toți trandafirului, și mie nimeni.” Și se rugă de Dumnezeu să-i schimbe și lui floarea, să i-o facă roșie, bătătoare la ochi ca a trandafirului. Atunci Dumnezeu și-a zis: „Veșnic pe pămînt un lucru va fi luat drept altul”. A făcut Dumnezeu un semn și floarea spinului s-a făcut roșie ca focul... Și au trecut mereu drumeții, și au rupt întruna florile trandafirului, dar nu s-au mai uitat la spin.

CUVINTELE TEXTULUI

DICȚIONAR

drumeț, *subst.* – călător care merge pe jos

a se mîhni, *verb* – a se întrista

a despuia, *verb* – a lipsi de frunze, de flori;
a dezbrăca

sticlete, *subst.* – снегирь

a(-l) lămuri, *verb* – aici: a-i explica ceva cuiva

boboc, *subst.* – aici: floare care încă nu s-a deschis

ursuz, *adj.* – neprietenos, nesociabil, tăcut

spin, *subst.* – aici: plantă ghimpoasă; чертополох

a dăinui, *verb* – a exista veșnic

SINONIME

gingaș – fin, delicat

miresmă – miros, aromă

întruna – tot timpul, mereu

ANTONIME

alb – negru

rai – iad

răsărit – apus

EXPRESII

cît ai clipi – foarte repede

a rămîne locului – a nu se mișca

a-i părea rău – a regreta

a fi bătător la ochi – a atrage atenția cuiva
(prin felul de a fi, de a arăta)

FAMILII DE CUVINTE.

FORMAREA CUVINTELOR

floare – a înflori, înflorit, florar, florărie,
florăreasă, florist, inflorescență

miros – a mirosi, mirositor

4. Alcătuieste propoziții cu îmbinările de cuvinte-comparații:

roșie aprinsă ca sîngele, roșie ca focul.

5. Alcătuieste enunțuri cu trei-patru dintre cuvintele care fac parte din familia lexicală a cuvîntului *floare*.

6. Analizează sensul expresiilor. Încadrează-le în enunțuri.

Model: Cît ai clipi – foarte repede. Cît ai clipi din ochi, am ajuns la florărie.

LECTURA TEXTULUI

7. Citește propozițiile/fragmentele în care:

- este descrisă floarea de trandafir înainte de a avea ghimpi;
- este descrisă reacția naturii la vederea trandafirului;
- este descrisă reacția drumeților la vederea trandafirului;
- este descris trandafirul după ce a căpătat ghimpi.

Minieniciclopedie

IKEBANA –

(cuvînt japonez)

1. Tehnică de aranjare artistică a florilor în vase după anumite principii, influențate de arta tradițională japoneză de aranjare a florilor în glastre.

2. Aranjament al florilor conform acestei tehnici.

Arta japoneză a aranjării florilor are un simbolism aparte. În ikebana, floarea este modelul dezvoltării, emblema a ciclului vegetal, un rezumat al ciclului vital. Aranjamentul floral se face după o schemă anumită: ramul superior este al Cerului, cel median al Omului, cel inferior al Pământului. Așa se exprimă ritmul triadei universale în care Omul este mediatorul dintre Cer și Pământ.

8. Împarte textul în fragmente, conform planului. Apoi citește-le, la indicația profesorului.

A înflorit trandafirul.

Nu era nici un drumeț să nu rupă vreo floare.

Mîhnirea trandafirului.

Rugămintea trandafirului.

Rugămintea spinului.

SENSURILE TEXTULUI

9. Explică motivele pentru care trandafirul s-a mîhnit.
10. Explică motivele pentru care spinul a cerut să aibă o floare de culoare roșu-aprins.
11. Compară comportamentul drumeților față de florile de trandafir înainte și după apariția ghimpilor. Cum explici acest lucru?
12. Explică ce atitudine ai tu față de comportamentul drumeților.
13. Discută cu colegul/colega aflînd răspunsurile lui/ei la exercițiul 13. Comparați părerile expuse.

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

REPRIZA PRONUMELOR PERSONALE LA CAZUL DATIV

Examinează cu atenție frazele de mai jos. Tradu-le în limba maternă. Ce ai observat în legătură cu utilizarea cuvintelor evidențiate?

Mie îmi plac florile de cîmp.

Nouă ne place să cultivăm flori.

Ție îți place să dăruiești flori?

Vouă vă place să îngrijești grădina?

Am aflat că **ei (lui) îi** plac florile de culoare galbenă. **Lor le** plac compozițiile ikebana.

Compară:

Mie îmi plac florile de primăvară. – **Мне нравятся** весенние цветы.

14. Bingo! Ce fel de flori le plac colegilor/colegelor și de ce? Construiește în caiet și completează grila de mai jos, întrebînd cel puțin șase colegi.

1. _____ -ei/-ăi îi plac _____.	1. Lui _____ îi plac _____.	1. _____ -ei/-ăi îi plac _____.
1. Lui _____ îi plac _____.	1. _____ -ei/-ăi îi plac _____.	1. Lui _____ îi plac _____.

15. Comentează cele aflate, compară răspunsurile colegilor după model. Folosește corect pronumele personal la cazul dativ.

Model: Lui Ion îi plac trandafirii, iar Olgăi îi plac lalelele.

16. După modelul din tabelul de mai sus, formulează enunțuri cu unul din verbele *a trebui, a părea: Mie îmi trebuie... Mie îmi pare... ș.a.m.d.*
17. Vorbește despre câteva lucruri/persoane de care îți pasă, care sînt importante pentru tine, cu argumente: *Mie îmi pasă de ..., fiindcă ...*.
18. Scrie o minicompunere (opt-zece enunțuri) despre preferințele tale în domeniul florilor. Utilizează corect pronumele personale la dativ. Fii atent(ă) la situațiile de reluare a pronumelor.

PRACTICUM

19. Citește textul. Comentează experiența descrisă. Formulează întrebări referitoare la text/răspunde la întrebările colegului/colegei.

V-ați imaginat vreodată cum ar fi lumea fără flori? Fără curcubeul culorilor, țesut de ele? Fără parfumurile suave? Ați încercat vreodată să stați de vorbă cu o plantă, cu o floare? Să-i oferiți atenție și dragoste? În cartea *Viața secretă a plantelor* de Peter Tompkins și Christopher Bird este descrisă o experiență foarte interesantă. Două semințe au fost plantate în locuri diferite. Pe măsura dezvoltării plantelor, una era tratată cu dragoste și atenție, iar persoana care o îngrijea îi vorbea numai despre lucruri plăcute, frumoase. Alta era îngrijită la fel de bine, dar i se vorbea pe un ton sever și numai despre lucruri neplăcute. Peste șase luni de zile plantele au fost comparate. Cea tratată cu afecțiune era mai mare. Avea rădăcini mai multe și mai puternice, o tulpină mai bine dezvoltată și mult mai multe frunze.

20. Care este opinia ta despre necesitatea de a îngriji florile cu dragoste? Crezi că ai putea vorbi cu o floare?
21. Cu ce ocazii dăruiești flori cuiva?
22. Unde ai mai întâlnit îmbinarea de cuvinte „*Florile dalbe, flori de măr*”? Amintește-ți și recită un fragment care să includă și acest vers.
23. Ce știi despre felul cum trebuie oferite florile?
24. Ai văzut compoziții ikebana? Ai încercat să le faci? Dacă ai executa o asemenea compoziție, ce flori ai utiliza?
25. În limba ta maternă există prenume de persoane provenite de la numele unor flori? Enumeră-le.
26. Ce cărți în titlul cărora figurează nume de flori cunoști?

De exemplu: Al. Dumas – *Laleaua neagră*
Al. Dumas-fiul – *Dama cu camelii*
Umberto Eco – *Numele trandafirului* etc.

Minieniciclopedie

FLORI ȘI SIMBOLURI

Crizantema este un simbol asociat ideii de longevitate. Această floare este emblema casei imperiale japoneze. În Asia, crizantema mai e asociată cu perfecțiunea, cu simplitatea, cu spontaneitatea firească.

Minunat prin frumusețea, forma și parfumul său, **trandafirul** este floarea cel mai des folosită ca simbol în Occident. El desemnează atingerea perfecțiunii, desăvîrșirea fără cusur. El simbolizează cupa vieții, sufletul, inima, iubirea.

Nufărul era în civilizația maya un simbol al abundenței și al fertilității. La egipteni, nufării albi, deschizîndu-și corola în zori și închizîndu-și-o seara, simbolizau nașterea lumii.

Varia

BUSUIOCUL este o floare care a fost prezentă dintotdeauna în tradiția populară românească. Mănunchiuri de busuioc se pun la icoane și însoțesc multe dintre ritualurile religioase, de la botez și nuntă până la moarte. Fetele își puneau busuioc la brâu sau în cosiță. Băieții îl purtau la pălărie. Este interesant faptul că în Africa, în regiunea centrală a Congo-ului, frunzele de busuioc sînt utilizate pentru dezlegarea farmecelor și pentru alungarea duhurilor rele.

Din istoria cuvintelor

Busuioc – numele celei mai apreciate în popor flori provine de la cuvîntul grecesc *basilikon*, care, în acest caz, s-ar putea traduce ca „floarea regilor”. Și la alte popoare, denumirea acestei plante are aceeași origine, chiar dacă este împrumutată prin intermediul altor limbi: franceză – *basilic*, maghiară – *bosziók*, bulgară – *босиляк*, rusă – *базилик* etc.

27. Îți place aroma busuiocului? Ce știi despre această plantă?

28. Comentează versurile:

Busuioc la naștere, busuioc la moarte,
Floare de iubire, floare de noroc...
Viața noastră toată, doamne, cum încape
Între două fire mici de busuioc!

(Vasile Romanciuc)

29. Analizează etimologia cuvîntului *busuioc*. Cum se numește această plantă în limba ta maternă?

30. Citește. De ce nu toate florile ajung să aibă un rod/să facă fructe?

Multe flori sînt, dar puține
Rod în lume o să poarte,
Toate bat la poarta vieții,
Dar se scutur multe moarte.

(Mihai Eminescu)

31. Citește cu atenție informațiile despre simbolismul florilor. Care dintre simbolurile expuse îți erau deja cunoscute?

TEME

32. Chestionează pe cineva dintre adulți și află care dintre plantele de mai jos sînt folosite în calitate de mirodenii pentru gătit. Notează modul de utilizare pentru una dintre ele (pentru ce fel de bucate și cum se folosește).

Busuioc, pătrunjel, mărar, maghiran, usturoi, dafin, piper, scorțișoară, mentă, leuștean, cimbru.

33. Găsește reproduceri după tablouri cu reprezentări de flori de Van Gogh, Nicolae Grigorescu, Ștefan Luchian, Valentina Brîncoveanu sau alți pictori. Prezintă unul dintre tablouri colegilor, descriindu-l detaliat.

34. Selectează și prezintă o informație suplimentară referitoare la arta ikebana.

35. Selectează și prezintă alte informații despre simbolismul mai multor flori (macul, garoafa, laleaua, liliacul etc.).

36. Selectează și prezintă o informație despre:

- o plantă cu flori pe cale de dispariție de prin părțile noastre;
- o floare exotică.

37. Proiect de grup. Selectați informații despre felul în care se obișnuiește a dărui flori în cultura diferitelor popoare. În baza materialelor selectate, faceți o minirevistă a clasei. Ilustrați-o cu imagini proprii sau colaje.

ÎNCEARCĂ ȘI VEI REUȘI

1. Scrie cuvintele corespunzătoare imaginilor. (10)

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

1. _____	6. _____
2. _____	7. _____
3. _____	8. _____
4. _____	9. _____
5. _____	10. _____

2. Completează cu cîte două cuvinte din familia lexicală respectivă: (6)

- a) a cunoaște – _____
- b) a mirosi – _____
- c) floare – _____

3. Scrie cîte un sinonim pentru cuvintele de mai jos. (3)

miros _____ gingaș _____ a se mîhni _____

4. Alcătuiește enunțuri cu fiecare dintre sinonimele identificate (6)

5. Completează comparațiile: (6)

- a) Trandafir roșu ca _____
- b) Spin ascuțit ca _____
- c) Persoană muncitoare ca _____

6. Descrie floarea ta preferată, în cinci enunțuri (10)

7. Enumeră cîte o acțiune care trebuie întreprinsă pentru protecția animalelor și plantelor de către instituțiile/persoanele indicate. Utilizează verbe la modul conjunctiv. (15)

- a) Parlamentul Republicii Moldova _____
- b) Ministerul Educației _____
- c) Primăria localității noastre _____
- d) Clasa noastră _____
- e) Eu personal _____

Portretul unui om ideal

*La om totul trebuie să fie frumos: și fața,
și îmbrăcămintea, și sufletul, și gândurile.*

Anton CEHOV

Alexandru la Issos. Mozaic din Pompei, detaliu

Din istoria cuvintelor

În română, cuvântul **ideal** reprezintă un împrumut din limba franceză (*idéa*), care, la rândul ei, a preluat din latina târzie lexemul *idealis*, format pe baza termenului grecesc *idéa* „prototip, idee, principiu”. Idealul reprezintă ceva desăvârșit, scopul suprem al aspirațiilor și se contrapune, de obicei, realității, care este nedesăvârșită. După unii gânditori, întreaga istorie a omenirii nu este nimic altceva decât o continuă încercare de materializare a idealurilor și de transformare a unei realități imperfecte în una mai bună.

START

1. Explică îmbinările, așa cum le înțelegi tu: *față frumoasă; îmbrăcămintă frumoasă; suflet frumos; gând frumos.*
2. Cum crezi, se conturează în motto-ul temei portretul omului ideal? Argumentează-ți răspunsul în cinci-șase enunțuri.

PRE-TEXT

3. Mai multe personalități, din trecut și din prezent, au numele Alexandru, Alexandra. Continuă, timp de un minut, șirul celebrităților.
Alexandru cel Bun, Alexandru Plămădeală, Aleksandr Pușkin, Aleksandra Pahmutova, Alexandre Dumas...

4. Citește textul. Prin ce calități se distingea Alexandru Macedon încă din copilărie?

ALEXANDRU

(356-323 î.H.)

În scopul de a-și sublinia deosebirea față de oamenii simpli și de a-și argumenta dreptul la putere, familiile aristocratice grecești căutau să demonstreze că se trag din zei și eroi. După ce au luat cunoștință de obiceiurile și cultura Eladei, regii macedoneni și-au născocit și ei o genealogie, care își trăgea originea din eroi mitologici.

După tată, Alexandru Macedon se socotea urmașul lui Heracle, iar după mamă – al lui Aiakos, bunicul renumitului Ahile, unul dintre principalii eroi ai războiului troian.

Se povestește că Alexandru s-a născut în ziua când grecul Herostratos, vrînd să-și glorifice măcar cu ceva numele, a dat foc templului zeiței Artemis din orașul Efes (Asia Mică), considerat drept una dintre cele șapte minuni ale lumii.

Alexandru se distingea încă din copilărie printr-o nețărmurită ambiție, prin curaj și încredere în sine. Spre deosebire de tatăl său, regele Filip al II-lea, el nu alerga după orice fel de glorie. Filip se mîndrea, în egală măsură, cu bărbăția ostășească, cu strălucitul talent oratoric și cu succesele obținute de caii lui la Jocurile Olimpice. Fiul era îngîmfat: cînd prietenii l-au întreat odată pe Alexandru dacă nu vrea să participe la Jocurile Olimpice, tînărul a răspuns: „Cu plăcere, dacă va trebui să mă întrec cu regi”.

De fiecare dată cînd sosea vestea unei noi victorii a macedonenilor obținute sub conducerea lui Filip, Alexandru le spunea cu mîhnire tovarășilor săi: „Tatăl meu va face totul înaintea noastră și nouă nu ne va rămîne de săvîrșit nici o faptă vitejească!”.

Regele Macedoniei n-a încredințat educația fiului său profesorilor locali. El l-a invitat în acest scop din Grecia pe Aristotel, cel mai mare învățat al timpului. Învățăturile a

Templul zeiței
Artemis din Efes
(reconstituire)

reușit să trezească interesul talentatului băiat nu numai față de politică și arta militară, dar și față de medicină și științele naturii. Regele se interesa de structura corpului omenesc și le prescria cu plăcere prietenilor săi medicamente sau diete când aceștia se îmbolnăveau.

Alexandru a îndrăgit literatura încă din copilărie și, chiar și în cele mai grele campanii, găsea timp pentru a citi din cărțile lui preferate. Cuceritorul macedonean nu se despărțea niciodată de poemul lui Homer *Iliada*.

Alexandru a urcat pe tron la vârsta de 20 de ani. Numeroasele lui campanii militare – în Asia

Mică, în Egipt, în Babilon și în India – au făcut din el un conducător militar iscusit și venerat de supușii săi.

Alexandru ținea seama numai de propria sa părere; de altfel, nimeni nu mai îndrăzne să expună păreri diferite de cele ale regelui. Alexandru credea în norocul său și nu se îndoia că va reuși să realizeze tot ce va întreprinde.

Însă, la vârsta de 33 de ani, Alexandru s-a îmbolnăvit pe neașteptate și, după o boală care n-a durat mai mult de câteva zile, s-a stins din viață la 13 iunie 323 î.H.

(după PLUTARH, Alexandru)

Varia

Artemis

În mitologia greacă, fiica lui Zeus și a Latonei și sora gemă a lui Apollo; divinitate lunară, zeița vânătorii și ocrotitoarea femeilor care nasc. Era reprezentată îmbrăcată într-o haină lungă ori într-un hiton cu poalele sumese, cu arc și săgeți în mîini, uneori cu semilună pe cap. Adesea lîngă zeiță se află o căprioară, animalul ei sacru. În mitologia romană, lui Artemis îi corespunde Diana.

CUVINTELE TEXTULUI

DICȚIONAR

a născoci, *verb* – a inventa, a descoperi

templu, *subst.* – храм

a se distinge, *verb* – a se evidenția, a se deosebi

nețărnut, *adj.* – nesfîrșit, nelimitat, infinit

îngîmfat, *adj.* – высокомерный, надменный

a încredința, *verb* – a da în grija cuiva,
доверять, поручать

a prescrie, *verb* – a recomanda, a indica,
прописывать

cuceritor, *subst.* – завоеватель,
покоритель

iscusit, *adj.* – bine pregătit

venerat, *adj.* – apreciat,
почитаемый

supus, *subst.* – поданный

a se îndoii, *verb* – a sta la îndoială,
сомневаться

a întreprinde, *verb* – затевать,
предпринимать

SINONIME

a argumenta – a demonstra,
доказывать, a dovedi, a susține

a (se) socoti – a (se) considera

renumit – cunoscut, celebru, vestit

succes – victorie, reușită

glorie – slavă, onoare, cinste, renume

a expune – a spune, a relata, a povesti

părere – opinie, idee

îngîmfat – arogant, încrezut, orgolios

a întreprinde – a iniția, a începe,
задавать, a face

FAMILII DE CUVINTE.

FORMAREA CUVINTELOR

urmă – urmaș

bolnav – a se îmbolnăvi

a scrie – scriitor, scrisoare, scriere, a
prescrie, a înscrie, a transcrie,
a rescrie

EXPRESII

a-și trage originea – a proveni

a trezi interesul – вызвать интерес

a ține seama – a lua în considerație

5. Enumeră cîte cinci substantive care pot forma îmbinări cu adjectivele *îngîmfat* și *iscusit*.

6. Tradu în limba română:

Отличать двух близнецов, придумывать новую историю, прославить своё имя, храм науки, безграничная любовь, высокомерный ребёнок, поручать воспитание детей, прописывать лекарство, храбрые покорители, почитаемый во всём городе, приказать своим поданным, предпринимать конкретные шаги.

LECTURA TEXTULUI

7. Citește:

- fragmentul din care aflăm date despre originea lui Alexandru Macedon;
- enunțurile care îi descriu, în plan comparativ, pe Alexandru Macedon și pe Filip al II-lea;
- fragmentul în care se descrie pasiunea lui Alexandru pentru lectură.

8. Povestește despre:

- copilăria lui Alexandru Macedon;
- studiile iscusitului conducător;
- caracterul regelui macedonean.

9. Reprodu conținutul unor pasaje din text în numele:

- regelui Filip al II-lea;
- unui prieten al lui Alexandru Macedon.
- învățatului Aristotel;

10. Povestește textul folosind drept repere următoarele nume proprii: *Grecia, Elada, Heracle, Aiakos, Ahile, Herostratos, Efes, Aristotel, Filip al II-lea, Homer*.

SENSURILE TEXTULUI

11. Răspunde la întrebări:

- Cum crezi, de ce regii macedoneni și-au născocit o genealogie mitologică?
- Cum înțelegi expresia *a alerga după orice fel de glorie*?
- Ce trăsături de caracter sînt dezvăluite în următoarele răspunsuri/afirmații ale lui Alexandru:
 - „Cu plăcere, dacă va trebui să mă întrec cu regi.”
 - „Tatăl meu va face totul înaintea noastră...”
- Cum crezi, de ce educația lui Alexandru nu a fost încredințată profesorilor locali?

12. Argumentează, cu ajutorul textului, faptul că Alexandru Macedon era un om îngîmfat.

13. Formați echipe. Răspundeți, în șase-opt enunțuri, la una dintre următoarele întrebări:

- De ce oare Alexandru nu se despărțea niciodată de *Iliada* lui Homer?
- Ce calități și trăsături de caracter ale lui Alexandru erau ideale pentru un conducător/rege din acele vremuri?
- Care sînt trăsăturile negative pe care le-ai identificat? Există coincidențe sau tangențe între șirul de trăsături ideale pentru un conducător și șirul de trăsături negative? Argumentați.

Minienciclopedie

Plutarh din Cheroneea
(c.46 – c.120 d.H.)

Scriitor, filozof și moralist grec. Ultimul mare enciclopedist al Antichității, autor al unor numeroase scrieri de filozofie, morală, teologie, teorie a literaturii etc., cele mai multe dintre care au ajuns pînă în zilele noastre. Una dintre celebrele sale opere, *Vieți paralele*, este alcătuită din 23 de „perechi” de biografii: un personaj ilustru grec – un personaj ilustru roman, începînd cu regi legendari ca Theseu și Romulus și terminînd cu Caesar și Antoniu, personalități aproape contemporane lui.

14. În viziunea ta, Alexandru Macedon este sau nu:

- un rege ideal;
- un conducător militar iscusit;
- un rege ambițios;
- o personalitate celebră a Greciei.

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

ADJECTIVUL. FLEXIUNEA ADJECTIVELOR

În limba română, în funcție de număr și gen, adjectivele pot fi:

Invariabile	Variabile		
cu o singură formă:	cu 2 forme:	cu 3 forme:	cu 4 forme:
cumsecade, eficace, bej, gri, bordo, maro, oranj, bleu	cuminte – cuminți; tare – tari	vitejesc – vitejească – vitejești; drag – dragă – dragi	ideal – ideală – ideali – ideale; frumos – frumoasă – frumoși – frumoase

15. Alege forma necesară a adjectivului dintre paranteze și enunță propozițiile în forma corectă.

De la tatăl său, Alexandru a moștenit o inteligență (*sclipitor, sclipitoare, sclipitori*), energia și îndrăzneala în momentele (*greu, grea, grei, grele*). Mama sa, o prințesă (*autoritar, autoritară, autoritari, autoritare*) și (*orgolios, orgolioasă, orgolioși, orgolioase*), i-a transmis unele pasiuni (*violent, violentă, violenți, violente*), dragostea pentru literatură și dorința de glorie (*nestăpînit, nestăpînită, nestăpîniți, nestăpînite*).

16. Realizează acordul dintre următoarele substantive și adjectivul *ideal*.

Oameni, calitate, decizie, conducător, profesoară, apartament, mașină, constituție, manuale, lucruri, condiții, situație, planuri, colectiv, alegere.

17. Demonstrează, cu ajutorul unor îmbinări de cuvinte, că adjectivele de la rubrica *Cuvintele textului* sînt variabile.

18. Descrie oral portretul unui prieten ideal/al unei prietene ideale, utilizînd cît mai multe adjective.

PRACTICUM

19. Lucrînd în perechi, completați algoritmul de mai jos cu două-trei elemente necesare pentru creionarea portretului unui om ideal.

1. educația necesară	5. particularitățile fizice
2. abilitățile necesare	6. ...
3. trasăturile de caracter potrivite	7. ...
4. atitudinea față de alte persoane	8. ...

20. Folosind algoritmul obținut, descrieți portretul:

- unui actor ideal, al unei actrițe ideale;
- unui profesor ideal, al unei profesoare ideale;
- unui scriitor ideal, al unei scriitoare ideale;
- unui medic ideal;
- unui antrenor ideal, al unei antrenoare ideale.

Minieniciclopedie

DARIUS

Ultimul rege al regatului persan al Ahemenizilor. Fost satrap (guvernator) al Armeniei, cu numele Codomannus, a urcat pe tronul regal în 336 î.H., după asasinarea, în 337 î.H., a lui Artaxerxes III de către propriul său medic. După înfrîngerile suferite în fața lui Alexandru III al Macedoniei la Granicos (334 î.H.), la Issos (333 î.H.) și la Gaugamela (331 î.H.), a fost ucis de satrapul Bactriei Bessos.

Colin Farrell în rolul lui Alexandru Macedon

Minieniciclopedie

Aristotel

(384-322 î.H.)

Mare filozof și savant grec antic, creatorul unui sistem universal al științelor, pionierul studiului științelor naturii și întemeietorul logicii formale și ne-formale. Filozofia lui a avut o influență imensă asupra întregii dezvoltări de mai târziu a gândirii filozofice, dobândind, în Evul Mediu, o autoritate incontestabilă în toate domeniile cunoașterii științifice. A fost supranumit *Stagiritul*, după numele coloniei grecești Stagira din Tracia în care s-a născut.

În descrieri, folosiți adjectivele de mai jos :

talentat, perfect, fin, elegant, superb, superficial, adecvat, virtuos, dur, sublim, suprem, enorm, experimentat, devotat, obiectiv, competent.

21. Formați echipe. Aduceți argumente *pro* și *contra* următoarelor afirmații:

- Un om ideal trebuie să fie îmbrăcat la modă.
- Un om ideal este întotdeauna tolerant față de cei din jur.
- Omul ideal este invidiat de cei din jur.
- Oameni ideali pot exista numai într-o societate ideală.

22. Formați trei echipe. Schițați modelul unei:

- familii ideale;
- școli ideale;
- societăți ideale.

23. Lucrând în echipe, numiți unele trăsături de caracter ale lui Alexandru Macedon care ar fi necesare și astăzi pentru un conducător ideal.

24. Citește următoarea informație. „A ajuns” mai aproape de ideal pentru tine regele macedonean? De ce?

Gloria și legenda lui Alexandru se sprijină nu numai pe faptele sale de arme. Spre deosebire de contemporanii săi, el se comporta omeneste cu cei învinși, care pe atunci erau tratați, de obicei, ca animalele. Contrar lui Aristotel, care-l învățase să facă deosebire între elen și barbar, Alexandru gîndea că toți oamenii sînt la fel. Alexandru a acordat toată grija și atenția cuvenită femeilor din familia lui Darius, înfrînt de el, lucru neobișnuit pe atunci.

TEME

25. Pregătește și prezintă, în 12-15 enunțuri, o informație despre:

- una dintre cele șapte minuni ale lumii;
- cultura și obiceiurile Eladei.

26. Citește și povestește o legendă despre:

- pasiunea lui Alexandru Macedon pentru vînătoare;
- ingeniozitatea cu care a știut a-și îmblînzii calul;
- faptele eroice ale lui Alexandru Macedon.

27. Citește textul.

a. Ce părere ai despre exemplul lui Diogene?

b. Identifică adjectivele:

- cu două forme;
- cu trei forme;
- cu patru forme.

O SOCIETATE IDEALĂ

Filozoful antic Diogene din Sinope (cca 412-323 î.H.) considera că o societate ideală, în care oamenii vor deveni liberi și fericiți, va apărea numai atunci cînd aceștia, adică oamenii, își vor reduce necesitățile astfel încît să nu depindă de societate și de stat. Diogene oferea propriul său exemplu: renunțînd la bogăție, el locuia într-un butoi mare în piața orașului, purta o manta ruptă și sandale scîlciate, se hrănea cu resturile pe care le strîngea în piață. Unii îl considerau drept un om înțelept, alții erau indignați de purtarea lui.

28. Explică, în trei-patru enunțuri, de ce unele adjective au o singură formă.

29. Conturează, în 8-10 enunțuri, modelul unei lecții ideale de limba română, utilizînd cel puțin zece adjective.

Prieten ar putea să-mi fie...

A avea un prieten înseamnă a avea încă o viață.

Baltasar GRACIÁN

START

1. Selectează și transcrie, în ordinea priorităților, caracteristicile pe care le consideri importante la un prieten/o prietenă:
seriozitate, disciplină, inteligență, toleranță, haine la modă, un hobby comun, comunicativitate, modestie, simțul umorului, responsabilitate, forță fizică, frumusețe fizică, sinceritate, voință, acuratețe.
2. Pentru fiecare dintre primele patru trăsături selectate, formulează în scris argumentele de rigoare (una-două propoziții).
3. Compară lista ta cu cea a colegului/colegei. Aveți păreri care coincid? Discutați despre punctele care diferă.

PRE-TEXT

4. Citește. Ce fel de amintiri trebuie să rămână pentru veșnicie?

NISIP ȘI PIATRĂ

Doi prieteni mergeau împreună printr-un deșert fierbinte. La un moment dat, între ei a izbucnit o ceartă urită, și unul dintre ei i-a aruncat celuilalt vorbe grele și l-a lovit.

Acesta din urmă, îndurerat, fără să spună vreun cuvânt, a scris pe nisip: „Astăzi, cel mai bun prieten al meu m-a jignit și m-a lovit”. Apoi și-au continuat drumul.

Peste un timp, ei au ajuns la o oază frumoasă cu un lac minunat, în care s-au gândit să se răcorească. Cel care fusese palmuit a fost cîț pe ce să se înece, dar prietenul său l-a scos la mal. După ce și-a revenit, cel salvat a scris pe o piatră: „Astăzi, prietenul meu cel mai bun a fost alături de mine cînd am avut nevoie de el”.

Celălalt, mirat, l-a întrebat:

— Cînd te-am lovit, ai scris pe nisip, iar acum ai scris pe o piatră. De ce?

Acesta i-a răspuns:

— Cînd sînt rănit, scriu pe nisip, pentru ca vînturile să șteargă amintirea suferinței. Dar cînd cineva îmi face un bine, sap această amintire în piatră, pentru ca ea să dăinuie, neștersă...

CUVINTELE TEXTULUI

DICȚIONAR

deșert, *subst.* – pustiu; пустыня

a jigni, *verb* – a ofensa, a supăra; обидеть

mirat – uimit; удивленный

a dăinui, *verb* – a rămîne, a rezista în timp,
a continua să existe

îndurerat, *verb* – simțind durere

SINONIME

a hotări, *verb* – a decide
a întreba, *verb* – a chestiona

ANTONIME

a se certa, *verb* – a se împăca
a continua, *verb* – a înceta

FAMILII DE CUVINTE.

FORMAREA CUVINTELOR

prieten – prietenie, prietenos, prietenoasă, prietenesc, prietenească, a se împrieteni

EXPRESII

a arunca vorbe grele – a-i vorbi urît cuiva, a ofensa, a acuza
a face un bine – a ajuta pe cineva (la nevoie)

NOTA BENE!

oază – оазис
veșnicie – вечность
rănit – ранен, раненный

Din istoria cuvintelor

Cuvîntul românesc **prieten** își are originea în termenul slav *приятель* „amic” (de la care provin în bulgară *приятел*, în rusă *приятель*, în sîrbă *приятель*); lucrul acesta îl demonstrează echivalența lui din aromână: *priiatil*. Forma actuală a lexemului din româna contemporană se datorează, probabil, unei confuzii cu adjectivul slav *приятный* „plăcut”.

LECTURA TEXTULUI

5. Răspunde la întrebări, pe baza textului:
- Ce li s-a întâmplat celor doi prieteni când mergeau prin deșert?
 - Ce a scris prietenul pălmuit pe nisip?
 - Ce s-a întâmplat când au ajuns la lac?
 - Ce a săpat cel salvat în piatră?

6. Expune-ți părerea:
- a. Ce lucruri merită să fie șterse din amintire?
 - b. Ce lucruri trebuie să rămână pentru veșnicie?

Din istoria cuvintelor

În limba latină, termenul *conventum*, derivat din verbul *convenire* „a conveni, a fi de acord”, înseamnă „convenție, acord”. Limba română l-a moștenit sub forma **cuvînt**, cu sensuri ca „termen, vorbă”, dar și, mai rar, „discurs, conversație”. Cu acest din urmă sens, cuvîntul latin a fost împrumutat și de astfel de limbi neromane ca neogreaca (*kouventa* „conversație”) și albaneza (*kuvënt* „conversație”).

SENSURILE TEXTULUI

7. Discută cu colegul / colega alineatul: „Cînd sînt rănit, scriu pe nisip, pentru ca vînturile să ștergă amintirea suferinței. Dar cînd cineva îmi face un bine, sap această amintire în piatră, pentru ca ea să dăinuie, neștersă...”. Ce părere aveți despre aceste afirmații? Sintetiți de acord? De ce?
8. Găsește în text fragmentul care exprimă o idee apropiată celei din citatele următoare.
- „*Cel care n-a simțit niciodată farmecul unei prietenii sincere și dezinteresate nu cunoaște toată fericirea pe care un om o poate primi de la un alt om.*”
(E. Young)
 - „*Singurul fel de a avea prieteni este de a fi prieten.*”
(R. W. Emerson)

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

Adjectivul. Gradele de comparație ale adjectivelor

9. Citește cu atenție. Ești de acord cu aceste afirmații?
Ce lucruri ți se par complicate?

Alegerea unui prieten este un lucru complicat. E mai complicat decît mi-am putut închipui. Poate că devine mai puțin complicat atunci cînd te maturizezi și înțelegi mai multe. Cu siguranță însă că e tot atît de complicat ca și alegerea unui drum în viață.

Dacă stai să te gîndești bine, cel mai complicat lucru este, de fapt, să-ți păstrezi prietenii. Dar, cu toate că e foarte complicat, e unul dintre lucrurile pentru care merită să faci și eforturi, și sacrificii.

10. Continuă șirul pe baza textului de la exercițiul 10:
- complicat - mai complicat - ... - ... - ... - ... -
- Compară termenii șirului. Ce ai observat?

Bergur Thorberg. *Iubire și Prietenie*. Ideea tabloului este accentuată de faptul că tabloul e pictat cu cafea, băutură asociată relațiilor apropiate.

11. Analizează tabelul. Propune și exemple proprii de enunțuri, după model.

Gradele de comparație	Definiții	Exemple
GRADUL POZITIV	Adjectivul la gradul pozitiv arată însușirea unui obiect, fără a o compara.	Am un prieten modest .
GRADUL COMPARATIV	Adjectivul la gradul comparativ poate prezenta trei aspecte ale însușirii unui obiect:	
	comparativul de superioritate	Silvia e mai modestă decât colegele ei.
	comparativul de inferioritate	Oamenii mai puțin modești pot fi mai interesați.
	comparativul de egalitate	Unii copii sînt tot atît de modești ca și părinții lor.
GRADUL SUPERLATIV	Adjectivul la gradul superlativ arată o însușire la gradul cel mai înalt sau cel mai scăzut și poate fi relativ sau absolut .	
	Superlativul relativ poate fi: de superioritate	Nici cea mai modestă persoană nu trebuie să fie neglijată.
	de inferioritate	Cel mai puțin modest băiat din clasă a recunoscut singur acest lucru!
	Superlativul absolut indică cel mai înalt grad al însușirii unui obiect, fără a face comparație:	Fiind foarte modest , ai grijă să nu exagerezi.

12. Găsește și transcrie din textul *Nisip și piatră* cinci-șase adjective, introducîndu-le în grila propusă. Apoi completează grila pentru toate gradele de comparație.

GRADUL						
Pozitiv	Comparativ de superioritate	Comparativ de inferioritate	Comparativ de egalitate	Superlativ relativ de superioritate	Superlativ relativ de inferioritate	Superlativ absolut
fierbinte						
	mai frumoasă					
				cel mai bun		

PRACTICUM

- 13.** Povestește despre prietenul tău/prietena ta. Utilizează neapărat adjective la diferite grade de comparație. Vorbește despre:
- a) exteriorul lui/ei;
 - b) calitățile pe care le apreciezi la el/ea;
 - c) interesele, ocupațiile preferate pe care le are, hobby-urile lui/ei;
 - d) locul sau situația în care ați făcut cunoștință;
 - e) o situație în care ai putut conta pe el/ea.
- 14.** Ascultă relatarea colegului. Pune întrebări de precizare pentru a afla detalii.
- 15.** Cum crezi:
- a) părinții trebuie să fie prieteni ai copiilor lor?
 - b) ce ar însemna acest lucru?
 - c) ce ai dori să facă pentru tine părinții tăi în calitate de prieteni?
- 16.** Amintește-ți de prietenii dintre unele personalități remarcabile despre care ai aflat la lecțiile de istorie, literatură etc. Descrie succint prietenia dintre:
- a) Mihai Eminescu și Ion Creangă;
 - b) Aleksandr Pușkin și Piotr Ceaadaev;
 - c) alte personalități.
- 17.** Răspunde, într-un text argumentativ de 8-10 enunțuri, la întrebarea:
Dacă ai fi o altă persoană, ai vrea să fii prieten cu tine cel de acum?
- 18.** Lucrând în echipe, prezentați argumente *pro* și *contra* sentinței:
„Nu judeca omul după prietenii pe care îi are. Iuda a avut prieteni impecabili.”
(Paul Valéry)
- 19.** Comentează citatul care servește unității drept motto.

TEME

- 20.** Ce opere literare cunoști în care să fie descrisă o prietenie adevărată? Descrie succint (8-10 enunțuri) relația de prietenie dintre eroii unei opere cunoscute. Expune argumente care să confirme că este vorba de o prietenie adevărată. Folosește sugestiile de mai jos sau apelează la alte lecturi pe care le-ai făcut.
- a) Tom Sawyer și Huckleberry Finn;
 - b) Cei trei mușchetari și d'Artagnan;
 - c) Robinson Crusoe și Vineri;
 - d) Harry Potter, Hermione Granger și Ron Weasley.
- 21.** Comentează în cinci-șase enunțuri maxima: „Cei care cer prietenia fără a o da în schimb sînt hoți de suflete”. (Nicolae Iorga)
- 22.** Structurează un eseu de o jumătate de pagină, continuînd fraza de mai jos:
Încetarea unei prietenii este faptul cel mai grav ce poate surveni în existența cuiva, deoarece...

Din istoria cuvintelor

Printre multe semnificații ale cuvîntului latinesc *modus* se numără cea de "mod, modalitate, manieră", precum și cea de "regulă". Substantivul francez de genul feminin *mode*, derivat din termenul latin, a preluat aceste sensuri cu o specializare îngustă: "mod de a se îmbrăca, regulă specifică de comportament" – *modă* în accepția modernă. Iar din franceză, cuvîntul a fost împrumutat – împreună cu *módele!* – de alte limbi: italiană și neogreacă – *moda*, română – **modă**, germană – *Mode*, rusă – *мода* etc.

Vestimentație feminină din epoca Renașterii.
Hans Holbein, mijlocul sec. al XVI-lea

START

1. Lucrînd în două echipe, completați, în decurs de două minute, garderoba:
 - unui adolescent modern;
 - unei adolescente moderne.
2. Care dintre următoarele obiecte, după părerea ta, se demodează cel mai repede? Alege un singur obiect și argumentează-ți opțiunea în trei enunțuri: telefon mobil, blugi, ochelari de soare, calculator, cizme, poșetă, fustă, cravată, mașină, cercei.
3. Formați echipe. Timp de două minute, aduceți argumente *pro* și *contra* afirmațiilor:
 - Haina nu face pe medic.
 - Trebuie să fii asigurat financiar ca să fii în pas cu moda.
4. Numește cîte trei cuvinte la modă:
 - din vocabularul adolescenților;
 - din domeniul tehnicii.
 - auzite în ultimul timp la televizor;

PRE-TEXT

Citește textul. Cu ce se asociază începuturile modei?

ÎN PAS CU MODA

Cine nu cunoaște zicala românească „Nu-i frumos ce e frumos, da-i frumos ce-mi place mie”? Cu toate acestea, cui îi reușește să aibă un stil propriu, original? Ție îți reușește? Îmbraci numai ceea ce îți place? Citești numai ceea ce îți place? Dar prietenilor tăi le reușește acest lucru? Ascultă ei numai muzica ce le place cu adevărat? Ori majoritatea oamenilor sînt mai degrabă tentați să țină pasul cu moda?

Ce înseamnă a fi în pas cu moda? Moda în sine implică o continuă schimbare de stiluri. Atît moda vestimentară, cît și cea privind mobilierul sau alte obiecte a luat diverse forme în diferite perioade istorice. Moda la un anumit stil trece însă mult mai repede decît se uzează o haină, un accesoriu sau o piesă de mobilier. Și atunci acestea rămîn, demodate, să aștepte: le vor mai folosi oare stăpînii sau stăpînele lor? Le vor arunca? Sau le vor ascunde pe undeva, așteptînd o reîntoarcere a modei?...

De-a lungul secolelor, stilurile vestimentare s-au schimbat și în urma contactelor dintre țări, dintre culturi. Dar abia în Evul Mediu tîrziu și în perioada Renașterii s-a putut observa schimbarea cu regularitate a stilurilor. Se consideră că anume atunci s-a constituit moda ca fenomen.

În secolele XIV-XV, în Europa Occidentală se dezvoltau furtunos orașele și comerțul. Începuturile modei se asociază cu dezvoltarea industriei textile (în special, cu producerea țesăturilor de lînă în Anglia și a mătăsurilor în Italia). Se știe, de exemplu, că orașul-stat Veneția avea, pe la 1423 și mai tîrziu, datorită exporturilor de țesături, un venit anual de circa 2 milioane de ducăți. În oraș locuiau 16.000 de țesă-

Vestimentație masculină din epoca Renașterii:
Portretul regelui Franței Carol IX, de François Clouet, 1583

tori, care produceau țesături de lux precum satinul, catifeaua și brocartul. Tablourile pictorilor din epoca Renașterii atestă o mare varietate de stoffe frumoase, produse în mici ateliere. Un poet englez din acea perioadă descria într-un poem vestimentația unui nobil cavaler, care avea „pantaloni germani, jachetă franțuzească, pălărie și sabie din Spania, iar încălțăminte din Flandra”.

Moda a servit și la crearea imaginii impozante a suveranilor din diverse țări. De exemplu, regina Elisabeta I a Angliei a folosit absolut conștient piesele de vestimentație pentru a-și accentua puterea și autoritatea politică. Hainele din stoffe scumpe, brodate cu aur, bogat împodobite cu bijuterii și cu alte elemente decorative reliefau puterea ei și dreptul legitim la tronul țării, deși era femeie. Aceleași „strategii vestimentare” au fost folosite și de Ecaterina cea Mare a Rusiei, și de multe alte capete încoronate.

Pe măsura evoluției societății, s-a dezvoltat și conceptul de modă, extinzându-se asupra unor domenii dintre cele mai diverse: muzică, pictură, arhitectură, teatru, film, literatură etc. În unele perioade au existat chiar (și mai există?) mode la anumite profesii... Unele lucruri însă nu se vor demoda niciodată: bunul-gust, simțul măsurii și originalitatea.

CUVINTELE TEXTULUI

DICȚIONAR

a reuși, *verb* – aici: удаваться

a implica, *verb* – a avea drept consecință,
влекать за собой, иметь
последствием

a (se) uza, *verb* – изнашивать(ся)

producere, *subst.* – производство,

изготовление, выпуск

ducat, *subst.* – monedă de aur sau de argint (la
origine italiană) care a circulat
în mai multe țări din Europa,
inclusiv în țările românești

venit, *subst.* – доход, прибыль

catifea, *subst.* – бархат

brocart, *subst.* – парча

a atesta, *verb* – a confirma; a dovedi că
ceva există

impozant, *adj.* – внушительный,
импозантный

suveran, *subst.* – aici: монарх, государь/
государыня

conștient, *adv.* – сознательно

a reliefa, *verb* – a scoate în evidență,
a sublinia, a accentua

Minieniciclopedie

ELISABETA I (1533-1603)

Regină a Angliei și a Irlandei (din 1558) din dinastia Tudor, fiică a lui Henric VIII. A dus o politică absolutistă și a consolidat autoritatea Bisericii Anglicane. A transformat Anglia într-o mare putere economică și comercială, favorizând, totodată, prin patronarea artelor și a literaturii, o extraordinară renaștere culturală.

SINONIME

stoffă, *subst.* – țesătură, ткань

a (se) extinde, *verb* – a (se) lărgi (ca sferă de acțiune),

a (se) întinde, **a (se) mări**

NOTA BENE!

satin – сатин

stil – стиль

fenomen – феномен

bijuterie – бижутерия

strategie – стратегия

FAMILII DE CUVINTE.

FORMAREA CUVINTELOR

modă – modistă, a se demoda,
demodare, demodat

a schimba – schimbare, schimbat,
neschimbat, schimbător,
a (se) preschimba

a țese – țesător, țesătură, țesătorie,
țesut, a (se) întrețese

5. Încadrează în fraze următoarele expresii:

A reuși $\left\{ \begin{array}{l} \text{la examen} \\ \text{să facă o faptă bună} \\ \text{să se încadreze în timp} \end{array} \right.$

Venit $\left\{ \begin{array}{l} \text{național} \\ \text{anual} \\ \text{net} \end{array} \right.$

Veneția. Palatul dogilor

Din istoria cuvintelor

În Antichitate, termenul latinesc *stylus* desemna un condei de metal ori de os cu care se scria pe tăblițe de ceară. Încă de pe atunci, acest cuvânt era folosit cu sensul figurat „mod de exprimare propriu unui scriitor”. Limbile moderne (franceză și engleză – *style*, italiană – *stile*, română – **stil**, germană – *Stil*, neogreacă – *styl*, spaniolă – *estilo*, rusă – *стиль*) au preluat termenul mai cu seamă pentru sensul său figurat, atribuindu-i semnificații mai ample: mod specific de exprimare într-un anumit domeniu al activității omenești; procedeu specific de lucru caracteristic unei arte, unui artist, unei școli, unei colectivități, unei epoci, unui popor.

A reliefa $\left\{ \begin{array}{l} \text{calitățile sufletești} \\ \text{încă o dată} \\ \text{frumusețea interioară} \end{array} \right.$

A extinde $\left\{ \begin{array}{l} \text{hotarele} \\ \text{sfera de utilizare} \\ \text{producerea} \end{array} \right.$

6. Exclude, din fiecare șir de cuvinte, unitatea lexicală de prisos:

- a reuși, a izbuti, a izbîndi, a se demoda;
- a se uza, a se degrada, a se îmbrăca, a se deteriora, a se strica;
- venit, cîștig, avantaj, folos, bijuterie, beneficiu;
- impozant, curat, impunător, grandios, măreț, impresionant;
- a măsura, a reliefa, a sublinia, a accentua.

LECTURA TEXTULUI

7. Citește:

- enunțul care conține o zicală românească;
- fragmentul cu cele mai multe propoziții interogative;
- fragmentul referitor la evoluția stilurilor vestimentare;
- descrierea vestimentației unui nobil cavaler din perioada Renașterii;
- pasajul despre „strategiile vestimentare” ale unor suverani.

8. Răspunde, cu ajutorul textului, la următoarele întrebări:

- Cum s-au schimbat, de-a lungul secolelor, stilurile vestimentare?
- În ce perioadă istorică s-a constituit moda ca fenomen?
- Cu ce se asociază începuturile modei?
- Cîți țesători locuiau în Veneția?
- Poate fi văzută și astăzi aceeași varietate de stoffe ca în Veneția renascentistă?
- Ce „strategii vestimentare” a folosit regina Elisabeta I a Angliei?
- Cum s-a dezvoltat conceptul de modă pe măsură ce societatea a evoluat?

9. Formați echipe. Selectați, după o a doua lectură a textului, informația referitoare la:

- evoluția stilurilor vestimentare;
- începuturile modei;
- „strategiile vestimentare” ale unor suverani.

SENSURILE TEXTULUI

10. Alcătuieste enunțuri în care cuvintele *a reuși*, *a implica*, *ducat*, *venit*, *suveran*, *gust*, *măsură* să aibă alte sensuri decît în text.

11. Răspunde (la alegere) la trei dintre întrebările din primul alineat al textului.

12. Formați echipe. Răspundeți, în cinci-șase enunțuri, la una dintre următoarele întrebări:

- Există în prezent moda la anumite profesii?
- Contribuie și astăzi moda la crearea imaginii unui conducător de stat?

13. Lucrînd în echipe:

- numiți cinci-șase factori care contribuie la schimbarea stilurilor vestimentare;
- oferiți cinci-șase sfaturi stăpînilor de obiecte demodate.

14. Continuă ultimul enunț al textului, completînd șirul lucrurilor care, în viziunea ta, nu se vor demoda niciodată. Argumentează-ți opțiunile.

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

UTILIZAREA PRONUMELOR PERSONALE NEACCENTUATE ÎN DATIV ȘI ACUZATIV

Numărul	Cazul	Persoana I	Persoana a II-a	Persoana a III-a
Singular	Dativ	Îmi place stilul clasic. Mi se pare adecvat. Mi-ar plăcea să fac design vestimentar. Spune-mi ce crezi despre asta?	Îți plac Beatles? Nu ți se par demodați? Închipuie-ți că cineva ți-ar dărua un album de al lor.	Îi dau dreptate lui Paul. I se pare exagerată extravaganța Elenei. Cred că, dacă i-ar spune acest lucru, ea ar reacționa corect.
	Acuzativ	Cine mă vede mă întreabă de ce mă îmbrac astfel. Pur și simplu, m-am gîndit că mă simt bine așa.	Te-am așteptat mult. Văzîndu-te, nu știam ce să cred.	Îl înțeleg pe Sergiu. Dar nu-l pot ajuta. Voi ruga-o pe Anda să-l însoțească.
Plural	Dativ	Generația veche ne transmite valorile ei. Le preluăm, dacă ni se par acceptabile.	Dîndu-vă un exemplu, nu vi-l impunem. Vă facem doar o recomandare.	Dacă nu li-i clară situația, le mai explicăm o dată. Le-am promis acest lucru.
	Acuzativ	Ne așteaptă o surpriză.	Văzîndu-vă, nu știam ce să cred.	Le simpatizez pe colegile mele. Și pe colegi îi consider agreabili.

PRACTICUM

15. Selectează din text și transcrie enunțurile care conțin pronume personale neaccentuate în dativ și acuzativ. Subliniază pronumele.

16. Completează enunțurile cu formele potrivite ale pronumelui personal în acuzativ.

Există și pentru tine soluții care ... mențin în tendințele modei. Pentru a fi o apariție elegantă și stilată, cumpără-ți un trenchi și poartă-... cu o pereche de cizme lungi. Pentru o apariție mai sofisticată alege o cămașă din satin și poartă-... cu pantaloni largi pînă la genunchi. Nu este de ajuns să te îmbraci frumos și să arăți bine: mult mai important este comportamentul pe care-... ai în societate. Adevărata eleganță este rezultatul unui acord perfect între haină, împrejurare și personalitatea celui care ... poartă.

17. Formați trei echipe. Discutați caracteristicile și tendințele proprii în acest sezon:

- modei feminine;
- modei masculine;
- modei pentru copii.

Repere: vestimentație, culori, lungimea hainelor, accesorii definitive, încălțăminte, tipuri de coafură/tunsori.

18. Formați patru echipe. Utilizând trei-patru cuvinte de la rubrica *Dicționar*, alcătuiți, în cinci-șase enunțuri, un text coerent cu tema:

- La croitorie;
- Vestimentația strămoșilor noștri;
- În pas cu moda;
- Moda anului 2050.

Minieniciclopedie

STILURI

A. „B.C.B.G.” – vestimentație și stil de viață proprii tinerilor de familie bună din anii '60–'70 ai secolului XX. Inițialele vin de la expresia „Bon Chic, Bon Genre”, care înseamnă „cineva de condiție bună”. Adolescenții B.C.B.G., adică bine-crescuți, devin repede antipatici în cercurile mai puțin conformiste.

Accesorii definitorii: fetele poartă bijuterii fine – cercei mici, un ceas scump, un inel.

Se machiază discret. Băieții își tund părul scurt și poartă cravate de mătase fină, cu modele geometrice.

Atitudini sau gesturi caracteristice: fac „ceea ce se cade”; cavalermism; bun-simț.

Personaje-model: Prințul Charles și Lady Diana, în perioada primului lor an de căsnicie.

B. DISCO – la originea stilului vestimentar cu acest nume au stat costumele de scenă ale unor interpreți de muzică disco din Statele Unite, la începutul anilor '70 ai secolului trecut. Filmul-manifest al mișcării *disco* a fost „Febra de sîmbătă seara” cu John Travolta în unul din rolurile principale.

Accesorii definitorii: paiete; bijuterii mari; tricouri cu inscripții; șort de satin; un walkman.

Atitudini sau gesturi caracteristice: folosirea patinelor cu roțile.

Personaje-model: interpreții de muzică disco.

C. HIPPIE – la originea acestui stil a fost protestul împotriva conservatorismului burghez, la sfîrșitul deceniului al șaselea al secolului XX. Tinerii *hippie* plecau de acasă, se despărțeau de confortul căminului părintesc, călătoreau mult. Valorile *hippie* sînt: viața în sînul naturii, omul natural, deschiderea maximă spre spiritual și natural, depășirea tuturor prejudecăților. Un *look hippie* din anii '70–'75 ai secolului trecut presupunea plete lungi și la fete, și la băieți, piese de vestimentație caracteristice costumului tradițional al diferitelor popoare, suprapuse una peste alta.

Preferințe muzicale: rock cu efecte exotice, folk.

D. NEW WAVE – „noul val”. Unui reprezentant tipic al stilului *new wave* îi place să călătorească, dar mai ales e preocupat să-și organizeze viața după un plan, după un proiect bine pus la punct, căci el trebuie să devină cineva și prin ceea ce face, nu doar prin felul în care arată.

Accesorii definitorii: cravată subțire, îngustă, costum cu revere înguste, ochelari, servietă sau geantă diplomat. Acest stil s-a generalizat foarte repede în anii '80 ai secolului XX și a cuprins multe categorii de tineri dornici de afirmare. *Erou preferat:* James Bond.

E. PUNK – O înfățișare *punk* presupune lanțuri purtate în loc de cravată, brățări de metal și de piele, o coafură în formă de creastă (*mohawk*), colorată în roșu, galben sau verde, pe un craniu parțial ras. Un machiaj violent, cu elemente grafice și culori din inventarul clovnilor, faptul de a vorbi tare pe stradă, a lovi cu picioarele cutiile goale și tot ce îți iese în cale, plus nihilismul, neîncrederea în viitor – toate acestea făceau portretul unui adolescent *punk* din anii 1976–1980.

19. Ce stiluri vestimentare cunoști? Analizează descrierile propuse la rubrica *Minieniciclopedie* și compară stilurile respective.

Creatoare franceză de modă, regina absolută a modei Parisului anilor '30 ai secolului trecut, unde crease, încă în 1914, propria sa casă de modă. A lansat o celebră linie de parfumuri și un stil vestimentar feminin foarte elegant, caracterizat printr-o simplitate rafinată: taior din tweed, cu nasturi metalici auriu, poșetă de umăr cu lanț auriu, pantofi bicolori, cercei și coliere metalice.

- TEME**

-

- 79

ÎNCEARCĂ ȘI VEI REUȘI

Citește cu atenție și realizează sarcinile propuse. Succes!

- Prietenia e lucrul cel mai greu de explicat. Nu este ceva ce se poate învăța la școală. Dar dacă n-ai învățat ce înseamnă prietenia, înseamnă că n-ai învățat nimic. (*Muhammad Ali*)
- Un prieten adevărat te prinde de mână și îți atinge inima. (*Gabriel García Márquez*)
- Prietenia este firul de aur care leagă inima întregii lumi. (*John Evelyn*)
- Nu te împrieteni cu omul rău, ia pildă de la cei buni. (*Proverb turcesc*)
- Când e vorba de prieteni, cei mai vechi sînt cei mai buni. (*Proverb englez*)
- Când nu ești sigur de caracterul unui om, privește-i prietenii. (*Proverb japonez*)
- Să nu legi niciodată prietenie cu omul pe care nu-l poți respecta. (*Charles Darwin*)
- Prietenia este egalitate armonioasă. (*Pitagora*)
- Un prieten este o persoană cu care pot fi sincer. (*Ralph Waldo Emerson*)

1. Selectează, din text, câte un antonim pentru fiecare cuvînt: (8)

a) ușor – _____	e) bun – _____
b) totul – _____	f) a dezlega – _____
c) fals – _____	g) nou – _____
d) egalitate – _____	h) totdeauna – _____

2. Alcătuiește câte un enunț cu două dintre antonimele găsite, la alegere..... (4)

3. Completează grila:(12)

Gradele de comparație ale adjectivelor						
Pozitiv	Comparativ de superioritate	Comparativ de inferioritate	Comparativ de egalitate	Superlativ relativ de superioritate	Superlativ relativ de inferioritate	Superlativ absolut
Elegant						
Modern						

4. Alcătuiește câte un enunț: (4)

a) cu forma de *comparativ de egalitate* a adjectivului *elegant*;

b) cu forma de *superlativ absolut* a adjectivului *modern*

5. Descrie, în cinci enunțuri, propriul tău stil vestimentar. (10)

6. Scrie trei sfaturi referitoare la alegerea prietenilor..... (6)

7. Comentează, în cinci enunțuri, unul dintre citatele sau proverbele propuse..... (10)

Povestea mea preferată

Ce minunăție sînt poveștile astea...

A. S. PUȘKIN

START

1. Recunoaște personajele și spune din ce povești sînt acestea.

Minienciclopedie

Făt-Frumos

În mitologia română – tânăr fiu de împărat cu calități deosebite (vitejie, ingeniozitate, spirit de dreptate, frumusețe fizică și morală). Cu ajutorul calului său năzdrăvan, înfruntă forțele răului (zmei, balauri, Muma-Pădurii) și iese învingător. Se căsătorește cu Ileana Cosînzeana, după ce o salvează din captivitate, și trăiesc fericiți împreună pînă la adînci bătrîneți.

Ileana Cosînzeana

Personaj al basmelor populare românești. Este atît de frumoasă, că la soare te poți uita, iar la dînsa ba. În frunte are o stea care luminează și noaptea. Iubirea veșnică dintre ea și Făt-Frumos reprezintă un ideal de credință. Întruchipează frumusețea feminină fizică și morală.

2. Completează șirul cu nume de personaje din poveștile populare românești. Făt-Frumos, Ileana Cosînzeana, Roșu-Împărat, ...

PRE-TEXT

3. Citește cuvintele. Pronunță corect diftongii.

Moșneag, minunea, curteancă, împărăteasă, crăiasă, aproape, ciudat, preamărite, noastră, pescuia, torcea, vorbea, se întoarce, se întorcea, să dăruiască, să poftească, să păzească.

4. Alcătuiește enunțuri cu două dintre aceste cuvinte (la alegere).

5. Citește atent povestea. Cum a reacționat peștișorul la ultima dorință a babei?

POVESTEA PESCARULUI ȘI A PEȘTIȘORULUI DE AUR

de Aleksandr Sergheevici PUȘKIN

(versiune prescurtată)

Au trăit cândva un moșneag și o babă

Aproape de marea albastră.

Ei au trăit acolo într-o cocioabă,

Taman vreo treizeci și trei de ani în șir,

Bătrînul cu năvodul pescuia,

Iar baba tot torcea, torcea.

Odată, aruncînd năvodu-n mare,

L-a scos c-un singur peștișor –

Un peștișor ciudat, cu solzi de aur,

Care vorbea asemeni unui om...

– Dă-mi drumu-n mare, bunule pescar,

Și-ți voi plăti, să știi, împărătește,

Îndeplinind orice dorință-a ta.

– Nu-mi trebuie răsplată de la tine,

Afundă-te în marea ta albastră,

Te zbenguiește cît dorești în ea.

Cînd s-a întors bătrînul în cocioabă,

I-a povestit bătrînei lui minunea...

– Întoarce-te și cere-i o covată,

A noastră știi doar bine că-i stricată!

S-a dus atunci pescarul iar acolo

Și a văzut că marea-i tulburată,

Dar a-nceput să cheme peștișorul,

Și peștișorul a venit îndată:

– Ce-ți trebuie, bătrînule, hai spune.

– Ai milă, preamărite peștișor!

Știi, baba mea îmi face zile fripte,

De nu-mi găsesc la bătrînețe tihnă.

Îi trebuie, tot spune, o covată,

C-a noastră e demult stricată.

– N-ai grijă, mergi cu Dumnezeu acasă,

Voi veți avea, să știi, covată nouă.

[...]

– Întoarce-te din nou la mare

Și cere peștișorului de aur

Să-ți dăruiască lîngă mal o casă.

[...]

– Nu mai vreau, auzi, să fiu țărancă,

Ci vreau să fiu la casa mea curteancă.

[...]

– Nu mai vreau de-acu să fiu crăiasă,

Ci vreau, auzi, să fiu împărăteasă.

[...]

– Nu mai vreau să fiu împărăteasă,

Vreau să fiu a mărilor crăiasă,

Să stăpînesc întinsele oceane,

Iar peștișorul însuși să poftească

Să stea în slujba mea, să mă păzească!

Minieniciclopedie

Aleksandr
Sergheevici PUȘKIN
(1799 - 1837)

Scriitor rus, întemeietorul literaturii ruse moderne. Autor de poeme epico-lirice ample (*Ruslan și Ludmila*, *Fîntîna din Bahcisarai*, *Călărețul de aramă* etc.) și al romanului în versuri *Evgheni Oneghin*; inițiator, în Rusia, al romanului istoric realist (*Fata căpitanului*), al nuvelei sociale (*Dama de pică*) și al dramei istorice (*Boris Godunov*).

[...]

Și după-o foarte lungă așteptare
Moșneagul se întoarce la bătrână,
Privi: în fața lui stătea cocioaba,
Bătrîna sta în prag îngîndurată
Și-n fața ei, covata sfărîmată.

Traducere de Liviu Deleanu

CUVINTELE TEXTULUI

DICȚIONAR

cocioabă, *subst.* – лачуга
năvod, *subst.* – невод
covată, *subst.* – корыто
tihnă, *subst.* – liniște, viață liniștită, odihnă
tulburată, *adj.* – neliniștită
a îndeplini, *verb* – a face, a executa
a se afunda, *verb* – погружаться, окунуться
a se zbugui, *verb* – a se juca
sfărîmată, *adj.* – distrusă, nimicită, spartă, stricată

SINONIME

a păzi – a ocroti
taman (*pop.*) – exact, tocmai
ciudat – straniu, bizar, curios
tulburat – neliniștit, frămîntat, zbuciumat, agitat
îndată – repede, imediat
asemeni – asemănător, similar
cîndva – odată, în trecut, demult, altădată

ANTONIME

aproape – departe
a se întoarce – a pleca, a se duce
a veni – a se duce
lung – scurt
tulburată – liniștită

FAMILII DE CUVINTE. FORMAREA CUVINTELOR

poveste – a povesti, povestitor, a repovesti
gînd – a gîndi, îngîndurat, a (se) răzgîndi
pescar – a pescui
pește – peștișor
plată – a plăti, răsplată, a răsplăti
împărat – împărăteasă, împărăție, împărătește
a dori – dorință, doritor
a aștepta – așteptare, neașteptat
bătrîn – a îmbătrîni, bătrînețe, bătrînică

EXPRESII

a-i face cuiva zile fripte/amare/negre –
портить кому-либо жизнь

LECTURA TEXTULUI

6. Alcătuiește îmbinări de cuvinte cu antonimele de mai sus.

7. Formulează propoziții cu elementele familiei de cuvinte: *a povesti – povestitor, a repovesti.*

8. Citește:

- primul dialog dintre peștișor și pescar, redînd prin intonație sentimentele și emoțiile personajelor;
- enunțurile care prezintă începutul poveștii;
- fragmentul care cuprinde ultima dorință a bătrînei;
- fragmentul care demonstrează bunătatea pescarului;
- fragmentul în care baba îl ceartă pe moșneag;
- fragmentul care poate fi intitulat *Pedeapsa*.

9. Răspunde, pe baza textului, la întrebări:

- Unde trăiau bătrîinii?
- Ce ocupații aveau?
- Cum era peștișorul?
- Care a fost rugămintea peștișorului?
- I-a îndeplinit bătrînul rugămintea?
- Cum a reacționat bătrîna cînd a aflat de minune?
- Ce „minuni” a făcut peștișorul pentru babă?

10. Citește expresiv fragmentul care te-a impresionat. Argumentează-ți alegerea.
11. Citește finalul poveștii. Ce sentiment ți-a trezit acesta?
12. Organizați concursul *Cel mai bun actor*. Pentru aceasta, citiți povestea pe roluri.
13. Restabilește, după text, consecutivitatea dorințelor babei.
 Vreau:
 - o casă lângă mal;
 - să fiu curteancă;
 - o covată nouă;
 - să fiu a mărilor crăiasă;
 - să fiu împărăteasă.
14. Reprodu conținutul textului cu ajutorul întrebărilor din exercițiul 7.

SENSURILE TEXTULUI

15. Împarte textul în fragmente. Intitulează-le.
16. Reintitulează povestea cu un proverb adecvat.
17. Adresează câte o întrebare fiecărui personaj din poveste.
18. Redă conținutul poveștii în numele peștișorului. Poți începe astfel:
 „Într-o zi mă zbenguiaam în mare cu alți peștișori. Deodată am observat un obiect cunoscut. Da, era năvodul unui bătrîn care pescuia în acele locuri de vreo treizeci și trei de ani...”
19. Ce este real și ce este fantastic în *Povestea pescarului și a peștișorului de aur*?
20. Autorul menționează în titlul poveștii numai două personaje. Cum crezi, de ce? Argumentează.
21. Formați trei echipe. Caracterizați personajele poveștii după faptele și comportamentul lor.
22. Care dintre următoarele proverbe o caracterizează cel mai bine pe bătrînă? Argumentează.
 - Nemulțumitului i se ia darul.
 - Lăcomia strică omenia.
 - Zgîrcitul e totdeauna sărac.

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

IMPERATIVUL. UTILIZAREA VERBELOR LA MODUL IMPERATIV

Amintește-ți!

Indicativul prezent	Imperativul (+)	Imperativul (-)
Mama deschide ușa. Maria citește condiția exercițiului. Maxim repetă întrebarea.	Mamă, deschide , te rog, ușa! Maria, citește condiția exercițiului! Maxim, repetă întrebarea!	
Infinitivul	Imperativul (+)	Imperativul (-)
A deschide A citi A repeta		Nu deschide! Nu citi! Nu repeta!
Indicativul prezent	Imperativul (+)	Imperativul (-)
Voi deschideți Voi citiți Voi repetați	Deschideți caietele! Citiți în gând! Repetați în cor!	Nu deschideți! Nu citiți! Nu repetați!

- 23.** Recitește povestea. Selectează toate verbele la imperativ. Ce exprimă aceste verbe (un sfat, un ordin, o rugămintă)?
- 24.** Conjugă oral următoarele verbe la imperativ, conform modelului propus:
a citi – citește – nu citi – citești – nu citești.
 A lucra, a cânta, a spune, a vorbi, a arunca, a privi, a se zbenguî, a copia.
- 25.** Formați trei echipe. Folosind verbe la imperativ, formulați cinci sfaturi pentru colegul care:
- întîrzie sistematic la școală;
 - vrea să cunoască mai bine limba română.
 - încalcă disciplina la lecții;

PRACTICUM

- 26.** Imaginează-ți că bătrîna din poveste ar trăi în secolul nostru. Care ar fi dorințele ei?
- 27.** Imaginează-ți că pescarul nu l-ar fi eliberat pe peștișor. Cum s-ar fi desfășurat mai departe acțiunea poveștii?
- 28.** Imaginează-te pe tine în locul pescarului care a prins peștișorul de aur. Cum ai fi procedat tu în locul lui? Ce ai fi cerut de la peștișor?
- 29.** Formați perechi. Imaginați-vă că sînteți în locul peștișorului de aur.
- Cum l-ai fi răsplătit voi pe bătrîn?
 - Cum ați fi pedeapsit-o pe babă?
- 30.** Formați echipe. Imaginați-vă că peștișorul cade a doua oară în năvodul moșneagului. Continuați povestea, imaginîndu-vă cum ar fi procedat bătrînul.
- 31.** Formați perechi. Imaginați-vă și continuați povestea, improvîzînd un dialog între moșneag și babă după pedeapsă.
- 32.** Argumentează, cu referire la conținutul poveștii, actualitatea mottoului:
 „Ce minunăție sînt poveștile astea...” (A. S. Pușkin)
- 33.** Imaginează-ți că ești prezentatorul/prezentatoarea unei emisiuni pentru copii și trebuie să prezinți topul poveștilor din imaginile de la începutul unității.

Repere: *clasament, cel mai mare punctaj, pe următoarea poziție/treaptă, cunoscuta poveste etc.*

- Explică de ce le-ai distribuit astfel.
- Propune pentru top alte cinci denumiri de povești.
- Confruntă clasamentul tău cu cel al colegului.

TEME

- 34.** La finalul poveștii,
 „Bătrîna sta în prag îngîndurată
 Și-n fața ei covata sfărîmată”.
 Continuă povestea, încercînd să-i „citești” gîndurile.
- 35.** Împrovizează, în 8–10 enunțuri, un sfîrșit fericit al poveștii.
- 36.** Argumentează, în șase-opt enunțuri, afirmația că în *Povestea pescarului și a peștișorului de aur* asistăm la un spectacol al triumfului binelui asupra răului.

Muzica mea preferată

*Muzica este poate ultimul cuvînt al artei,
aşa cum moartea este ultimul cuvînt al vieţii.*

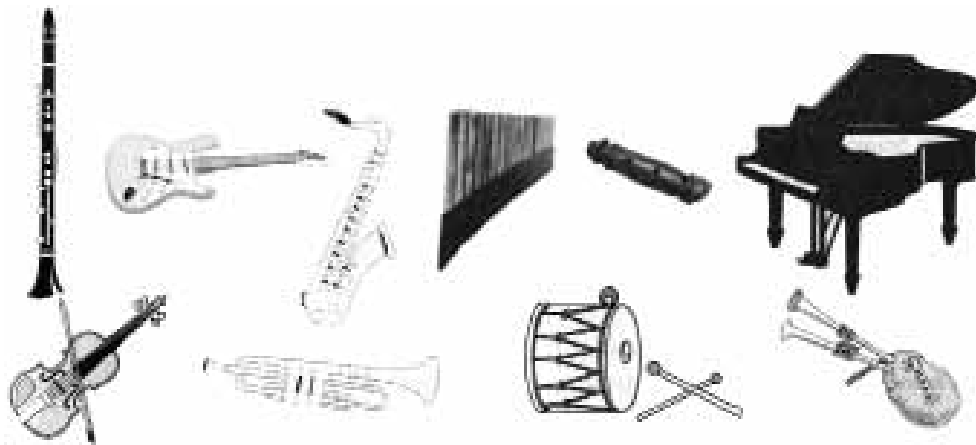
Heinrich HEINE

Minieniciclopedie

Înfiinţat în 1956, Concursul de Cîntece **Eurovision** are loc anual în luna mai. Scopul concursului este de a încuraja producerea de muzică de calitate. Fiecare ţară participantă alege un concurent în urma unei competiţii naţionale. În timpul transmisiunii în direct a finalei europene, învingătorul este desemnat prin televoting, adică este votat de spectatori prin telefon. În decursul anilor, concursul a fost cîştigat de astfel de nume mari ale muzicii pop ca ABBA (1974), Céline Dion (1988), Toto Cutugno (1990). În 2005, Moldova a participat la această competiţie pentru prima oară, fiind reprezentată cu cinste de formaţia *Zdob şi Zdub*.

START

1. Cum se numesc instrumentele din imaginile de mai jos?

2. Ce alte instrumente muzicale mai cunoşti?
3. Care sînt instrumentele populare tradiţionale ale etniei din care faci parte?
4. Lucrînd în echipe, faceţi, în decurs de două minute, cîte o listă cît mai mare de:
 - a) nume de interpreţi cunoscuţi;
 - b) nume de compozitori;
 - c) nume de formaţii muzicale.

PRE-TEXT

- Citeşte. Ce sînt hotărîţi să facă membrii formaţiei *Zdob şi Zdub*?

MOLDOVA LA EUROVISION

Pe la începutul anului 2005, foarte mulţi cetăţeni ai Europei, auzind cuvîntul *Moldova*, ar fi întrebat neapărat: unde se află această ţară? De aceea, participarea unor moldoveni la concursul *Eurovision* a însemnat mai multe lucruri deodată: surpriză, uimire, apoi admiraţie.

Surpriză, pentru că un grup de rock alternativ a hotărît să participe la un concurs considerat a fi unul de muzică pop. Uimire, pentru că aceşti necunoscuţi dintr-o ţară neştiută au făcut un show de zile mari, zguduind sala cu acordurile muzicii lor. Şi admiraţie pentru felul în care au ştiut să valorifice, într-o singură melodie, vechiul şi noul, folclorul şi modernitatea, focul tinereţii şi farmecul vîrstei a treia.

Echipa *Zdob şi Zdub* s-a întors acasă cu capul sus. Au evoluat excelent, uimind întreaga Europă. Au realizat aproape imposibilul: concurînd cu interpreţi de muzică „mult mai uşoară”, au reuşit să ocupe locul şase. Pieşa *Boonika bate doba*, interpretată de *Zdob şi Zdub* împreună cu mătuşa Lidia Bejenaru de la Văleni, a devenit un hit internaţional.

După întoarcerea triumfală de la Kiev, *Zdubii* n-au rămas la Chișinău multă vreme: au plecat din nou la Văleni, acolo unde o descoperiseră cîndva pe Boonika. Satul Văleni i-a întâmpinat pe băieți ca o gură de rai, fără prea multe elemente de civilizație și tehnologii ultramoderne, dar cu mult spirit basarabean și cu tradiții folclorice autentice. Înainte de a se odihni pe malul Prutului, băieții au susținut un concert live la casa de cultură, împreună cu ansamblul de dansuri folclorice și cu orchestra de muzică populară din sat. A fost un cadou special pentru familia Bejenaru și pentru toți consătenii acesteia.

Pîna acum, *Zdubii* au înregistrat și au lansat opt albume, devenite deja foarte populare, au ajuns laureați ai mai multor concursuri, au obținut diverse premii și mențiuni. Sînt foarte hotărîți să creeze și să lanseze și în continuare piese noi, dar vor relua și piesele îndrăgite mai vechi. Doresc să se inspire din folclorul basarabean autentic, să-și păstreze stilul, ritmul și forța de creație. Și sînt foarte siguri că Europa va afla astfel mult mai multe despre Moldova și despre oamenii ei.

CUVINTELE TEXTULUI

DICȚIONAR

neapărat, *adv.* – numaidecît, cu siguranță

a evolua, *verb* – aici: a se prezenta

a valorifica, *verb* – a scoate în evidență valoarea unui lucru

a concura, *verb* – a participa la un concurs, a lupta pentru înțietate

a obține, *verb* – a primi, a cîștiga

a interpreta, *verb* – aici: a cînta o piesă muzicală

a susține (un concert, un recital), *verb* – a prezenta în fața publicului

a înregistra, *verb* – aici: a imprima cu mijloace tehnice piese muzicale

a lansa, *verb* – aici: a pune în circulație, a difuza

a relua, *verb* – aici: a cînta o piesă mai veche într-un nou aranjament

a se inspira, *verb* – a folosi ca izvor de forțe și idei creatoare
autentic, *adj.* – adevărat

SINONIME

a hotărî – a decide

a întâmpina – a întîlni

spirit – suflet

ANTONIME

cunoscut – necunoscut

tinerete – bătrînețe

popular – nepopular

hotărît – nehotărît

a păstra – a pierde

FAMILII DE CUVINTE.

FORMAREA CUVINTELOR

a interpreta – interpretat, interpretare

a înregistra – înregistrat, înregistrare, reînregistrare

a lansa – lansat, lansare, relansare

NOTA BENE!

Compară cu variantele din limba maternă:

concurs	civilizație	album
grup	tehnologie	laureat
acord	tradiție	premiu
melodie	concert	stil
piesă	ansamblu	ritm
hit	orchestră	

EXPRESII

de/la zile mari – excepțional, cu ocazii deosebite

vîrsta a treia – perioada de după pensionare

LECTURA TEXTULUI

- Alcătuiește îmbinări cu cinci dintre cuvintele asemănătoare cu cele din limba maternă de la rubrica *Nota bene!*
- Formulează propoziții cu îmbinările alcătuite. Discută cu colegul / colega și transcrie de la el/ea două propoziții care ți-au plăcut mai mult.
- Citește:
 - fragmentul care explică ce a însemnat participarea unor moldoveni la concursul *Eurovision*;

Din istoria cuvintelor

Termenul **muzică** își are originea în vechea greacă – *musike* – și provine de la numele Muzelor, care erau zeițele inspiratoare ale cîntecului și protectoarele artelor și științelor. Inițial, acest cuvînt desemna nu numai *muzica* propriu-zisă, ci toate domeniile patronate de Muze, însemnînd literal „cele ale Muzelor”. De numele acelor ași ocrotitoare ale artelor și științelor se leagă și cuvîntul *muzeu*: „lăcaș al muzelor”.

Din istoria cuvintelor

În Grecia antică, **orchestra** reprezenta partea cea mai joasă, de formă semicirculară, a teatrelor, care se afla între scenă și locurile pentru spectatori. Acolo, în timpul spectacolelor, cînta și dansa corul. De aici îi vine și numele, căci, în greaca veche, *orcheisthai* însemna „a dansa”. Azi, singurul lucru care mai amintește de vechea **orchestra** este locul ocupat de orchestră – între spectatori și scenă – la teatrul de operă.

- fragmentul care prezintă rezultatele moldovenilor la concurs;
- fragmentul care descrie ce au făcut *Zdob și Zdub* după ce s-au întors de la Kiev;
- fragmentul care descrie planurile membrilor formației.

8. Răspunde la întrebări:

- Ce fel de grup este *Zdob și Zdub*?
- Ce fel de show au făcut *Zdubii* la Kiev?
- Ce au știut să valorifice membrii formației?
- Cine este Boonika?
- Unde a avut loc primul concert al formației după întoarcerea de la *Eurovision*?
- Cîte albume a înregistrat formația?

SENSURILE TEXTULUI

- Cum crezi, de ce se întrebau europenii: *unde se află această țară* (Moldova)?
- Cum înțelegi acest lucru: *a valorifica, într-o singură melodie, vechiul și noul, folclorul și modernitatea, focul tinereții și farmecul vîrstei a treia*?
- Cum trebuie să fie un *show de zile mari*, după părerea ta?
- Cum apreciezi gestul *Zdubilor* de a face un cadou special familiei Bejenaru și tuturor consătenilor acesteia?
- Ce elemente de civilizație și tehnologii ultramoderne pot fi întâlnite în viața de la țară? Dă exemple concrete.
- Ce tehnologii ultramoderne sînt folosite astăzi în domeniul muzicii?
- Lucrînd în echipe, conform indicațiilor profesorului, răspundeți la întrebarea: *Ce înseamnă spirit basarabean*? Enumerați cît mai multe caracteristici.
- Zdubii* sînt foarte hotărîți să creeze și să lanseze și în continuare piese noi, dar vor relua și piese mai vechi. Află ce atitudine au colegii/colegele tale față de reluarea pieselor mai vechi.

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

UTILIZAREA VERBELOR LA PERFECTUL COMPUS

Verbele la perfectul compus exprimă o acțiune săvîrșită și încheiată în trecut. Perfectul compus se formează în felul următor:

- formele de auxiliar ale verbului **a avea** la indicativ prezent (*am, ai, a, am, ați, au*) + **participiul** verbului de conjugat.

În cîțiva ani **am adunat** o colecție mare de casete și discuri cu muzică bună. **Ai văzut** și tu că e destul de amplă. Și prietena mea **a apreciat** acest fapt. De curînd **am ascultat** împreună cu niște colegi un CD al cîntăreței Cezaria Evora. **Ați auzit** de ea? Prietenii mei **au rămas** absolut impresionați de muzica ei.

- Selectează și transcrie din textul *Moldova la Eurovision* verbele la perfectul compus.
- Alcătuiește o relatare succintă (4-5 propoziții) despre ceva ce ai făcut recent, folosind cîteva dintre verbele transcrise din text.

PRACTICUM

19. Examinează afișul cu atenție. La care dintre concertele anunțate ai vrea să mergi? De ce?

11 martie	Orchestra de Muzică Populară „Lăutarii” și maestrul Nicolae Botgros	Un nou program de cîntece și piese folclorice instrumentale în interpretarea vestitei orchestre și a cîntăreților dumneavoastră îndrăgiți.
18 martie	Orchestra Teatrului Național de Operă și Balet	O seară de muzică clasică.
25 martie	Gregory Brown, în cadrul turneului internațional	Un jazzman de excepție, un saxofonist care uimește prin virtuozitate și improvizatie.
18 aprilie	<i>Alternosfera</i> (Republica Moldova), <i>Bi-2, Ceaif</i> (Rusia), <i>Vama veche</i> (România)	Rock-cancelaria.
28 aprilie	„Galbenă gutuie”	Ediția a noua a Festivalului Național de Muzică Folk.
7 mai	„Amintiți-vă de anii ‘60...”	Șlagăre ale muzicii pop românești și internaționale, cu membrii formației <i>Noroc</i> .
29 mai	Un debut pe scena Palatului Național: grupul <i>Noise ON</i> .	Muzică hip-hop – despre tineri și pentru tineri.

20. Să presupunem că ai fost la concertul ales. Povestește despre acesta, folosind corect verbele la perfectul compus.

21. Cînd ai fost ultima dată la un concert? Structurează o relatare succintă despre acesta.

22. Ce fel de muzică preferi:

- a. cînd ești la o petrecere cu prietenii;
- b. cînd te odihnești;
- c. cînd ești singur(ă);
- d. cînd dansezi la discotecă?

23. Ce fel de muzică se bucură de succes acum? Cum ai caracteriza-o?

24. Cînti la vreun instrument? Dacă da, vorbește despre aceasta, folosind corect verbele la perfectul compus:

- Cînd ai învățat să cînti?
- Cine ți-a fost profesor?
- Cît de bine ai învățat să cînti?
- Ai vreun instrumentist în calitate de model?

25. La ce instrument ai vrea să înveți a cînta? De ce?

26. Ce festivaluri de muzică, naționale sau internaționale, cunoști?

27. În care dintre localitățile enumerate mai jos au loc festivaluri de muzică?

Ce evenimente culturale au loc în celelalte orașe?

San Remo, Los Angeles, Bacău, Mamaia, Cannes, Chișinău, Brașov, Veneția.

28. Lucrează în pereche cu colegul/colega. Enumerați cît mai multe personalități despre care se poate spune că au promovat spiritul basarabean (în domeniul muzicii, picturii, teatrului, filmului, bisericii, literaturii, educației, sportului etc.).

29. Ce înseamnă, după părerea ta, folclor autentic?

Din istoria cuvintelor

În Antichitate, eroii care săvîșiseră fapte deosebite, poeții și atleții care ieșiseră învingători într-o competiție erau distinși cu cununii de laur, fiindcă acest arbore veșnic verde este un simbol al nemuririi și al victoriei. În limba latină, cununii de lauri i se zicea *laurea*, iar cel încununat era numit *laureatus*. În zilele noastre, **laureatul** este o persoană care a obținut un înalt premiu pentru merite deosebite într-un domeniu de activitate.

Minieniciclopedie

JAZZ – gen de muzică sincopată, caracterizat prin improvizații de înaltă virtuozitate. A apărut prin anii 1900 –1920. Inițial era muzică de dans, de cele mai multe ori existind și un vocalist. La originea jazzului se află muzica negrilor americani. Re-prezentanți remarcabili: Louis Armstrong, Charlie Parker, Ella Fitzgerald.

POP – adică muzică populară, bine cunoscută. Include orice gen de muzică modernă cu largă audiență la public, în afară de jazz și muzica clasică: rock-and-roll, punk, disco, reggae, soul, hip-hop, rap, techno etc.

REGGAE – gen de muzică venind din Jamaica, cu un ritm de tobe accentuat, cu o parte de bas gravă, profundă și cu partea vocală interpretată adesea în recitativ.

SOUL – stil muzical reprezentând o sinteză între blues, jazz și muzica de cult (religioasă), apărut în anii '50 ai secolului XX. Uneori această denumire este folosită pentru muzica populară a negrilor americani.

HIP-HOP – gen al muzicii pop apărut la New York în anii '80 ai secolului XX, caracterizat printr-un sunet specific obținut prin rotirea manuală a unui disc de vinil (înlocuită, în ultima vreme, cu selectarea digitală a sunetelor dorite) și printr-un ritm sacadat al tobelor. Partea vocală este interpretată în recitativ.

30. Ce formații sau interpreți de folclor autentic cunoști?

31. Discutați în echipe și structurați argumente în favoarea afirmației:

Prin intermediul formației *Zdob și Zdub*, Europa a aflat multe lucruri despre Moldova și despre oamenii ei.

TEME

32. Documentează-te și prezintă o informație despre:

- a. formația ta preferată; b. instrumentistul preferat; c. compozitorul preferat; d. interpretul preferat.

Menționează:

- când ai auzit prima dată de ea/el;
- ce piese ai audiat;
- ce ți-a plăcut cel mai mult;
- ce ai vrea să mai afli despre această formație/acest instrumentist etc.

33. Construiește o grilă asemănătoare celei de mai jos. Pune întrebări câtorva persoane din categoriile vizate și află ce preferințe muzicale au.

	Ce fel de muzică preferă?	Care este interpretul preferat?	Care este formația preferată?
Colegii de clasă			
Prieteni tăi			
Cineva dintre persoanele adulte (părinți, bunici sau alte rude, cunoștințe)			

34. Selectează și prezintă o informație detaliată despre un interpret/o interpretă care îți place:

- din Republica Moldova;
- din SUA;
- din România;
- din Bulgaria;
- din Rusia;
- din Ucraina;
- din Marea Britanie;
- din altă țară.

35. Găsește, cu ajutorul dicționarului, explicații pentru următorii termeni de circulație internațională:

- remix
- top
- hit
- long play
- single
- grand prix
- box-office
- remember
- play-back

36. Comentează aforismul lui Heinrich Heine care servește drept motto unității.

37. Au participat cei de la „Zdob și Zdub” și la alte ediții ale Eurovisionului?

Documentează-te și prezintă o informație succintă despre aceasta.

38. Selectează și prezintă o informație mai amplă despre concursul *Eurovision*.

39. Avansează presupuneri: ce interpreți ar putea reprezenta Republica Moldova la *Eurovision* în anii următori?

40. Alcătuieste o listă de întrebări pe care le-ai adresa membrilor formației *Zdob și Zdub* (în legătură cu participarea lor la concurs, privitor la creație, planuri etc.). Improvizează interviul cu câțiva dintre colegi/colege.

Săritură în lungime.
Imagine pe un vas antic,
c. 510 î.H.

Varia

Programul competițional al Olimpiadelor antice includea următoarele probe:

- alergări la 1 stadiu (193 m);
- alergări la 2 stadioi;
- alergări la 7/14 stadioi;
- alergări în armură (coif, jambiere și scut) la 2/4 stadioi;
- curse de care (cu 2 ori cu 4 cai);
- aruncarea suliței;
- sărituri în lungime (de pe loc, dar cu două mici haltere în mâini);
- aruncarea discului;
- luptă (adversarul trebuia răsturnat la pământ de trei ori);
- pancration (luptă în care erau permise, practic, orice fel de lovituri);
- pugilat (strămoșul boxului modern);
- pentatlon (combinație din cinci discipline: alergare, aruncarea discului, aruncarea suliței, sărituri în lungime, luptă). Se considera proba cea mai completă.

START

1. Formați patru echipe. Timp de patru minute, enumerați cât mai multe:

- probe sportive din cadrul actualelor ediții ale Jocurilor Olimpice de vară;
- probe sportive din cadrul actualelor ediții ale Jocurilor Olimpice de iarnă;
- echipe de fotbal celebre;
- nume de sportivi renumiți și sporturile practicate de aceștia.

2. Citește cu atenție. Care cuvinte sînt de prisos în seriile care urmează?

- box, baschet, fotbal, handbal, hochei, volei;
- aruncarea greutății, aruncarea discului, aruncarea ciocanului, aruncarea mingii, aruncarea suliței;
- sărituri în înălțime, sărituri cu prăjina, aruncarea discului, judo, maraton, decatlon;
- sol, sărituri, bară fixă, paralele, cal cu mînere, inele, scrimă;
- craul, spate, bras, floretă, fluture, mixt.

3. Numește un sportiv:

- a cărui evoluție o urmărești cu sufletul la gură;
- a cărui victorie te-a bucurat nespuse de mult;
- a cărui înfrîngere la un pas de medalia de aur te-a întristat pînă la lacrimi;
- cu care ai vrea să te întâlnești și să discuți.

PRE-TEXT

- Citește textul. Care a fost primul succes major al gimnastei Nadia Comăneci?

NADIA COMĂNECI: UN ZECE PERFECT

Celebra sportivă Nadia Elena Comăneci (n. 12 noiembrie 1961, Onești, România) este cîștigătoarea a cinci medalii olimpice și prima gimnastă căreia toți arbitrii i-au acordat calificativul *zece* într-un concurs olimpic de gimnastică sportivă. Este considerată a fi una dintre cele mai de seamă sportive ale secolului XX și una dintre cele mai mari gimnaste ale lumii din toate timpurile.

Nadia Comăneci.
Reproducere după coperta
revistei Time.

Nadia Comăneci azi

Părinții, Gheorghe și Ștefania-Alexandrina Comănești, i-au pus numele Nadia după numele unei eroine dintr-un film rusesc, Nadejda (adică *speranță*). Ambii îndrumători cu care și-a început antrenamentele – renumitul antrenor Bela Karolyi și soția acestuia, Martha – au remarcat, în scurt timp, talentul fetei. La vârsta de 13 ani, Nadia a obținut primul său succes major: trei medalii de aur și una de argint la Campionatele Europene din 1975 de la Skien, Norvegia. În același an, agenția de știri *Associated Press* a numit-o „Atleta Anului în România”. La 14 ani, Comănești a devenit o adevărată vedetă a Jocurilor Olimpice de vară din 1976 de la Montréal, Québec (Canada). Rezultatele ei au fost nemaipomenite: Nadia a fost prima gimnastă care a obținut, de șase ori (!), scorul perfect de zece la o Olimpiadă. A câștigat trei medalii de aur (individual compus, bîrnă și paralele), o medalie de argint (echipă compus) și una de bronz (exercițiul la sol).

La Jocurile Olimpice din 1980 de la Moscova, Comănești s-a clasat, la individual compus, a doua după Elena Davîdova. Amîndouă au evoluat excelent. Este însă un fapt curios că Nadia a evoluat înaintea Elenei, dar a fost nevoită să-și aștepte nota pînă cînd și Davîdova și-a încheiat exercițiul. Nadia a luat aurul la bîrnă și a mai câștigat o medalie de aur la sol. Tuscinci româncele au dobîndit medaliile de argint în competiția pe echipe.

După Jocurile de la Moscova, Nadia s-a retras din activitatea competițională. În noiembrie 1989, ea a emigrat în Statele Unite ale Americii, trecînd ilegal granița româno-maghiară. Acest fapt i-a provocat o puternică nemulțumire „familiei de vîrf” a României, familia Ceaușescu.

Nadia și-a petrecut următorii ani promovînd linii vestimentare pentru gimnaste, echipament de aerobică, rochii de mireasă etc. În 1994, ea și-a anunțat logodna cu gimnastul american Bart Conner și amîndoi au venit în România. Era din nou acasă, pentru prima dată de la plecare. Cei doi s-au căsătorit în România, în luna aprilie a anului 1996.

În 1999, Comănești a devenit prima sportivă invitată să vorbească la Națiunile Unite pentru a lansa anul 2000, Anul Internațional al Voluntariatului. În prezent, preocupările Nadiei sînt legate de gimnastică și de acțiuni de caritate în întreaga lume. A fost distinsă de două ori cu *Ordinul Olimpic* instituit de Comitetul Olimpic Internațional. În decembrie 2003 a fost publicată prima ei carte: *Scrisori către o tînără gimnastă* (în engleză: *Letters To A Young Gymnast*).

CUVINTELE TEXTULUI

DICȚIONAR

îndrumător, *subst.* – persoană care arată cuiva drumul, îndreptîndu-l în direcția potrivită, care călăuzește pe cineva într-un domeniu

a remarca, *verb* – a observa, a evidenția, a constata

major, *adj.* – foarte important, principal

bîrnă, *subst.* – бревно

paralele, *subst.* – брусья

sol, *subst.* – probă de gimnastică executată la nivelul podelei

competițional, *adj.* – de competiție, соревновательный, состязательный

a promova, *verb* – a susține, a sprijini făcînd să progreseze, să se dezvolte

caritate, *subst.* – милосердие, благотворительность

SINONIME

renumită – celebră, cunoscută, vestită, faimoasă
secol – veac

perfect – desăvîrșit, ideal, minunat, impecabil

a obține – a câștiga, a căpăta, a primi, a dobîndi
îndrumător – călăuză, sfătuitoare, povățuitoare

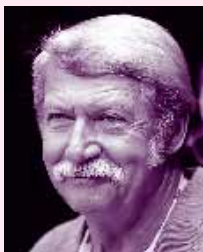
FAMILII DE CUVINTE. FORMAREA CUVINTELOR

competiție – competițional, competitor, competitiv, competitivitate

a câștiga – câștigare, câștig, câștigător, câștigat

Minieniciclopedie

Onești – oraș în județul Bacău, România, menționat pentru prima dată în 1436. Aici se află o biserică ortodoxă ctitorită, în 1493-1494, de domnitorul Moldovei Ștefan cel Mare. În localitate există o școală de gimnastică feminină, unde și-a început cariera sportivă Nadia Comăneci.

Bela KAROLYI

(n.1942, Cluj, România)
Antrenor român de origine maghiară, „descoperitorul” Nadiei Comăneci. A revoluționat gimnastica feminină. În 1981 a emigrat în SUA, unde a preluat, împreună cu soția sa, Martha, echipa americană de gimnastică, transformând-o, treptat, într-o super-putere mondială. Este antrenorul cu cele mai multe succese din istoria gimnasticii: elevele lui, din România și din SUA, au dobândit 9 medalii de aur olimpice, 15 medalii de aur la campionatele mondiale și 12 titluri europene.

4. Care sînt echivalentele următoarelor cuvinte în limba ta maternă?
medalie, talent, gimnastă, campionat, arbitru, atlet, concurs, a emigra, olimpic, ilegal, eroină, graniță, film.
5. Selectează din rubrica *Dicționar*:
 - termenii din sport;
 - cuvîntul care desemnează o atitudine miloasă, plină de generozitate față de cineva;
 - cuvîntul care poate fi confundat cu sinonimul verbului *a aprecia*;
 - termenul care face parte din familia lexicală a cuvîntului *drum*.
6. Alcătuieste îmbinări de cuvinte:

	ce?		pe cine?
a remarca	unde?	a promova	ce?
	cînd?		cum?
7. Exclde, din fiecare serie de cuvinte, unitatea lexicală de prisos:
 - a) generozitate, filantropie, caritate, competiție, bunătate;
 - b) îndrumare, drumeț, drumușor, brumă, drum;
 - c) bîrnă, paralele, inele, sol;
 - d) a remarca, a evolua, competițional, a promova.

LECTURA TEXTULUI

8. Selectează din text și citește enunțurile referitoare la:
 - numele dat viitoarei gimnaste;
 - antrenorii Nadiei Comăneci;
 - primul succes major al sportivei;
 - rezultatele Nadiei la Jocurile Olimpice de la Montréal;
 - distincțiile gimnastei.
9. Răspunde, cu ajutorul textului, la următoarele întrebări:
 - Cînd și unde s-a născut celebra sportivă Nadia Comăneci?
 - Ce semnifică numele Nadia?
 - Cine au fost antrenorii renumitei gimnaste Nadia Comăneci?
 - Cîte medalii a cîștigat Nadia Comăneci la Jocurile Olimpice de la Montréal?
 - Cum a evoluat Nadia Comăneci la Olimpiada din 1980?
 - Ce evenimente s-au produs în viața Nadiei în anul 1994?
 - De cîte ori a urcat pe podiumul olimpic marea gimnastă Nadia Comăneci?
 - Care sînt preocupările de ultimă oră ale Nadiei Comăneci?
10. Povestește despre:
 - primul succes major al gimnastei Nadia Comăneci;
 - performanțele pe care le-a înregistrat Nadia Comăneci la Olimpiada din 1976;
 - evoluția gimnastelor românce la Jocurile Olimpice din 1980;
 - meritele și distincțiile Nadiei Comăneci.
11. Redați, în lanț, conținutul textului, ghidîndu-vă după următoarele perechi de repere:
 - 12 noiembrie – Onești;
 - toți arbitrii – zece;
 - secolul XX – lume;
 - părinții – speranță;
 - 1980 – tuscinci româncele;
 - a promova – linii vestimentare;
 - Nadia Comăneci – Bart Conner;
 - 1999 – Națiunile Unite;

Minieniciclopedie

Montréal – oraș în sud-estul Canadei, în provincia Québec, cu populație majoritar francofonă. Important centru cultural, comercial, financiar și industrial, întemeiat în 1642 sub numele Ville-Marie. În 1976, aici s-a desfășurat ediția a XXI-a a Jocurilor Olimpice de Vară moderne.

- ambii îndrumători – talentul;
- 13 ani – Campionatele Europene;
- Montréal – vedetă;
- de șase ori – zece;
- actualmente – gimnastică/caritate;
- de două ori – Ordinul Olimpic;
- 2003 – prima carte.

12. Povestește textul/un fragment al textului în numele:

- Nadiei Comăneci;
- mamei Nadiei Comăneci;
- antrenorului Bela Karolyi;
- unui arbitru internațional;
- gimnastei Elena Davidova;
- lui Bart Conner;
- unei tinere gimnaste.

13. Redă succint conținutul textului în numele Nadiei Comăneci, parcurgând următorul drum: *Onești – Skien – Montréal – SUA – România – Onești*.

SENSURILE TEXTULUI

14. Cum crezi:

- de ce Nadia Comăneci s-a retras din activitatea competițională după Olimpiada de la Moscova;
- de ce Nadia Comăneci a emigrat în Statele Unite ale Americii;
- despre ce lucruri povestește Nadia Comăneci în *Scrisori către o tinără gimnastă?*

15. Argumentează că textul ar putea fi reintitulat în felul următor:

- *Vedeta Jocurilor Olimpice;*
- *Gimnastică și Caritate;*
- *Speranța din Onești;*
- *Perfecțiune.*

16. Lucrând în perechi, aduceți cât mai multe argumente care să justifice titlul textului.

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

Din istoria cuvintelor

Termenul grecesc *athlētēs* „luptător, participant la o competiție”, împrumutat de limba latină – *athleta* – și preluat de cea mai mare parte a limbilor moderne (franceză – *athlète*, engleză – *athlete*, germană – *Athlet*, italiană – *atleta*, română – **atlet**, spaniolă – *atleta*, rusă – *amnem*), derivă din substantivul *āthlon* „luptă, competiție”, dar și „premiu pentru învingător”.

NUMERALUL. UTILIZAREA NUMERALELOR COLECTIVE

Ambii antrenori au lucrat cu **tuscinci** gimnastele.

Tuscinci gimnastele au câștigat medalia de aur în competiția pe echipe.

- Numeralesle **ambii**, **tuscinci** din exemplele de mai sus indică grupuri de obiecte/ ființe numărate, specificul lor constând în ideea de însoțire. Numeralesle colective indică deci ansambluri de obiecte.
- Pentru un colectiv de **doi** există două numeralesle sinonime, fiecare având forme diferite după gen:
amîndoi, **ambii** (masculin);
amîndouă, **ambele** (feminin și neutru).
- Modul de formare a numeraleslor colective:
 - a. pentru colective de 3-8 se formează alăturînd elementul **tus-** numeralului cardinal propriu-zis. De exemplu: **tustrei**, **tuspatru**, **tuscinci**, **tusșase**, **tusșapte**, **tusopt**;
 - b. unele numeralesle colective se formează din elementul **cîteși** + numeralul cardinal propriu-zis: **cîteșitrei**, **cîteșipatru**, ..., **cîteșiopt**;

- c. sensul de numerele colective îl preiau și construcțiile alcătuite din adjectivul **toți** (*toate*) + numerele cardinale propriu-zise: **toți** (*toate*) **nouă**, **toți cei** (*toate cele*) **douăzeci și doi** (*douăzeci și două*)...
- Numerele colective corespunzătoare lui 3 au forme de feminin-neutru: **tustrele**, **cîteșitrele**.
 - Numerele colective **ambii** (*ambele*) și **amîndoi** (*amîndouă*) au forme de genitiv-dativ:

N.-A. ambii , ambele ;	N.-A. amîndoi , amîndouă ;
G.-D. ambilor , ambelor ;	G.-D. amîndurora .
 - Cînd stă înaintea unui substantiv, numeralul **amîndurora** își pierde **a**-ul final de la G.-D. : caietele **amînduror** elevi.
 - Numerele colective nu se vor confunda cu substantivele cu sens colectiv: **pereche**, **duet**, **trio**, **troică**, **triplet**, **terțet**, **duzină** etc.

Din istoria cuvintelor

La originea termenilor cu circulație internațională **gimnast**, **gimnastică** (franceză – *gymnaste, gymnastique*; engleză – *gymnast, gymnastics*; germană – *Gymnastiker, Gymnastik*; italiană – *ginnasta, ginnastica*; spaniolă – *gimnasta, gimnástica*; rusă – *гимнаст, гимнастика*) se află cuvintele din greaca veche *gymnastēs* „gimnast” și *gymnastikē* „(arta) gimnastică”. Acestea provin de la adjectivul *gymnos* „gol, despuiat”, căci exercițiile gimnastice se practicau, în Grecia antică, fără nici un fel de îmbrăcăminte.

PRACTICUM

17. Selectează din text numerele colective. Încadrează-le în contexte proprii.

18. Grupează în patru categorii următoarele cuvinte:

cinci, primul, ambii, duzină, treisprezece, șaptesprezece, întâi, tustrei, pereche, opt, amîndouă, duet, cîteșisapte.

Alcătuiește enunțuri cu cîte un cuvînt (la alegere) din fiecare categorie.

19. Formați echipe. Enumerați cît mai multe sporturi care se practică în echipă. Scrieți în dreptul fiecăruia numeralul cardinal care indică numărul de sportivi din care se constituie echipa. Transformați numeralul cardinal în numeral colectiv, încadrîndu-l într-un enunț.

Model: Fotbal – 11. *Toți cei 11 fotbaliști desemnați pentru meciul final primesc ultimele indicații din partea antrenorului.*

20. Continuă fiecare enunț, folosind pe lîngă numeralul cardinal numeralul colectiv corespunzător.

Model: *Ieri am găsit două monede. – Ieri am găsit două monede și ambele datează din secolul al XVIII-lea.*

- Am primit două note de „patru”...
- În clasa noastră sînt unsprezece fete...
- Pe podiumul de premiere au urcat trei sportivi...
- Pe teren și-au făcut apariția douăzeci și doi de fotbaliști...

21. Formați două echipe. Alcătuiți un text coerent, din 8–10 enunțuri, pe baza uneia dintre următoarele imagini.

22. Formați echipe pe interese. Redactați și prezentați, în 8-10 enunțuri, un reportaj de la:

- un meci de fotbal;
- o cursă pe un circuit *Formula 1*;
- campionatele mondiale la patinaj artistic;
- Sărbătoarea Sportului organizată în instituția voastră.

23. Intervievează-ți colegul/colega. Află:

a.	b.
• ce sport practică; • de când; • unde; • de ce îi place acest sport; • ce performanțe a obținut.	• ce sport ar vrea să practice; • de ce îi place acest sport; • ce performanțe ar dori să obțină.

24. Formați perechi. Discutați despre vârsta de la care ar trebui să înceapă să se practice următoarele sporturi, argumentînd:

• înotul; • baschetul; • boxul; • gimnastica artistică; • fotbalul;	• aruncarea suliței; • șahul; • patinajul artistic; • ciclismul; • hipismul.

25. Formați echipe. Schițați, în șapte-opt enunțuri, portretul antrenorului ideal/antrenoarei ideale.

26. Formați patru echipe. Reprezentați printr-un desen:

• o sală de sport ideală; • un teren de sport ideal;	• o sală de gimnastică ideală; • un stadion ideal.

Prezentați și comentați desenele în fața întregii clase.

T E M E

27. Urmărește știrile din sport (TV, radio, presă, Internet). Prezintă trei știri sportive de ultimă oră, utilizînd două-trei numerele colective.

28. Prezintă, în 8–10 enunțuri, sportul tău preferat.

29. Prezintă, în 12–15 enunțuri, o informație despre unul dintre antrenorii celebri (Tatiana Tarasova, Bela Karolyi etc.).

30. Răspunde, în șapte-opt enunțuri, la întrebarea: „Care sporturi sînt mai interesante, cele individuale sau cele în echipă?” Argumentează răspunsul.

31. Selectează și prezintă, în 12–15 enunțuri, o informație despre una dintre celebritățile din lumea sportului (Pele, Anatoli Karpov, Serghei Bubka, Michael Schumacher, Lionel Messi, Irina Slutkaia, Roger Federer, Viorel Bologan etc.).

Fotografia este o muzică pe care o vezi în loc s-o auzi.

START

1. Alege fotografia care îți place cel mai mult. Argumentează alegerea.

Minieniciclopedie

Foto – element prim de compunere a cuvintelor, care are semnificația „al luminii”, „datorită luminii” sau „fotografic”.

PRE-TEXT

- Citește textul. Cum crezi, ce șanse are Victoria să devină fotograf profesionist?

PASIUNEA MEA, VISUL MEU

Mă numesc Victoria. De mai mulți ani, am o ocupație preferată care mă ajută să-mi petrec interesant timpul liber. E vorba de fotografie. Când eram mică, îmi plăcea să răsfoiesc albumele de familie, cu o mulțime de fotografii mate sau lucioase. Multe dintre ele mi se păreau ireale, din altă lume. Uite, de exemplu, fotografia aceasta de la nunta străbunicilor mei. Numai în filmele istorice sau în cărțile vechi mai poți vedea astăzi asemenea haine sau un asemenea interior.

Ceea ce mi se pare minunat este că în orice fotografie este imortalizată o clipă. O clipă care altfel nu ar fi rămas fixată decât în amintire. Este atât de interesant să examinezi chipurile unor oameni, cunoscuți sau necunoscuți, și să încerci să-ți închipui modul lor de viață, felul lor de a fi și de a gândi. Fotografia e o adevărată magie.

Cel mai mult îmi place să fotografiez oameni. Mă bucur nespun când pot să surprind momente, acțiuni sau expresii deosebite de vii. Este adevărat că acest lucru nu-mi reușește întotdeauna. Uneori, oamenii se intimidează când văd alături pe cineva cu aparatul de fotografiat și evită să fie ținta obiectivului. Îmi place să fotografiez și natura. Am chiar o colecție de imagini cu păsări și animale. Odată am reușit să surprind imaginea superbă a unor pescăruși în zbor.

Sper că voi deveni o profesionistă în ale fotografiei. Știu că voi avea de făcut un efort mare. Dar sînt sigură că voi putea să realizez ceva cu adevărat impresionant. Voi învăța să fac colaje. Voi dezvolta filmele mult mai calitativ. Visul meu se va împlini cîndva: lucrările mele vor fi expuse în cadrul unei expoziții internaționale de fotografie. Deocamdată însă îmi voi dezvolta spiritul de observație, voi căuta soluții fixative de calitate și voi aduna bani pentru a-mi cumpăra un bliț mai bun.

CUVINTELE TEXTULUI

DICȚIONAR

lucios, *adj* – глянцевый
a se intimida, *verb* – стесняться
a developa, *verb* – проявить
film, *subst.* – плёнка
a expune, *verb* – выставять
fixativ, *subst.* – закрепитель

SINONIME

a surprinde – a lua pe neașteptate
imortalizat – înveșnicit
superb – foarte frumos, minunat
ireal – neadevărat

FAMILII DE CUVINTE.

FORMAREA CUVINTELOR

a fotografia – fotografiat, fotografiere,
fotograf, fotografie

ANTONIME

profesionist – neprofesionist, amator
calitativ – necalitativ

NOTA BENE!

Compară cu echivalentele din limba rusă:
fotografie bliț
album expoziție

2. Înlocuiește cuvintele evidențiate cu sinonimele potrivite:
 - a. Victoria *m-a luat pe neașteptate* cu invitația la expoziție.
 - b. Am văzut un exemplar *foarte frumos* de panda la grădina zoologică.
 - c. Momentele frumoase ale vieții trebuie *înveșnicite* în memorie.
3. Pune verbe în ordinea proceselor efectuate de un fotograf:

a edita un album – a developa filmul – a observa ceva deosebit – a face fotografiile – a fotografia – a expune lucrările la o expoziție

LECTURA TEXTULUI

4. Citește fragmentele în care Victoria vorbește despre:
 - caracteristicile fotografiei; • perioada când era mică;
 - ceea ce îi place să fotografieze; • planurile de viitor.
5. Indică răspunsul corect, pe baza textului:
 - a. Victoriei îi plăcea să răsfoiască:
 - albumele de artă • albumele de familie • cărțile cu poze
 - b. Victoria crede că în orice fotografie este imortalizată:
 - o zi • o veșnicie • o clipă
 - c. Oamenii se intimidează când văd alături pe cineva:
 - cu o floare • cu aparatul de fotografiat • cu camera de filmat
 - d. Victoria va developa filmele:
 - mult mai repede • mult mai eficient • mult mai calitativ

SENSURILE TEXTULUI

6. Enumeră câteva trăsături de caracter ale Victoriei sugerate de mesajele ei.
7. Discută cu colegul/colega și expuneți două-trei motive posibile pentru afirmațiile de mai jos:
 - a. Fotografia e o adevărată magie, deoarece...
 - b. Cel mai mult Victoriei îi place să fotografieze oameni, pentru că...
 - c. Victoriei îi place să fotografieze și natura, deoarece...
 - d. Victoria va deveni neapărat o profesionistă, fiindcă...

Din istoria cuvintelor

Cuvîntul cu circulație internațională **fotografie** este alcătuit din două elemente de origine greacă (*phos*, genitiv *photos* „lumină” și *graphein* „a scrie”), ambele utilizate pe scară largă și la formarea altor termeni, de cele mai multe ori științifici ori tehnici: *fotocopie*, *fotodiodă*, *fotoelement*; *geografie*, *radiografie*, *ortografie* etc.

Minicienciclopedia

Colajul (din franceză: *collage* „încleiere, lipire”) este un procedeu artistic care constă în crearea unui tablou prin lipirea laolaltă, pe o anumită bază, a unor elemente diferite ca factură și culoare. Tabloul obținut prin această tehnică se numește, de asemenea, *colaj*.

Începând cu secolul XX, putem vorbi și de *colaje muzicale*: introducerea în compoziții a unor fragmente din opera altor compozitori, adesea complet diferite din punct de vedere stilistic.

Varia

Primele imagini fotografice fixate au fost făcute de inventatorul francez Joseph Niépce (1765-1833). În 1827, folosind o cameră obscură primitivă și o placă dintr-un aliaj de cositor și plumb acoperită cu un strat de bitum, el a obținut această imagine a unei mese cu veselă și tacâmuri pe ea. Aceasta este una dintre primele lui fotografii.

8. Ce întrebări ai dori să-i adresezi Victoriei cu privire la pasiunea ei pentru fotografie? Improvizează un interviu cu o colegă în rolul Victoriei, apoi schimbați-vă rolurile.
9. Structurează șase-șapte întrebări referitoare la text. Adresează-le colegului/colegei. Răspunde la întrebările lor.

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

UTILIZAREA CONSTRUCȚIILOR CU VERBE LA TIMPUL VIITOR

10. Reprodu ultimul alineat din comunicarea Victoriei, modificând forma verbelor și a pronumelor după cum urmează:

a. adresează-te Victoriei (la persoana a II-a, singular).

Model: Sper că **vei deveni** o profesionistă în ale fotografiei. Știu că **vei avea** de făcut un efort foarte mare.

b. vorbește despre Victoria.

Model: Sper că **va deveni** o profesionistă în ale fotografiei. Știu că **va avea** de făcut un efort foarte mare.

11. Ești fotoreporter. Ce vei fotografia în mod prioritar și de ce? Utilizează în răspuns verbe la timpul viitor.

adulți	copii	animale	păsări	elemente
peisaje	mașini	clădiri	plante	de arhitectură

PRACTICUM

12. Examinează fotografiile de mai jos. Ce poți spune despre persoanele care au pozat? Încearcă să descrii în plan comparativ vestimentația lor și posibilul mod de comportament, invocând argumentele de rigoare.

13. Ce poate dezvălui (spune) o fotografie? Examinează fotografiile. Încearcă să depistezi caracteristicile adecvate pentru fiecare dintre persoanele reprezentate în acestea. Stabilește-le identitatea.

	Vîrsta	30 de ani 45 de ani mai mult de șaizeci de ani	
	Locul nașterii	București, România Insulele Capul Verde comuna Volintiri, Republica Moldova	
	Locul de trai (reședința)	Chișinău Iași Paris	
	Vocea	întaltă, subțire joasă, catifelată	
	Profesia posibilă	profesoară balerină cîntăreață	
	Trăsături posibile de caracter	
	Nume	Elena Obrazțova, Cesaria Evora, Maria Bieșu	

14. Examinați fotografiile cu atenție. Lucrînd în pereche cu colegul/colega, încercați să creați o identitate pentru fiecare dintre persoanele reprezentate. Imaginați-vă:

- în ce perioadă și în ce țară a trăit/trăiește;
- ce profesie avea/are;
- unde locuia/locuiește;
- din ce categorie socială făcea parte/face parte;
- ce preferințe avea/are;
- ce trăsături de caracter avea/are.

15. Improvizați un dialog între două dintre aceste personaje, la alegere.

16. Improvizați un dialog care ar putea avea loc între primul aparat de fotografiat și un aparat digital modern.

17. Improvizează un monolog al unei fotografii alb-negru.

18. Citește. Ai mai văzut aceste fotografii?

Cea mai cunoscută fotografie a lui Mihai Eminescu a fost realizată în anul 1869, la Praga. Prin 1870, fotografia ar fi ajuns și la Iași, la *Junimea*, unde a văzut-o și Veronica Micle, care a rămas impresionată, încă înainte de a-l cunoaște pe poet în realitate.

Cea de-a doua fotografie datează din 1878, la București. Anume această imagine apare în colajul care încorporează fotografiile a șaptezeci și patru de membri ai Societății Literare *Junimea*, publicat în 1883. Aceeași fotografie e prezentă în volumul *Poezii*, editat în același an.

Încă o fotografie cunoscută este cea din 1885, când poetul avea 35 de ani.

Ultima fotografie a fost făcută în 1887, toamna, la scurt timp după întoarcerea lui Eminescu în țară după un tratament medical în străinătate.

Cercetătorul P.P. Gogan a publicat un articol în care susține prezența imaginii lui Eminescu în cadrul unui colaj realizat în 1881, cu ocazia dezvelirii bustului lui Ion Heliade-Rădulescu la București. Pînă la alte probe, care ar dovedi contrariul, Gogan susține că, deși imaginea este în profil și destul de ștersă, conformația urechii, a nasului și a bărbiei, fiind comparată cu detaliile respective din celelalte fotografii, ne demonstrează că e vorba de o fotografie necunoscută a lui Eminescu.

19. Ce informații noi ai aflat din secvențele de mai sus?

20. Discutați în grup și notați toate ideile colegilor cu privire la următoarele:

- Cum credeți, de ce a fost impresionată Veronica Micle de prima fotografie a poetului?
- Comparați fotografia din 1878 cu cea din 1885, apoi pe cea din 1885 cu cea din 1887. Ce puteți spune? Cum credeți, care este cauza impresionantă deosebiri dintre imaginile realizate la un interval de numai doi ani?
- Ce părere aveți despre ipoteza lui P.P. Gogan?

T E M E

21. Alcătuieste o minicompunere (8–10 enunțuri) după una dintre imaginile de alături, la alegere. Fii creativ!

22. Selectează din albumul familiei fotografia care îți place cel mai mult (cea mai interesantă, cea mai comică, cea mai neobișnuită etc.) și prezintă colegilor o informație sau o istorioară legată de această fotografie.

23. Selectează câteva fotografii proprii de la diferite vârste și prezintă-le în plan comparativ, caracterizîndu-te.

Model: *În prima fotografie eram mai mic, mergeam la grădiniță. Iar în a doua...*

24. Improvizează:

- un monolog al unei fotografii color care se autocaracterizează;
- un monolog al unei fotografii din albumul de familie, care vorbește despre ceea ce le va comunica oamenilor din viitor despre noi.

25. Selectează și prezintă o informație despre:

- inventarea fotografiei;
- un fotograf bine-cunoscut în Republica Moldova (Pavel Bălan, Valerie Volontir etc.);
- un fotomodel de talie internațională.

ÎNCEARCĂ ȘI VEI REUȘI

1. Enumeră: (10)

a) cinci instrumente muzicale

b) numele a trei interpreți cunoscuți din Republica Moldova

c) numele a doi compozitori moldoveni

2. Descrie, în patru enunțuri, formația ta muzicală preferată. Menționează: când ai auzit de ea prima oară; ce piese ai audiat; ce ți-a plăcut cel mai mult. (8)

3. Scrie denumirile de sporturi corespunzătoare imaginilor. (8)

1

2

3

4

5

6

7

8

1. _____	5. _____
2. _____	6. _____
3. _____	7. _____
4. _____	8. _____

4. Alcătuieste trei enunțuri despre trei probe sportive, menționând în ele obiectele care se folosesc în cazul fiecăreia. (6)

5. Scrie patru întrebări pe care ai putea să le adresezi unui coleg/unei colege pentru a afla mai multe despre sportul lui/ei preferat. (8)

6. Folosind verbe la imperativ, formulează trei sfaturi pentru un coleg/o colegă care nu practică sportul. (6)

7. Descrie, în cinci enunțuri, ocupația ta preferată în timpul liber. (10)

O călătorie subterană

Oricine este un explorator. Cum ai putea să-ți trăiești viața uitându-te la o ușă și să n-o deschizi?

Robert BALLARD

START

1. Care dintre următoarele imagini, după părerea ta, poate servi cel mai bine drept simbol al călătoriei? Argumentează-ți opțiunea în patru-cinci enunțuri.

Minienciclopedie

Notre-Dame de Paris – catedrală în stil gotic în Paris, construită pe insulița de pe Sena Île de la Cité între anii 1163 și 1245. La finisarea ei s-a lucrat chiar până în 1345. Lungimea acestui edificiu magnific este de 130 m, lățimea de 48 m și înălțimea de 35 m.

2. În viziunea ta, o călătorie reprezintă:

- o clipă de bucurie;
- nevoia de noi senzații;
- o formă de odihnă;
- o aventură;
- o cercetare;
- un izvor de cunoaștere;
- o descoperire;
- o posibilitate de relaxare;
- un prilej de autocunoaștere;
- altă variantă.

Argumentează-ți opțiunea în trei-patru enunțuri.

3. Formați patru echipe. Descrieți, în cinci-șase enunțuri, traseul unei excursii prin capitala:

- României;
- Greciei;
- Federației Ruse;
- Italiei.

Model: Vom începe călătoria prin capitala Franței cu vizitarea Catedralei Notre-Dame. Apoi vom traversa bulevardul Saint-Michel, principala arteră a Cartierului Latin. Ne vom continua traseul pe lângă Universitatea Sorbona și pe lângă sutele de cafenele în stil francez, după care ne vom îndrepta spre templul mondial al artei – Muzeul Luvru. Seara veți putea opta pentru o croazieră pe Sena sau pentru a urca pe Turnul Eiffel.

Minieniciclopedie

Cartierul Latin–

cartier al Parisului pe malul stîng al Senei, la sud de Île de la Cité, teritoriu tradițional studențesc, unde se află Universitatea Sorbona. Cartierul și-a căpătat denumirea datorită faptului că limba latină a fost limba oficială a învățămîntului pînă în 1789. Cartierul Latin este o zonă cu un pronunțat specific intelectual, cu numeroase librării, magazine, cinematografe. Artera lui principală este bulevardul Saint-Michel.

Varia

Peștera „Emil Racoviță” ocupă locul șase pe lista subteranelor gigantice de pe planetă, fiind a treia ca mărime peșteră de ghips din Europa (după lungime)

Flint-Mammoth	SUA, Kentucky	560 km
Optimistickaia	Ucraina	147 km în ghips
Hoelloh	Elveția	129,5 km
Oziornaia	Ucraina	104 km în ghips
Jewell	SUA, Dakota de Sud	88 km
Emil Racoviță (Cenușăreasa)	Republica Moldova	86 km în ghips
Greenbraer (Organ)	SUA, Virginia de Vest	71 km
Ojo-Guarena (Palomera-Dolencias)	Spania, Burgos	47 km
Wind	SUA, Dakota de Sud	46 km
Aisrizenwelt	Austria	42 km

4. Lucrați în perechi. Citiți cu atenție informația următoare. Puneți-i directorului Agenției de Turism *Planeta copiilor* cinci întrebări pentru a obține informații suplimentare.

Agenția de Turism *Planeta copiilor* organizează în perioada 20 iunie – 20 august un program de vacanță destinat copiilor. Ne propunem să cultivăm, în rîndurile copiilor, spiritul de prietenie, cunoașterea și păstrarea tradițiilor și a valorilor culturale și artistice românești, stimularea creativității prin activități artistice, competiții sportive, jocuri, concursuri, excursii în mai multe locuri memorabile din Republica Moldova. Adresați-vă Agenției de Turism *Planeta copiilor* și transformați-vă vacanța într-o planetă a călătoriei, a jocului, a odihnei.

P

RE-TEXT

5. Scrie cinci cuvinte/expresii care îți vin în minte în legătură cu cuvîntul *peșteră*. Explică alegerea făcută.
6. Citește cu atenție textul. Prin ce impresionează interiorul peșterii?

PEȘTERA „EMIL RACOVIȚĂ”

Situată la hotarul a trei state, localitatea Criva din raionul Briceni deține o adevărată bijuterie subterană: peștera „Emil Racoviță”. Descoperită abia în anul 1959 (în urma unei explozii în cariera de ghips de la Criva), peștera propriu-zisă a reprezentat pînă atunci un sistem carstic închis umplut cu apă. Actualmente, peștera este declarată rezervație naturală și monument al naturii de importanță europeană și mondială. Avînd o lungime a galeriilor subterane de aproximativ 90.000 de metri, peștera „Emil Racoviță” ocupă al șaselea loc în topul general al subteranelor gigantice de pe planetă, fiind a treia ca mărime peșteră de ghips din Europa. De-a lungul mileniilor, apele subterane au format în peșteră mai multe săli, cele mai lungi fiind considerate „Sala așteptării”, „Sala Daciei”, „Sala Cenușăresei”, „Sala Pinguinului”, „Sala cu coloane”, „Sala celor 100 de metri”, „Catedrala”, „Cimitirul Dinozaurilor”. Interiorul peșterii impresionează nu numai prin dimensiuni, dar și prin frumusețea galeriilor situate în trei-patru nivele. Galerile alcătuiesc adevărate labirinturi subterane, în care te poți pierde lesne, ca pînă la urmă să găsești cu greu unica ieșire spre lumina zilei. Plafoanele și pereții sînt împodobiți cu stalactite, stalagmite și gelectite.

Compoziția peisajelor mirifice este completată de circa 20 de lacuri subterane („Lacul Verde”, „Lacul Albastru”, „Lacul Transparent”, „Lacul Împăratesc”, „Lacul Nautilus”, „Lacul Tinereții”, „Lacul Dinozaurilor” etc.), apa cărora, după cum au arătat analizele hidrochimice, are un conținut bogat de săruri minerale cu efect curativ asupra organismului uman. Potențialul turistic și științific al peșterii este dublat de cel balneologic, aerul de aici avînd proprietăți curative datorită ionizării sale.

O curiozitate inexplicabilă a peșterii „Emil Racoviță” constă în faptul că fiecare sală și galerie subterană este căptușită cu argile fine de diverse nuanțe de culori:

verde, albastru, roșu, negru, alb etc. Speologii amatori au făcut, pe anumite trasee subterane, figurine ciudate din argilă, care mai servesc și drept indicatoare ingenioase spre diferite săli și labirinturi interesante. Peștera poate fi vizitată în grupuri mici numai cu un ghid-speolog experimentat. Fiecare persoană trebuie să fie dotată cu echipament speologic.

CUVINTELE TEXTULUI

DICȚIONAR

a deține, *verb* – a avea, a stăpîni, a poseda

subteran, *adj.* – (*sub* + *terra* = sub pămînt) care se află la o adîncime oarecare sub suprafața pămîntului

explozie, *subst.* – взрыв

actualmente, *adv.* – în momentul de față, în prezent, acum

carst, *subst.* – eroziune și dizolvare a calcarelor, ghipsurilor și sării, provocată de apele subterane sau de suprafață, urmată de crearea unor forme caracteristice; formă de relief rezultată în urma acestei eroziuni

lesne, *adv.* – ușor, cu ușurință

mirific, *adj.* – minunat, măreț

proprietate, *subst.* – însușire, calitate

inexplicabil, *adj.* – care nu se poate explica; neexplicabil; de neînțeles

a căptuși, *verb* – a acoperi

speolog, *subst.* – specialist în speologie (știință care are ca obiect explorarea și studiul complex al peșterilor)

SINONIME

situată – așezată, plasată

hotar – graniță, frontieră

aproximativ – circa, aproape, vreo, cam

gigantic – uriaș, enorm, colosal, imens, măreț

a alcătui – a forma, a constitui, a crea

lesne – ușor, comod, fără efort

uman – omenesc

traseu – drum, traiectorie, itinerar, rută

ciudat – curios, straniu

FAMILII DE CUVINTE. FORMAREA CUVINTELOR

loc – a locui, locuitor, localnic, localitate

a declara – declarație

lung – lungime, a prelungi

a conține – conținut

turist – turistic

speolog – speologie, speologic

a indica – indicator

ANTONIME

deschis – închis

ieșire – intrare

adevărat – fals, greșit

lumină – întuneric

7. Selectează din rubrica *Dicționar* cuvintele potrivite și scrie-le în spațiile rezervate pentru acestea.

_____ o comoară

_____ chimice

_____ un post

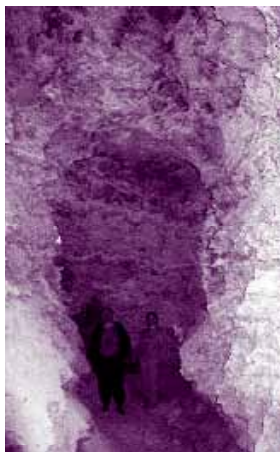
_____ curative

_____ sub arest

_____ fizice

Încadrează în enunțuri două îmbinări de cuvinte (la alegere).

8. Grupează în perechi sinonimice următoarele cuvinte:
a stăpîni, actualmente, măreț, însușire, a deține, acum, a avea, trăsătură, proprietate, neexplicabil, mirific, a căptuși, în prezent, minunat, inexplicabil, a poseda, calitate, a acoperi, caracteristică.
9. Completează enunțurile cu cuvintele potrivite dintre paranteze.
- Noi am fost surprinși de ... din cariera de ghips din apropierea satului.
 - Fii atent, pentru că în acest labirint te poți rătăci ...
 - Cu mare greu am găsit ieșirea din labirinturile ... ale peșterii.
 - ... au marcat traseele subterane. (*subterane, explozia, lesne, speologii*)
10. Formați două echipe. Consultînd un dicționar explicativ, alcătuiți cîte trei enunțuri cu diferite sensuri ale cuvintelor:
- a deține;
 - proprietate.

Peștera „Emil Racoviță”

11. Lucrați în perechi. Continuați enunțurile, utilizând cuvinte din lista noilor unități lexicale.
Actualmente, postul de director îl... . Acest fapt este... .
Ne-am speriat din cauza... .

12. Găsește contextul potrivit pentru cuvintele evidențiate.

Fratele meu este *speolog*. Ce explorează și studiază el?

- speciile rare de plante;
- relațiile interumane în cadrul grupurilor sociale.
- peșterile;

Peștera „Emil Racoviță” este o bijuterie *subterană*. Unde se află peștera?

- sub pământ;
- pe malul râului.
- pe vârful muntelui;

Pînă în prezent, acest fenomen rămîne a fi *inexplicabil*, adică:

- ușor de explicat;
- care nu se poate explica.
- explicit;

Din istoria cuvintelor

Cuvîntul românesc **peșteră** (în aromână *piștirea*) provine din vechea slavă, *neumepa*, de unde a fost moștenit de limbile slave: în bulgară *neuĉepa*, în rusă *neuĉepa*. Termenul slav face parte din aceeași familie lexicală ca și cuvîntul *neуѣ* (rusă *печѣ*) „cuptor”.

Cuvîntul vechi grecesc *árgilos* (în neogreacă *árgilla*), de la care provine, prin intermediul franțuzescului *argile*, termenul românesc **argilă** „lut”, își are originea în adjectivul *argós* „alb, strălucitor” și desemna un tip special de lut alb, bun pentru olărit. Cu același sens, cuvîntul a fost împrumutat din greacă în limba latină, *argilla*, de unde a și fost moștenit de limba franceză.

LECTURA TEXTULUI

13. Citește enunțul/enunțurile din care aflăm:

- în ce an a fost descoperită peștera;
- ce loc ocupă peștera „Emil Racoviță” în topul general al subteranelor de pe Terra;
- prin ce impresionează interiorul peșterii;
- despre proprietățile curative ale apelor subterane și ale aerului din peșteră.

14. Răspunde, cu ajutorul textului, la întrebări.

- Cînd și în ce împrejurări a fost descoperită peștera „Emil Racoviță”?
- Care este lungimea galeriilor subterane ale peșterii?
- Cu ce sînt împodobiți pereții peșterii?
- Cîte lacuri subterane au fost descoperite în peșteră?
- Cum poate fi vizitată peștera?

15. Recitește textul. Ce sentimente ți-a trezit lectura? Argumentează-ți răspunsul.

16. Formați echipe/perechi. Povestiți textul în numele:

- unui profesor de geografie;
- unui ghid-speolog;
- unui locuitor al satului Criva;
- unui turist din Ucraina;
- Ministrului Ecologiei și al Resurselor Naturale;
- unui copil care s-a rătăcit în peșteră;
- unui pictor.

SENSURILE TEXTULUI

17. Formați perechi. Recitiți textul. Continuați șirul argumentelor în favoarea următoarei afirmații:

Peștera „Emil Racoviță” are perspectivă ecoturistică.

Model: Peștera „Emil Racoviță” are perspectivă ecoturistică, deoarece:

- satul Criva este situat la hotarul a trei state;
- există posibilitatea de a înființa centre de sănătate pentru profilaxia și tratarea bolilor respiratorii etc.

18. Formați echipe. Alcătuiți o listă de metafore care ar putea caracteriza peștera „Emil Racoviță”.

Model: bijuterie subterană, labirint ecoturistic etc.

19. Formați trei echipe. Selectați din text și transcrieți enunțurile care ar putea fi incluse într-un manual de:

- geografie;
- istorie;
- chimie.

20. Extrage din text elementele de descriere a peșterii, organizându-le într-un text coerent.

21. Selectează din text toate sintagmele care sugerează imagini vizuale cromatice.

ELEMENTE DE LIMBA ROMÂNĂ

ADVERBUL

Categorii	Întrebări la care răspund	Exemple
adverbe de loc	unde? în ce loc? de unde? încotro?	unde, aici, acolo, afară, înăuntru, departe, aproape, acasă, împrejur, alături, înainte, înapoi, acolo, undeva, sus, jos, de aici, de acolo, deasupra, dedesubt, alături, pretutindeni etc.
adverbe de timp	cînd? în ce timp? pînă cînd? de cînd?	cînd, devreme, tîrziu, ieri, astăzi, mîine, actualmente, acum, cîndva, curînd, apoi, pe urmă, atunci, de ieri, pînă mîine, odată, îndată, ieri-dimineață, astă-noapte, mîine-seară, noaptea etc.
adverbe de mod	cum? cît? în ce mod?	cum, repede, încet, așa, mereu, întruna, rău, bine, da, nu, abia, aproximativ, circa, alene, astfel, degrabă, puțin, mult, împreună etc.

ORTOGRAFIA UNOR ADVERBE

Adverbele de mai jos se scriu împreună:

- **odată** (cîndva, odinioară)
- **demult** (cîndva, odinioară)
- **întruna** (mereu)
- **altădată** (odinioară)
- **decît** (mai bine mai tîrziu decît niciodată)
- **deloc** (nicidecum)
- **deoparte** (izolat)

spre deosebire de construcțiile:

- o dată (încă o dată, o singură dată)
- de mult (de vreme îndelungată)
- într-una (din zile)
- altă dată („în altă împrejurare”)
- de cît (de cît timp)
- de loc („originar”)
- de o parte (opus lui „de altă parte”)

NOTA BENE!

- iarăși, totuși, pe de rost, ici-colo, într-adevăr, într-o zi, dis-de-dimineață

30. Formați echipe, în funcție de locul preferat de odihnă:

- marea;
- satul bunicilor;
- muntele;
- casa de odihnă.

Argumentați-vă opțiunea în șapte-opt enunțuri, utilizând cel puțin cinci adverbe.

31. Formați trei-patru echipe. Formulați cinci-șase sfaturi pentru doritorii de a vizita peștera „Emil Racoviță”.

32. Formați perechi. Alcătuiți un dialog din 10-12 replici cu ghidul-speolog înainte de a intra în peștera „Emil Racoviță”.

33. Identifică în text toate adverbele. Copiază-le împreună cu cuvintele la care se referă ele.

34. Redactează un text publicitar de opt-nouă rînduri pentru o călătorie la peștera „Emil Racoviță”. Utilizează trei-patru adverbe.

35. Formați patru echipe. Imaginați-vă că vi se oferă posibilitatea de a vizita:

- orașul Moscova;
- orașul Kiev;
- orașul Londra;
- orașul București.

Folosind harta, alcătuiți-vă itinerarul, notînd toate localitățile prin care veți trece în cazul unei călătorii:

- cu trenul;
- cu vaporul;
- cu avionul;
- cu automobilul.

36. Formați patru echipe. Schițați lista obiectelor necesare pe care ar trebui să le luați în cazul unei călătorii:

- la munte;
- iarna;
- la mare;
- vara.

T E M E

37. Continuă, în 10–12 enunțuri, următorul gînd:

De ce oare, atunci cînd pronunțăm sau auzim cuvîntul *călătorie*, ne imaginăm, de cele mai multe ori, Egiptul Antic, Turnul Eiffel, muntele Olimp, Columna lui Traian, muzeul Luvru? Oare nu de aceea că...

38. Selectează și prezintă, în 15–16 enunțuri, o informație despre marile peșteri ale lumii (de exemplu, despre peștera de marmură din Crimeea).

39. Completează informațiile conținute în text cu noi date despre peștera „Emil Racoviță”.

40. Explică în scris, în patru-cinci enunțuri, de ce ai vrea/nu ai vrea să vizitezi peștera Emil Racoviță”. Utilizează două-trei adverbe.

41. Include, într-un text coerent din șapte-opt enunțuri, următoarele adverbe/locuțiuni adverbiale: *odată, din cînd în cînd, încet, tîrziu*.

42. Redactează, în 8-10 enunțuri, o microcompunere cu tema *Planuri de vacanță*.

Minieniciclopedie

Luvru – muzeu în Paris, unul dintre cele mai mari din lume. În secolele XIII-XV a fost castel fortificat și închisoare politică, fiind reconstruit, în secolul al XVI-lea, ca reședință regală. În 1793 este transformat în muzeu, în care, inițial, erau expuse picturi din colecțiile regale. În prezent cuprinde secțiile: antichități; pictură; sculptură; obiecte de artă și de mobilier; desene. Muzeul mai dispune și de o bibliotecă de artă și arheologie și de un laborator de studiu și restaurare a exponatelor.

ÎNCEARCĂ ȘI VEI REUȘI

1. Enumeră trei locuri memorabile din Republica Moldova care merită să fie vizitate în vacanță..... (3)

2. Transcrie adverbele, plasându-le după categorii:..... (15)
repede, împrejur, devreme, încet, alături, târziu, înainte, ieri, bine, înapoi, astăzi, mereu, întruna, undeva, cândva.

Adverbe de loc	Adverbe de timp	Adverbe de mod
...
...
...
...
...

3. Alcătuieste enunțuri cu patru dintre adverbele de mai sus. (8)

4. Formulează: (8)

a) două sfaturi pentru o persoană care vrea să plece într-o călătorie la munte

b) două sfaturi pentru o persoană care vrea să plece într-o călătorie la mare

5. Notează o localitate pe care ai vrea s-o vizitezi, din țară sau de peste hotare. Expune trei motive pentru care vrei să mergi anume acolo. (6)

6. Elaborează un plan de vacanță, în cinci enunțuri. Descrie ce vei face (călătorii, jocuri, lectura unor cărți, vizite la prieteni, alte ocupații). Utilizează verbe la timpul viitor. (10)
